

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Fenomén sexting u studentů středních škol

Diplomová práce

Autor: Bc. Lucie Petrová
Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Ambrožová, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Lucie Petrová
Studium:	P20P0039
Studijní program:	N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Název diplomové práce:	Fenomén sexting u studentů středních škol
Název diplomové práce AJ:	The Phenomenon of Sexting Among High School Students

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá problematikou sextingu jako fenoménu dnešní doby, se zaměřením na studenty středních škol. Cílem práce je zmapování zkušeností středoškolských studentů se sextingem a jejich povědomí o jeho rizikovitosti. Teoretická část práce objasňuje klíčové pojmy související se zkoumanou problematikou. Přibližuje teoretické oblasti rizikového chování a sociálních sítí, přičemž pozornost je soustředěna především na fenomén sexting. Empirická část popisuje průběh a výsledky výzkumného šetření, které je realizováno kvantitativní metodou pomocí dotazníku.

KABÍČEK, Pavel a kol. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2014. 343 s. ISBN 978-80-7387-793-4.

KOPECKÝ, Kamil a kol. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 169 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. 175 stran. ISBN 978-80-247-5595-3.

MIOVSKÝ, Michal a kol. *Prevence rizikového chování ve školství*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. 328 stran. Monografie. ISBN 978-80-7422-391-4.

SZOTKOWSKI, René, KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 177 s. ISBN 978-80-244-3911-2.

Garantující pracoviště:	Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Petra Ambrožová, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	13.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. et Mgr. Petry Ambrožové, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 12.4. 2022

Bc. Lucie Petrová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce Mgr. et Mgr. Petře Ambrožové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup při tvorbě této kvalifikační práce.

Anotace

PETROVÁ, Lucie. *Fenomén sexting u studentů středních škol*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 107 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá prevalencí sextingu u adolescentní populace se zaměřením na studenty středních škol. Teoretická část práce nejprve usiluje o vymezení období adolescence, zaměřuje se na formování identity a sebehodnocení adolescentů. Dále definuje role sociálních vztahů, význam nových médií pro adolescenty a dotýká se i rizikového chování v tomto období. Pozornost je také věnována novým médiím jako nedílné součásti života adolescentů, především možnostem virtuální identity, milostným vztahům na internetu a rizikům spojeným s užíváním internetu, které souvisí s problematikou sextingu. Poslední část teoretické práce se zabývá samotným sextingem. Snaží se o jeho terminologické vymezení, dělení, uvádí motivace vedoucí k jeho provozování, důsledky a v neposlední řadě se věnuje prevenci. Empirická část práce popisuje průběh a výsledky kvantitativního výzkumného šetření, jehož cílem je zmapovat prevalenci sextingu u studentů středních škol. V návaznosti na hlavní cíl jsou stanoveny čtyři dílčí cíle, které zjišťují, zda má na prevalenci sextingu vliv pohlaví, věk, účast na preventivní aktivitě a pandemie Covid-19. Vzhledem ke zjištěnému zvýšenému počtu adolescentů provozujících sexting práce obsahuje preventivní doporučení pro praxi.

Klíčová slova: sexting, adolescence, rizikové chování, nová média, prevence

Annotation

PETROVÁ, Lucie. *The Phenomenon of Sexting Among High School Students*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 107 pp. Diploma Degree Thesis.

This thesis analyses the prevalence of sexting in adolescent population, targeting specifically high school students. The theoretical part initially defines the age of adolescence, especially the forming of identity and self-evaluation. It further delineates the roles of social relations, the importance of new media in the lives of adolescents, and it also touches upon risky behaviour among this age group. Attention is also paid to new media as a part of their lives, particularly the possibilities of virtual identities, romantic relationships over the internet and risks related to using the internet in connection with sexting. In the last section of the theoretical part of this thesis, sexting as such is discussed. Spanning from its terminological disambiguation and analyzing various types of sexting, there is also a study of motivations leading to this behaviour, its repercussions, and finally prevention. The empirical section of this thesis describes the process and results of a quantitative research which is supposed to map the prevalence of sexting in high school students. In connection with the main purpose of this thesis, there are four separate sub-goals whose aim is to determine whether gender, age, participation in preventative activities, and the COVID-19 pandemic have any impact on sexting prevalence. Having discovered a high number of adolescents who practice sexting, there are also preventative recommendation for practical implementation.

Keywords: sexting, adolescence, risk behaviour, new media, prevention

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

Úvod.....	10
1 Charakteristika období adolescence	12
1.1 Formování identity a sebehodnocení v adolescenci.....	16
1.2 Role sociálních vztahů v období adolescence.....	21
1.3 Funkce nových médií v životě adolescentů	24
1.4 Problematika rizikové chování v dospívání	25
2 Nová média: internet a sociální sítě.....	31
2.1 Sociální sítě – sociální média.....	35
2.2 Virtuální identita a sebe prezentace adolescentů na internetu	37
2.3 Milostné vztahy adolescentů na internetu	39
2.4 Vybraná rizika spojená s užíváním internetu a sociálních sítí ve vztahu k sextingu.....	43
3 Fenomén sexting: jeho vznik a terminologické vymezení	46
3.1 Typologie sextingu a motivy k jeho realizaci	48
3.2 Důsledky, právní rámec a prevence sextingu.....	50
3.3 Sexuální výchova jako prevence sextingu	55
4 Sexting jako forma online rizikového chování u adolescentů.....	61
4.1 Provedené výzkumy zabývající se problematikou sextingu	61
4.2 Cíle výzkumného šetření.....	64
4.3 Výzkumné otázky a hypotézy	65
4.4 Metoda výzkumného šetření	68
4.5 Procedura sběru dat a výzkumný soubor	69
4.6 Výsledky výzkumného šetření	70
4.7 Verifikace hypotéz	85
4.8 Shrnutí výsledků výzkumného šetření	90
4.9 Limity výzkumného šetření.....	93

4.10 Doporučení pro praxi.....	94
Závěr	97
Použitá literatura	99
Použité internetové zdroje	103
Seznam tabulek a grafů.....	108
Příloha – dotazník „Fenomén sexting u studentů středních škol“	109

Úvod

Současný svět je místem, ve kterém se nedílnou součástí našich životů stala nová média, a především přístup na internet. Už od útlého věku děti používají chytré telefony a adolescentní jedince nejčastěji vidíme s mobilním telefonem v ruce. Prohlížení nových příspěvků na sociálních sítích, aby byli „v obraze“ a odepisování přátelům v rámci internetové komunikace, to je častou náplní volné času adolescentů. Online svět se stal novým doplňkem, který ovlivňuje i svět reálný a zároveň jsou tyto světy tak propojeny, že už je nelze jednoznačně oddělit. Právě samotný přístup na internet a online komunikace umožňuje udržovat kontakt s těmi, kteří nejsou na blízku, navazovat nová přátelství, získávat neustále nové informace i okamžitě informovat své okolí o nových událostech. Dalo by se říci, že sebou přináší samé výhody – takových možností a rychlost. Ale jako všechno ostatní i online komunikace má svá rizika. Otevřenost a anonymita internetu jsou pomyslnou bránou pro nevhodný obsah, jednání i nebezpečné osoby. Jedním z mnoha rizikových jevů, se kterými se můžeme na internetu v rámci online komunikace setkat, je sexting. A právě problematika sextingu je hlavním tématem této diplomové práce.

Sexting jako odesílání, přijímání a sdílení vlastních materiálů se sexuálním obsahem se stal častou aktivitou jedinců, kteří ho považují za součást partnerského života, způsob flirtování či zábavu. Toto sdílení intimností a nahoty je rizikovou aktivitou především kvůli možnostem dalšího sdílení, zveřejnění, zneužití pro vydírání či jako základ jiných nebezpečných jevů. I přes vnímání rizikovosti tohoto fenoménu se s ním často můžeme setkat, především u dospívajících. Otázkou je, zda je to kvůli nedostatečné prevenci, běžně dostupným pornografickým materiálům na internetu či pozitivní z jeho provozování převyšují negativa. Vzhledem k tomu, že sexting je formou rizikového sexuálního chování spadá svým charakterem do oblasti sociální pedagogiky, kde se s ním v praxi budeme moci jako sociální pedagogové setkat ať již v rámci prevence či následné intervence.

Cílem této práce je zjistit prevalenci sextingu u studentů středních škol, tedy adolescentů. Proto se teoretická část práce nejprve zaměřuje na vymezení období adolescence, jako vývojové období, které je plné změn, rozhodování a hledání svého místa ve světě. Toto období je také klíčové pro formování vlastní identity a sebehodnocení. Dále se tato kapitola zabývá důležitostmi sociálních vztahů, kde se orientuje na počínající partnerské vztahy, následně významem nových médií pro

adolescenty a vymezuje i rizikové chování ve vztahu k adolescenci. Druhá kapitola přibližuje samotná nová média, především sociální sítě. Následně popisuje možnosti virtuální identity a sebe prezentace na internetu. V návaznosti na předchozí kapitolu věnuje pozornost milostným vztahům na internetu a rizikům spojeným s užíváním internetu, se kterými se můžeme setkat v souvislosti se sextingem. Poslední teoretická část práce popisuje samotnou problematiku sextingu. Zaměřuje se na jeho terminologické vymezení a vznik, vzhledem k tomu, že je poměrně novodobým fenoménem. Dále popisuje dělení sextingu dle několika autorů, motivace vedoucí k jeho provozování i důsledky, které se mohou díky sextingovému chování vyskytnout. Na závěr poslední teoretické kapitoly se zabývá prevencí. Věnuje se nejen prevenci samotného sextingu, ale i sexuální výchově jako možnosti jeho předcházení.

Empirická část nejprve zmiňuje aktuální stav zkoumané problematiky sextingu, kde představuje zjištěná data vybraných českých a zahraničních studií, které byly inspirací pro vytvoření výzkumných otázek této práce. Následně popisuje průběh a výsledky kvantitativního výzkumného šetření, které bylo provedeno pomocí techniky dotazníku, jehož cílem je zjistit prevalenci sextingu u studentů středních škol. V návaznosti na hlavní cíl jsou stanoveny čtyři dílčí cíle, které mapují, zda má na prevalenci sextingu vliv pohlaví, věk, účast na preventivní aktivitě a pandemie Covid-19. V závěru kapitoly jsou na základě dat získaných z výzkumného šetření uvedena doporučení pro praxi ve vztahu k preventivním aktivitám směřující ke zvýšení povědomí o rizikivosti sextingu a snížení jeho prevalence.

1 Charakteristika období adolescence

Studenta střední školy můžeme nazývat dospívajícím či adolescentem. Období adolescence je zvláštním životním obdobím mezi dětstvím a dospělostí. Je plné zmatku, rozporů a rozhodování. Jedinec „dozrává“ po fyzické i psychické stránce. Stále hledá sám sebe i své místo ve světě. Přípravuje se na budoucí povolání, formuje si své životní cíle a do toho hledá svou druhou polovičku, či životního partnera, se kterým by mohl projít alespoň kus své životní cesty. Velmi výstižně popisuje dospívání Feldman, který uvádí, že je to „*sociální a emoční proces, který začíná v biologii a končí v kultuře*“. (Feldman, 2005, s. 417)

V nerozvinutých společenstvích nebývá období dospívání nijak vyhraněno a ani mu není připisován velký význam. Přechod z dětství do dospělosti bývá přímý a bezprostřední, kdy v určitou chvíli, většinou během nějakého rituálu, je jedinec vnímán jako dospělý. V naší rozvinuté, soudobé a moderní společnosti se nároky na dospělého jedince neustále zvyšují. Příprava na dospělost tedy musí být delší a tento úsek se od začátku 20. století vytrýbil a formuloval jako adolescence, tedy životní úsek poskytující čas a ochranu k postupnému pochopení a zvládnutí složitých společenských úkolů. (Langmeier a Krejčíková, 2006, s. 146)

Dospívající se liší jak od dětí, tak od dospělých. Odlišují se především specifickými znaky jako je odlišné vyjadřování (slang, zkratky, přezdívky), oblečením či vytvářením formálních a neformálních skupin, mají tedy specifickou subkulturu. Většina států i ve své legislativní úpravě odlišuje mladistvé od dospělých. V České republice se s tím můžeme setkat například v trestním právu – snížená hranice trestních opatření za provinění mladistvého (mladistvý je v trestním právu označován za jedince, který překročil patnáctý rok věku, ale nepřekročil osmnáctý). (Langmeier a Krejčíková, 2006, s. 146)

Langmeier a Krejčíková (2006, s. 147) definují adolescenci jako období plné citových konfliktů, emoční nestability, častých změn nálad, prudkého jednání, nestálosti a nepředvídatelnosti – období „bouří a krizí“. Říčan (2014, s. 191-192) toto období označuje jako vrchol mládí. Věkové období mezi 15 až 20 lety, kdy je dle jeho slov člověk nejkrásnější, nejžádnostivější, fyzicky i psychicky nejsvěžejší a přebírá svůj život do vlastních rukou. Také je to období velkých úkolů, jejichž plnění bývá bolestné, plné osobních krizí, pádů a chyb, které okolí často nechápe, přes které se snažíme dostat do

dospělosti, ke svému citovému a rozumovému prohloubení a uspokojení. Konec adolescence nelze stanovit jednoznačně, bývá individuální a spojen především s nástupem do práce, kde se ale zvyšuje věk zároveň se zvyšujícím se stupněm vzdělání. Měli bychom vědět, že období adolescence neexistuje v každé kultuře a nedefinujeme ji odjakživa. Jako specifická životní fáze se vytvořila v rámci civilizačních změn. Dříve se dosažení pohlavní zralosti rovnalo i zralosti sociální, zatímco dnes se dosažení sociální zralosti posouvá do vyššího věku a pohlavní do nižšího.

V inteligenční rovině se adolescent přibližuje dospělému a stává se rovnocenným partnerem při diskuzích. Dokonce jeho úsudky bývají originálnější, rychlejší a přímočařejší a zajisté také ukvapenější než dospělého jedince. Ve fyzické rovině tělesný vývoj jedinců dostává svému vrcholu. Chlapci ještě rostou do výšky, mohutní jim svalstvo a jejich chlapecká postava mužní. Dívčím se zase rozšiřují boky a rostou ňadra, tedy jejich postava se stává ženskou. Odlišnost mezi dívčí a chlapeckou postavou je zřejmá, kožní žlázy zvyšují svou produkci a tělo začíná mít sexuálně dráždivý pach. (Říčan, 2014, s. 193-200)

Společně s tělesným vývojem vyvstává i sexuální rozvoj. Říčan (2014, s. 202-208) uvádí, že na sex a erotiku se nejvíce myslí právě v adolescenci. Přes přátelské vztahy k prvnímu snění s autoerotickým uspokojením až k samotnému pohlavnímu styku. Adolescenti své první vztahy většinou navazují ze zvědavosti a sexualita má příchut' zakázaného ovoce. K prvnímu pohlavnímu styku často dochází kvůli tlaku vrstevníků a díky snaze zbavit se pochyb a nejistot. Zpočátku vztahy bývají povrchní, sexuální zkušenost není pravidelná a bývá s více partnery. Vztahy s opravdovými city a vyrovnanou sexualitou se začínají objevovat až na prahu dospělosti. Cakirpaloglu vnímá sexuální zralost jako nejvýznamnější aspekt tělesného vývoje dospívajících. (Cakirpaloglu, 2014, s. 9)

Vašutová se do jisté míry shoduje s Říčánem, přičemž adolescenci definuje především jako období, kdy se jedinec připravuje na roli, kterou bude mít jako dospělý. V širším pojetí považuje adolescenci za období od 11/12 let do 20/22 let a zároveň ji periodizuje na tři období – ranou, střední a pozdní adolescenci. V rané adolescenci (11/12 let až 13/14 let) dochází k psychologickým a sociálním změnám, především vlivem pubertálních změn, tedy prvními známkami pohlavního dospívání a urychlením tělesného růstu. Společně s vývojem sekundárních pohlavních znaků se zvyšuje zájem o vrstevníky

opačného pohlaví. V na to navazující střední adolescenci (13/14 let až 15/16 let) pokračuje pohlavní dozrávání s počínající schopností reprodukce jedinců. Jako sociální mezník Vašutová označuje ukončení povinné školní docházky a následné profesní směřování. Dále se zde objevuje potřeba „být jiný“, odlišovat se od většinové společnosti spolu s hledáním osobní identity – vlastní jedinečnosti. Poslední období, které je stěžejní pro tuto práci, je pozdní/vrcholná adolescence (15/16 let až 20/22 let), kdy tato věková skupina dospívajících bývá označována jako mladiství (v českém prostředí jedinec, který dovršil patnáctý rok věku, ale nepřekročil osmnáctý rok věku) nebo anglickým termínem teenagers. V tomto období jedinec přechází do dospělosti a prochází komplexní psychosociální proměnou. Vytříbením vlastních postojů a názorů posiluje jedinec svou sociální identitu – potřebu někam patřit a směřování jeho profesní i partnerské dráhy v budoucnosti. (Vašutová, Panáček a kol., 2013, s. 9-10)

Vyjma fyzických změn, emočního, kognitivního i sociálního vývoje je v období adolescence na jedince kladeno více sociálních požadavků, které ho vedou k zodpovědnému chování a připravují ho na samostatný život. V souvislosti s těmito požadavky se jedinec dostává do stresových situací, kvůli kterým může odmítat roli dospělého. Velkou roli zde nabývají vrstevnické vztahy, které ovlivňují osobnost a chování dospívajícího. U adolescentů je také časté testování reakcí dospělých, především v rodině a provokativní chování vůči vrstevníkům či slabším jedincům, díky kterému zlepšují své sociální dovednosti. Při získávání nových dovedností a zkušeností je pro jedince zásadním úkolem utvoření vlastní identity, která umožní dosažení nezávislosti a umožní samostatné fungování ve světě. S tím jde ruku v ruce odpoutávání od rodičů, přičemž vztah mezi rodičem a dítětem se během adolescence musí proměnit, stává se vyváženým, demokratickým a emoční závislost se mění na vztah vzájemné podpory a respektu. Ačkoliv jedinci se často cítí dospělí a schopni samostatně fungovat, je důležité nespěchat na předčasné odpoutávání od rodičů a uvědomovat si potřebu rodičovské podpory a pomoci pro jejich správný vývoj. Důležité je i trávení společného času s rodinou, při kterém se jedinci otevírají a okolí má větší šanci vyslyšet jeho problémy či názory. Kvalitní vztah rodiče s dítětem je jedním z předpokladů pro dobré sociální, mentální i emoční fungování v adolescenci. (Thorová, 2015, s. 414-418)

Na období adolescence můžeme nahlížet jako na kontinuální součást životní dráhy, které je velmi specifické. Macek pro přiblížení důležitých proměn jedince v tomto období vytvořil modifikovanou verzi konceptu vývojového úkolu od Roberta Jamese

Havighursta. Havighurst do tohoto vývojového úkolu zahrnul potřeby a očekávání jak jedince jako individua, tak i společnosti. Mackova verze vývojových úkolů má biologickou, psychologickou i kulturní povahu a poměrně dobře vystihuje současnou evropskou kulturu. Jedná se o:

- přijetí vlastního těla a jeho fyzických změn, včetně pohlavní zralosti a pohlavní role;
 - kognitivní komplexitu, flexibilitu a abstraktní myšlení, tedy schopnost maximálně využívat svých intelektových schopností při běžných každodenních činnostech;
 - schopnost a dovednost vytvářet a udržovat vztahy s vrstevníky obou pohlaví s uplatněním emocionálního a kognitivního potenciálu v těchto vrstevnických vztazích;
 - proměnu vztahů k dospělým, kde autonomie, vzájemný respekt a schopnost spolupráce nahrazuje dřívější emocionální závislost;
 - získání představy o ekonomické nezávislosti a směřování k určitým jistotám s tím souvisejících. Jedná se především o formování volby budoucího povolání, získání profesní kvalifikace a ujasnění představ o budoucí profesi;
 - získání zkušeností v erotickém vztahu a příprava na partnerský i rodinný život;
 - získání kompetencí pro sociálně zodpovědné chování. Především rozvoj intelektu, emocionality a interpersonálních dovedností pro řádné fungování ve společnosti;
 - vybudování představy o prioritách v dospělosti, pro jedince důležitých osobních cílech a stylu života;
 - ujasnění hierarchie hodnot, přemýšlení a ujasnění vlastního vztahu k životu i světu.
- (Macek, 2003, s. 16-17)

Zda bude adolescent schopen zvládnout úkoly, které ho čekají a jeho vývoj v tomto období bude příznivý, závisí na mnoha individuálních a kulturních činitelích. Každý jedinec má své specifické fyzické, psychické, sociální a spirituální vlastnosti, které určují jeho motivy a cíle. Přičemž realizace těchto potřeb a cílů je omezena jeho reálnými možnostmi i společností. Pokud je takových omezení mnoho, mohou mít neblahé důsledky pro fyzický, psychický i sociální rozvoj jedince. Nepochopení či neakceptování adolescenta a jeho potřeb ze strany dospělých snižuje jeho volbu optimální cesty vlastního vývoje a zároveň zvyšuje náchylnost k asociálním či antisociálním projevům. (Cakirpaloglu, 2014, s. 8)

1.1 Formování identity a sebehodnocení v adolescenci

V době adolescence je velmi důležité pro každého jedince hledání vlastního „já“, zjišťování, „kdo vlastně jsem“ s cílem vlastní akceptace. Poznávání vlastního já je nejednoduchý a zdlouhavý proces plný překážek a otázek, při kterém se dospívajícímu nemusí líbit ani jeho vlastní kroky či se s nimi neztotožní. Ačkoliv jedinec může hledat „sám sebe“, hledat vlastní identitu po celý život, řada autorů považuje období adolescence jako stěžejní pro její formování. Erikson období adolescence nazval jako „Identita proti zmatení rolí“. Zmatení nastává především v totožnosti jedince, tam, kde si byl jako dítě jistý. Dospívající se musí vyrovnat nejen s vnitřní fyziologickou revolucí, ale „poprat“ se s úkoly dospělých, které na ně čekají. Při cestě k dospělosti také přemýšlí, jak na ně pohlíží jejich okolí a porovnávají to s tím, jak vnímají sami sebe. Sjednocení, ke kterému dochází ve formě ego identity (integrace sebe samého) představuje víc než pouhý součet identifikací dětství. (Erikson, 2002, s. 237-238) Cakirpaloglu kromě vnímání sebe sama a hodnocení okolí dodává jako důležité pro utváření identity představy o tom, jaký by chtěl jedinec být. (Cakirpaloglu, 2014, s. 10)

Hledání se a formování vlastní identity znamená především sebepoznávání. Dospívající jedinec u sebe objevuje nové vlastnosti, které se formují právě v tomto období a uvědomuje si i vlastnosti, kterými oplývá delší dobu, ale nepřikládal jim velkou váhu či vůbec svou pozornost. Toto uvědomování a objevování nových vlastností se pojí jak s příjemnými překvapeními, tak i ztrátou iluzí o sobě samém. (Říčan, 2014, s. 221)

Macek rozlišuje u vytváření osobní identity adolescentů její osobní a sociální aspekt. *„První čerpá především z intimní sebereflexe a sebehodnocení, úhel nasvícení vlastního já je však trochu odlišný, než je tomu v případě sebepojetí a sebehodnocení. Podstatné je vědomí vlastní jedinečnosti, neopakovatelnosti a ohraničenosti vůči druhým. Spojuje se se zážitkem „já jsem já“ a odpovídá na otázku „kdo jsem“. Sociální aspekt identity je pocit začlenění, spolupatříčnosti a kontinuity ve vztazích i čase. Odpovídá na otázky typu „kam patřím“, „čeho jsem součástí“, „odkud pocházím“ a „kam směřuji“. V tomto smyslu často přerůstá hranice existenciálního zážitku vlastního já.“* (Macek, 2003, s. 63)

Ve shodě s výše uvedeným je i Vágnerová (2012, s. 452-453), která změnám souvisejícím s dospíváním připisuje především subjektivní význam. Dospívající se snaží o své nové sebevymezení, hledá v něm smysl a souvislost s předešlými životními

zkušenostmi. Zaujímá postoj k novým dovednostem, novým sociálním rolím i novému sociálnímu postavení, přičemž tyto proměny jsou pro jedince výzvou a možností dalšího rozvoje. Tyto nové situace a proměny jsou zároveň plné nejistoty a vyrovnání se s nimi vyžaduje značné úsilí, ale důležité je, aby je jedinec dokázal akceptovat a přijmout. To, jak se jedinec dokáže vyrovnat s proměnami a vymezit vlastní identitu závisí na jeho dosažené úrovni kognitivních schopností, socializačním působení i emoční zralosti. Aby dospívající mohl sám sebe lépe pochopit, musí tedy usilovat o lepší sebepoznání.

V této fázi jsou obvyklé problémy s přijetím sebe sama, které bývají následkem nejistot či nespokojenosti se sebou samým. Pro kladné přijetí a vytvoření identity je důležitá schopnost abstraktně uvažovat a usilovat o budoucí předpokládané sebevymezení. Představa budoucnosti atraktivnější, než je současnost, podněcuje ke změně vlastní osobnosti a uvědomění si, čím by mohli být. Malování ideální budoucnosti současně vede k větší kritice současného stavu, který vzhledem k tomu nejsou schopni mnozí adolescenti zcela objektivně posuzovat. Pro sebepoznávání je důležité orientovat se ve vlastní psychice. V adolescenci se rozvíjí tzv. introspekce – způsob sebepoznání zaměřený na vlastní pocity, prožitky a myšlenky, tedy obsah svého vědomí, která to umožňuje. Pro dospívající může být velmi obtížné pojmenovat jejich často se měnící pocity a stavy mysli. Pochopení jednotlivých situací i sebehodnocení často bývá ovlivněno aktuální náladou. Pro adolescenty je velmi důležité zorientovat se ve svých pocitech a najít v nich řád a souvislost. K tomu dochází většinou při sdílení pocitů s vrstevníky či zprostředkování zkušenosti pomocí filmových nebo literárních příběhů. Výsledky sebepoznávání nemusí být vždy jedincem akceptovány a mohou být dokonce zdrojem nespokojenosti, která může vyústit v popírání či únik do fantazie. Při sebepoznávání o sobě adolescent získává informace nejen od svého okolí, ale často se sám s někým srovnává. Nejjednodušší vymezení své identity je totiž vůči někomu. Hodnota vlastností jedince vyplývá až při srovnávání s někým jiným, ať ve smyslu ztotožnění či odlišení. (Vágnerová, 2012, s. 453-456) O sebepojetí pojednává i Thorová (2015, s. 286), která uvádí, že při vytváření vlastní identity si jedinec pouze neodpovídá na otázky typu „kdo jsem, kam patřím a kam směřuji“, ale utváří se i sexuální orientace, profesní zaměření a osobní světonázor (postoje, hodnoty, názor na společnost).

Při nastínění důležitosti a složitosti adolescentní identity je důležité zmínit i samotný proces vytváření vlastní identity adolescentů, ačkoliv její dotváření může probíhat celý život. Adolescentní tvorbu identity Josselson dělí na čtyři fáze.

- První fáze diferenciacie. Tato fáze je na počátku dospívání, kdy si jedinec začíná uvědomovat svou psychickou či fyzickou odlišnost od ostatních. Zde jedinec začne vztahovat větší pozornost sám k sobě a porovnávat se s okolím. S autoritami ani rodiči se již neztotožňuje a jeho cílem je právě odlišení.
- Druhá fáze experimentace. V této fázi jedinci experimentují s vlastní emancipací. Nechtějí být neustále kontrolováni dospělými. Jejich naivita spolu s nabytím nových kompetencí a přesvědčení, že vše zvládnou sami, je vede k pocitu všemocnosti. Odmítají jakékoliv rady či pomoc od rodičů a vnímají to jako obtěžování.
- Třetí fáze postupné stabilizace. Tato fáze se objevuje v pozdní adolescenci, v níž dochází k postupné stabilizaci vztahu s rodiči. Dospívající dospěl k zralejšímu způsobu uvažování a nemá již potřebu přehnané negativní reakce. Cílem této fáze je zjištění, jak si udržet samostatnost a zároveň dobré vztahy s rodiči.
- Čtvrtá fáze psychického osamostatnění je poslední fází, kde jedinec dosáhne úplné samostatnosti, a přitom si utvoří vlastní identitu, která potvrzuje jeho jedinečnost. Zde už má existence jedince určitý smysl a řád. (Josselson, 1980 In: Vágnerová, 2012, s. 461-463)

Identita adolescenta bývá poznamenána blížící se dospělostí, novými společenskými rolemi, větší volností i autonomií. Vašutová má k vytváření identity v dospívání zajímavý poznatek: *„Mnozí adolescenti přijímají identitu vyplývající z kontextu jejich rodinného příběhu, případně jakou jim nabízejí jiní, nebo jaká vyplývá ze společenského kontextu. Samostatně vytvořená identita bývá originálnější, konzistentnější a v budoucnu bude pravděpodobně lépe odolávat vnějším tlakům. Avšak každý jedinec není dostatečně kreativní a nemá odlišnou představu o modelu existence, tak jak ji vidí denně ve svém okolí. Mnozí adolescenti proto vytvářejí svou vlastní identitu nápodobou vzorů, které znají a které pro sebe považují za přijatelné.“* (Vašutová, Panáček a kol., 2013, s. 55)

Budování identity dle Marcii (1980, s. 159-163, online) je individuální záležitostí každého jedince. Samotný proces je velmi dynamický a při snaze dosáhnout vlastní identity každý jedinec projde několika fázemi, než ji zcela vytvoří. Proces tvoření vlastní identity nezačíná ani nekončí v dospívání, ale toto období je pro vlastní identitu důležité, především protože je to poprvé, kdy se psychický rozvoj, rozumové dovednosti a sociální očekávání jedince syntetizují s jejich identifikacemi z dětství a vytvoří podmínky pro náležitý přechod do dospělosti. Dobře utvořená identita je flexibilní, otevřená změnám

a dokáže zvládnou jisté krize. Utváření identity je právě dle Marcii vázané na překonávání krizí a osobních investic spojených s osobou jedince, a to v oblasti sexuální orientace, přesvědčení a názorech i profesní orientaci. Každé rozhodnutí, které musí jedinec učinit formuje jeho identitu. Právě v návaznosti na přítomnost krize a určitých závazků Marcia vytvořil čtyři možné stavy identity, kterými jedinec může projít nebo se v nich nacházet:

- Rozptýlená identita (Identity Diffusion). V tomto případě nemají jedinci vybraný svůj profesní ani ideologický směr. Je nejméně zralá, charakteristická povrchností a zmatečností názorů, zde jedinec působí bezstarostně, neopatrně nebo jako psychopatický a nezávislý. Často mění své názory a je ovlivnitelný svými vrstevníky. U jedinců je značný rozpor mezi vlastním sebepojetím a tím, jak je vnímají ostatní. Jedinci zde neprojevují skoro žádný zájem o otázky týkající se vlastní identity.
- Předčasné uzavření či náhradní identita (Foreclosure), kde jedinci vykonávají např. určité zaměstnání, ale ne ze svých vlastních pohnutek, ne dle vlastního výběru. Názory ostatních jsou akceptovány bez otázek, jedinec vše pasivně přijímá a můžeme ho v této fázi chápat jako vytrvalého, angažovaného, nepružného či kooperativního a přizpůsobivého. Tito jedinci velmi rychle proměňují své vlastní sebehodnocení, svou sebeúctu dle situace a požadavků okolí, dalo by se říci, že se přijímá a vnímá dle názorů okolí, aniž by je porovnal se svými zkušenostmi.
- Moratorium, v němž jedinci zápasí se svými ideologickými či profesními problémy. V této fázi jedinec prožívá konflikt mezi svými názory a názory autorit, přičemž je zde častá proměnlivost přijímaných názorů. Jedinec působí jako váhavý, nejistý, úzkostný či velmi moralizující nebo dokonce sobecký. Je také charakteristické hledáním alternativ se snahou nalezení odpovědi k dosažení stability. Vykazuje ale pozitivnější a stálější sebehodnocení než při rozptýlené či předčasně uzavřené identitě.
- Dosažení identity (Identity Achievement), kde mají jedinci vytvořené ideologické cíle a vykonávají povolání, které si vybrali. Zde má již jedinec vymezenou svou vlastní identitu, kterou přijímá a směřuje do budoucnosti. Jedinec působí jako silný, řídí se vlastními přesvědčeními, je empatický a vysoce adaptivní. Při dosažení identity jedinci vykazují i kladnější sebehodnocení a mají vědomí vlastní hodnoty.

Dle Macka utváření identity úzce souvisí se sebehodnocením jedince, především při „vědomí o vlastní účinnosti“. *„Rozvíjení znalostí a dovedností, které vedou k získávání nových kompetencí je optimalizační akce. Souvisí to se schopnostmi, motivací,*

výkonností, rolí rodičů a vrstevníků jako podporujících činitelů. Získaný pocit vlastní kompetence posiluje personální aspekt identity (jedinečnost) i vědomí sociální hodnoty, zvyšuje míru autonomie a sebeúcty. Zejména v naší kultuře je mezi získáváním kompetencí a úrovní celkového sebehodnocení silný zpětnovazební vztah.“ (Macek, 2003, s. 30)

Pro sebehodnocení je také dle Cakirpaloglu velmi důležité, jak jedinec vnímá vlastní tělo. Jestli bezpodmínečně přijímá kulturní konvence a estetické normy neboli obecně platná kritéria krásy, dle kterých se hodnotí. Na vnímání vlastního těla má vliv i řada jiných faktorů jako např. primární rodina, školní třída či zájmová skupina, která může přispět ke kladnému hodnocení vlastního těla či naopak. Nepřijetí vlastního těla má velmi negativní vliv nejen na psychiku jedince, ale může vyústit ve zdravotní problémy např. anorexie u dívek a užívání steroidů u chlapců. (Cakirpaloglu, 2014, s. 10-11) Na fyzický vzhled, a především tělové schéma se zaměřuje i Thorová (2015, s. 425), která uvádí, že v době dospívání má „body image“ vliv na vývoj identity a je součástí prezentace osobnosti, tedy jakou má jedinec mentální představu o svém těle, jak o něm smýšlí a jak se v něm cítí. McDowell a Hostetler kromě vnějšího vzhledu vnímají jako důležité pro sebehodnocení v adolescenci také oblasti výkonu a výsledků a oblast postavení. Výkon a výsledky jsou posuzovány jak jedincem, tak hodnoceny okolím, především oblasti jeho schopností, dovedností a inteligence. Postavení jedince ve společnosti, její struktura je posuzováno jedinci podle toho, koho mají rádi, kdo má rád je, zda jsou oblíbení, kde bydlí apod. Tyto oblasti se navzájem prolínají a mají velký význam při vytváření představy o vlastní hodnotě adolescenta. (McDowell a Hostetler, 2013, s. 83) Langmeier a Krejčíková (2006, s. 161) doplňují, že úroveň hodnocení na začátku adolescence společně s otázkami po vlastní identitě intenzivně klesá a mezi 15. až 16. rokem začíná pomalu růst.

Na základě vytváření identity, poznávání vlastního já a sebehodnocení závisí i sebe prezentace jedince. To, jak se jedinec vnímá, jak dobře se mu daří sám sebe poznávat i to, jestli je se sebou spokojen a v neposlední řadě, jak je vnímán okolím. Porovnávání se s vrstevníky, snaha přizpůsobit se moderním trendům či z nich absolutně vybočovat, to vše jedinec demonstruje nejen svým chováním, ale i vzhledem. Sebe prezentaci popisuje Boyd na základě definice Ervinga Goffmana jako „řízené utváření dojmů a tvrdí, že dojem, který děláme na ostatní, vyplývá z toho, jaké informace poskytujeme, a z toho, co vyřazujeme. Jinými slovy, to, co sdělujeme ostatním, se skládá

z toho, co se rozhodneme s nimi sdílet ve snaze udělat na ně dobrý dojem, a také z toho, co nevědomky prozrazujeme jako vedlejší produkt toho, kdo jsme a jak reagujeme na své okolí.“ (Goffman, 1959 In: Boyd, 2017, s. 66)

1.2 Role sociálních vztahů v období adolescence

Jak už víme, adolescenti se snaží odpoutat od rodičů a vymanit z jejich kontroly. Do popředí se místo přítomnosti rodinných příslušníků dostávají přátelé, kamarádi – vrstevníci. Dospívající vyhledává společnost vrstevníků, kde je přijímán. Adolescenti touží po uznání vrstevníků, pozorují, jak je ostatní hodnotí a dle této zpětné vazby korigují své vlastní chování. Jsou to právě sociálně-emoční vazby s přáteli, které u dospívajících nabývají na důležitosti a podstatně ovlivňují jejich chování. (Thorová, 2015, s. 421)

Vrstevnická skupina je také prostorem, který má významný vliv na formování vlastní identity jedince. Vrstevníci fungují jako publikum, které poskytuje zpětnou vazbu a emoční podporu, které rozšiřuje možnosti sebereflexe a pomáhá lépe odhadnout vlastní schopnosti a možnosti. Ve vrstevnické skupině si jedinci říkají své názory, zkouší cizí identity a hledají vlastní postoje. Je jisté, že vztah a příslušnost k určitým sociální skupinám je součástí osobní identity, ale právě v době dospívání nabývá významu skupinová identita. Skupinová identita svými již vymezenými znaky pomáhá adolescentům překonat období nejisté osobní identity. Proto se do předního zájmu adolescentům dostávají různé subkultury, v nichž přijímají již existující identitu určitého společenství. Ideje typických adolescentních skupin se formují především na kritice a opozici vůči současné společnosti. (Thorová, 2015, s. 421-422) Tyto skupiny mohou mít pro jedince podpůrný vliv, ale mohou být i jednou z příčin rizikového chování či být pro jedince nebezpečné.

Langmeier a Krejčíková (2006, s. 154-155) spojují navazování nových různorodých vztahů k vrstevníkům s emancipací od rodiny. Nové vztahy jedincům zajišťují jistotu, kterou ztrácí právě odpoutáváním od rodiny a zároveň je formují pro trvalé vztahy v dospělosti. Adolescenti rozšiřují své vztahy postupně a mění i různá společenská uspořádání. Autoři uvádí pět fází navazování vztahů k vrstevníkům, které vyjadřují obecný trend, přičemž jejich nástup a posloupnost se mění dle individuálních potřeb i osobnosti a mohou se současně překrývat.

- Skupinová izosexuální fáze – jedná se vytváření skupinek složených z jedinců stejného pohlaví. Skupiny jsou jasněji organizované, stabilnější, role jednotlivých

členů jsou rozděleny a od členů je očekávaná oddanost. Opačné pohlaví ve skupince je nežádoucí a odmítáno. Jedinci ve skupině jsou spojováni nejen společnými zájmy, ale i potřebou sdružovat se.

- Individuální izosexuální fáze – neboli intimní párové přátelství. Jedná se o těsný emoční vztah k blízkému příteli/přítelkyni, ve kterém je možnost svěřovat se, sdílet vlastní pocity a zkušenosti. V období své osobní nejistoty je důležitost takového vztahu velmi vysoká. Takové přátelství je zcela jiné než ve skupině, každý zde má stejnou váhu, a navíc taková přátelství často vydrží až do stáří.
- Přejídná fáze – je etapa, kde se začíná objevovat zájem o opačné pohlaví. Nesměle a plní nejistot zde jedinci překonávají skupinové tabu orientace na druhé pohlaví.
- Heterosexuální fáze polygamní – nestálé, ale skutečné a silně prožívané vztahy chlapců a dívek, tzv. „první lásky“. Zde se získávají první zkušenosti, důvěrnosti s jedincem opačného pohlaví. Tyto vztahy jsou často podmíněny zvědavostí a potřebou přesvědčení o vlastní přitažlivosti, přičemž se hry, flirtování i sexuální fantazie pomalu proměňují v přímé sexuální aktivity.
- Fáze zamilovanosti – zde se v kladném případě vztah k opačnému pohlaví prohloubí. Vztah, kde je důležité porozumění, oddanost a vzájemné doplňování. Mohou vyústit v opravdové erotické vztahy s cílem manželského svazku a založení rodiny.

Během adolescence tedy kromě „kamarádských“ vztahů začínají vznikat také vztahy partnerské. Společenské příležitosti s hormonálními změnami jsou předzvěstí prvních emočních pout a sexuálních zkušeností. Láska mezi adolescenty bývá nestálá a emočně vyhrocená, kde převažuje sexuální napětí, experimentování se vztahy i vlastní sexualitou. Důvěrnost a závazek se v těchto vztazích začíná objevovat při začínající dospělosti, tedy po určitých zkušenostech. Vědomí atraktivity pro druhé pohlaví je v adolescenci velmi důležité pro sebevědomí jedince a také se podílí na utváření identity. (Thorová, 2015, s. 426-427)

První kontakty vrstevníků opačného pohlaví bývají umocněny zvědavostí, okouzlením a mohou je doprovázet i pocity zamilovanosti. Ne vždy tomu tak musí být, může se jednat o přizpůsobení se tlaku vrstevníků – „všichni už mají holku, musím ji mít taky“. Ve většině případů jsou ale adolescentní lásky plné emočních prožitků a pocitu adolescentů, že jejich život má smysl jen díky jejich současnému partnerovi. Kromě toho mají i jiné funkce, jako přispění k rozvoji socializace, sdílení pocitů, upřednostňování potřeb druhého, rozvoj intimity, dále jsou zdrojem sebepoznání

a ovlivňují formování identity. Starší adolescenti následně dospívají k potřebě partnera opačného pohlaví, se kterým již naplní partnerský vztah v rovině psychické i sexuální. (Vágnerová, 2012, s. 435-438) Rozehnalová (2000, s. 7) uvádí, že „*probuzení sexuality v pubertě neznamena její zralost. Daleko přesněji jde o počátek procesu růstu, během něhož se mladý člověk učí zvládnout své fyzické touhy a začlenit je do svého životního projektu pravé a trvalé lásky.*“

Langmeier a Krejčíková (2006, s. 155-158) uvádí, že sexuální aktivita nezačíná až v adolescenci, ale zvyšuje se zde četnost sexuálních aktivit. V první řadě jsou zde autoerotické praktiky, které jsou mezi adolescenty rozšířeny a bývají předchůdcem pro následné heterosexuální zájmy. Samotnou heterosexuální zkušenost získává většina jedinců mezi 14. a 16. rokem. Časový odstup od prvního polibku k samotnému sexuálnímu aktu může být dlouhý (např. trvat i 1 rok), i to je ovšem velmi individuální. Motivací prvního styku také nebývá hlubší citový vztah, ale pouhá zvědavost. Velmi zajímavé jsou poznatky o následné emoční reakci, přičemž pozitivní prožitky spíše uvádějí chlapci (72 %) než dívky (36 %), které spíše prožívají strach z těhotenství a sexuálně přenosných chorob či stud. Časně zahájení sexuálního života často souvisí s rizikovým chováním, abúzem návykových látek, absencí emoční opory v rodině, chudobou či dřívějším sexuálním zneužitím.

Kabíček je ve shodě s Langmeierem a Krejčíkovou, ale ještě rozděluje sexualitu v adolescenci na pomyslné tři stupně. První jsou autoerotické praktiky, se kterými má zkušenost většina adolescentů, převážně chlapců. Jako další jsou první zkušenosti s heterosexuálními styky, jako polibek s větší aktivitou jazyka, dotýkání prsou dívky přes oblečení či manuální genitální kontakt. Posledním stupněm je první pohlavní styk, který bývá v průměru okolo 18. roku života, přičemž studie ukazují, že věk prvního pohlavního styku klesá a určité procento má první pohlavní styk před 15. rokem života. Tento fakt by měl být zohledněn při sexuální výchově nejen s důrazem na intimní hygienu, ochranu před otěhotněním a pohlavně přenosnými infekcemi, ale také, že sexuální vztahy by neměli být založeny pouze na tělesném potěšení, ale hlubším a odpovědným vztahu obou partnerů. Samotná sexuální aktivita je určována stupněm pohlavní zralosti jedince i společenským tlakem okolí. (Kabíček, 2014, s. 27-29)

1.3 Funkce nových médií v životě adolescentů

Svůj volný čas adolescenti jistě tráví s přáteli, partou či ho vyplňují zájmy a koníčky. V dnešní době se ovšem do předních příček trávení volného času dostávají nová média, především internet. Jak říká Hulanová (2012, s. 13): „*Internetová generace dětí je tady!*“. Dnešní děti se s digitálními technologiemi a přístupem na internet setkávají téměř všude a poměrně od útlého věku. Vzhledem k jeho dostupnosti a možnostem využití je zcela jisté, že je využíván za účelem zábavy, zahnání nudy.

Vědecké výsledky nám ukazují, že vztah k elektronickým médiím prošel obrovskou proměnou. Za poslední století se zájem adolescentů od časopisů a rádia přesunul k televizním obrazovkám a následně k informačním a komunikačním technologiím a internetu. Uvádí se, že čas strávený u moderních technologií je srovnatelný s časem stráveným ve škole, tudíž je jisté, že jsou neopomenutelným socializačním činitelem. Jejich působení negativně i pozitivně ovlivňuje mravní hodnoty jedinců, ovšem méně než rodina, přátelé a škola. Nová média ukazují dětem nový svět, takový, jaký ještě naznají. Nová média umožňují poznávat cizí kultury, upozorňují na společenské problémy, ale především otevírají svět dospělých. Dospívající jsou právě díky dostupnosti všeho daleko více seznámeni s realitou. (Jedlička a kol., 2015, s. 47-49)

Prostředí internetu bývá nejen adolescenty, ale trůfám si říci, že celou populací vnímáno jako prostředek k zábavě, odreagování či „zabití“ volného času. Šmahel ve svém výzkumu adolescentů zjistil, že většina z nich na internetu zažívá pocit „flow“, tedy stav, kdy je jedinec natolik pohlcen svou činností (v tomto případě chatováním či surfováním na internetu), že zapomíná na sebe či únavu a jde mu jen o tu prováděnou činnost. (Šmahel, 2003, s. 28)

Boyd vnímá sociální média ve vztahu k teenagerům nejen jako bránu pro únik z reality, ale především jako místo, kde se mohou zkontaktovat s přáteli, lidmi z jejich okolí. Dnes je využívání sociálních médií a online existence adolescentů zcela normální součástí života a má velkou roli, neboť doplňuje fyzickou interakci mezi adolescenty. Sociální média jsou pro současné adolescenty „cool“ prostředím. (Boyd, 2017, s. 16-17) Hulanová tento fakt internetového přátelství doplňuje o zajímavý jev, kdy si jedinci více cení virtuálního přátelství než reálného, ačkoliv každý může mít na internetu nespočet přátel, které lze jednoduše měnit. (Hulanová, 2012, s. 13)

Díky možnosti utvářet nové vazby a udržovat vztahy na internetu vznikají tzv. virtuální komunity. Ty můžeme definovat jako sítě mezilidských vztahů, které jedincům se v nich pohybujících poskytují podporu, zázemí a skupinovou identitu, tedy pocit, že někam patří. Samotný pojem komunita bývá definován na základě fyzické blízkosti a společných zájmů. Dnes můžeme tento pojem chápat jinak, především ve vztahu k existenci internetových sociálních sítí, protože díky moderním technologiím se boří hranice a udržování mezilidských vztahů již není tolik vázáno na společnou fyzickou blízkost. Tyto komunity tedy tvoří jedinci na základě společně sdílených sympatií a zájmů. Pro někoho mohou být náhradou za nefungující či absentující tradiční komunitu. Jiné virtuální komunity mohou být pokračováním reálných skupin, pomocí kterých se jedinci snaží překonat čas mezi osobními setkáními. (Veselá a Šmahel, 2009, s. 56-57, online) Virtuální komunity doplňuje Boyd (2017, s. 20-23), která uvádí, že dříve byly většinou společností online komunity vnímány negativně – byly nové a neobvyklé. S všudypřítomným přístupem na internet se tato role proměnila a online aktivity se staly běžné, mohli bychom říci normou. Tyto komunity dovolují lidem vidět sebe sama jako součást většího společenství, cítit sounáležitost se světem skrze nová média.

Musíme si uvědomit, že díky novým médiím se svět proměnil a ve vztahu k mladým lidem můžeme mluvit o vytvoření univerzální celosvětové kultury. Jedlička popisoval výzkum Offera, který byl prováděn na 6000 dospívajících z deseti zemí, ze kterého vyplynulo, že moderní dospívající jsou produktem elektronické komunikace, protože u respondentů bylo nalezeno mnoho podobných hodnot, postojů a pocitů o sobě samých i jejich okolí. Následně uvedl, že dnešní dospívající jsou první, kteří mají reálný pocit vazby s vrstevníky na celém světě, tedy zkušenost se světovou kulturou. (Offer a kol., 1988 In: Jedlička a kol., 2015, s. 51)

1.4 Problematika rizikové chování v dospívání

Pro přiblížení rizikového chování ve vztahu k dospívání si nejprve musíme přiblížit, co znamená samotný termín rizikové chování. Touto problematikou se zabývá řada autorů u nás i v zahraničí, a to z různých vědních oborů. Samotný termín nahrazuje dříve používaný pojem sociálně patologické jevy, který je stigmatizující. Jedním z nejvíce citovaných autorů ve vztahu k rizikovému chování je přední český adiktolog Michal Miovský, který rozumí rizikovým chováním „*takové vzorce chování, v jejichž důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných (včetně vzdělávacích) a dalších rizik pro jedince nebo společnost*“. (Miovský a Zapletalová,

2006, online) Dále do pojmu zahrnuje nejrůznější formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální či psychologické fungování jedince nebo ohrožují jeho sociální okolí, přičemž ohrožení může být jak reálné, tak předpokládané. Kritériem pro všechny formy rizikového chování je prepatologická úroveň sledovaných jevů (např. užívání návykových látek nepřesáhlo do závislostního chování). Rizikové chování tedy obsahuje velmi různorodé kategorie typů chování od extrémních projevů „běžného“ chování (např. adrenalinové sporty) po projevy na hranici patologie (sebevražedné pokusy). (Miovský a kol., 2015, s. 161)

Jednotlivé projevy rizikového chování definuje a rozděluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních na:

- a) agresi, šikanu, kyberšikanu a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedií, násilí, vandalismus, intoleranci, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobii, homofobii;
- b) záškoláctví;
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling;
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů;
- e) spektrum poruch příjmu potravy;
- f) negativní působení sekt;
- g) sexuální rizikové chování. (MŠMT, 2022, online)

Období dospívání je velmi specifické a v jeho průběhu doprovází jedince biologické i psychosociální zvláštnosti. Dospívající se zřídka umějí se svou novou situací či problémy vypořádat, ať se jedná o špatné vztahy, nezáměr rodiny, týrání či sexuální zneužívání, nízké sebevědomí, negativní vliv vrstevníků a médií či ne zcela „růžová“ vidina budoucnosti. Bohužel ne vždy mají někoho, kdo by jim poskytl vedení či pomoc. V takových případech unikají ze své situace pouze „momentálním řešením“ například požitím alkoholu, které může mít závažné následky. Takové chování ve vztahu k dospívajícím nazýváme jako syndrom rizikového chování v dospívání (SRCH-D). O tomto syndromu se zmiňoval psycholog Jessor již v roce 1977, kdy popsal několik typů chování – zneužívání alkoholu, kouření cigaret a marihuany, užívání ilegálních látek, delikventní jednání a předčasné zahájení pohlavního života, přičemž uvedl, že tyto jevy spolu souvisí, tedy, že pokud se u dospívajících vyskytne jeden z těchto typů chování, je

často doprovázen i dalšími z uvedeného výčtu a často se u nich vyskytují i stejné příčiny vzniku. (Jessor a Jessor, 1977 In: Miovský, 2015, s. 163) Hamanová ve shodě s Jessorem uvádí, že rizikové chování v dospívání můžeme definovat jako několik okruhů rizikového chování, které je současně chováním problémovým. Jedná se o abúzus návykových látek i alkoholu, delikvence a předčasný sexuální život. Tyto projevy syndromu rizikového chování v dospívání se často vyskytují společně a ve většině případů mají i stejné příčiny vzniku, proto tvoří určitý syndrom. (Hamanová, 2000, s. 15)

Určité projevy syndromu rizikového chování v dospívání jsou problémové pouze ve vztahu k věku, proto se pro označení používá – v dospívání. Jessor zjistil, že SRCH-D zastává určitou funkci v adolescentově psychosociálním vývoji, kde bývá pozitivní satisfakcí při vývojových těžkostech, pomáhá překonat osobní problémy nebo je náhradou za něco, co adolescentovi schází. Problém je, že může způsobit závažné důsledky pro jedince (např.: závislost, problémy se zákonem, onemocnění či nechtěné těhotenství). (Kabíček, 2014, s. 33)

Jak již bylo nastíněno dle několika autorů, syndrom rizikového chování se dělí na tři hlavní oblasti:

- Abúzus návykových látek, které pozitivně ovlivňují systém odměn v limbickém systému a vyvolávají pocity libosti. S tím se objevuje „craving“ neboli bažení, touha užít drogu opakovaně či závislost. Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) z roku 2019 zkoumající věkovou kategorii 15-16 let zjistila, že 54 % respondentů někdy v životě kouřilo cigarety, 60,4 % užilo v životě e-cigarety, 95,1 % studentů ochutnalo v životě alkohol, přičemž 38,5 % pilo v posledních 30 dnech 5 a více sklenic alkoholu při jedné příležitosti a 29,3 % vyzkoušelo v životě nějakou nelegální drogu. První zkušenost s cigaretou bývá v 12,9 letech a průměrný věk konzumace první sklenice alkoholu je 13,1 let. Nutno podotknout, že v porovnání s předešlými výzkumy se prevalence kouření snížila, vzrostla ale zkušenost s elektronickými cigaretami, snížila se i prevalence užívání alkoholu a první zkušenost s návykovými látkami se posouvá do vyššího věku. (Chomynová, Csémy a Mravčík, 2020, s. 2-11, online)
- Projevy v psychosociální oblasti, především agresivita (nadávky, rvačky, týrání zvířat, provokativní chování), delikvence až kriminální chování či sebepoškození. Neměli bychom zapomínat, že dnešní dospívající jsou již internetovou generací a toto

médium má na jejich chování velký vliv. Během „brouzdání“ po internetu mohou narazit na nejedno pokušení, hrozbu či nebezpečnou myšlenku/nápad, které jim mohou zajistit „slávu“ mezi vrstevníky. (Kabíček, 2014, s. 188)

- Projevy v reprodukční oblasti, které zahrnují předčasný sexuální život, časté střídání sexuálních partnerů a sexuální styky bez ochrany. V rozvinutých zemích začal klesat věk prvního pohlavního styku v souvislosti s rozvojem antikoncepce. Přitom nízký věk při začátku pohlavního života má vliv na budoucí sexuální zdraví jedince i jeho psychickou pohodu. (Kabíček, 2014, s. 243-245)

Je důležité si uvědomit, že riskování a experimentování v dospívání je do jisté míry přirozené. Dospívající zkouší, kde jsou hranice jejich možností a nemají takové obavy z následků. Také se svým chováním snaží získat uznání či akceptaci vrstevníků, dokazují si svou „dospělost“, nebojácnost, mohou tím vyjadřovat nesouhlas s autoritami, ale také potlačovat svou frustraci ze svých problémů, které neumí či nechtějí řešit. Důvodem proč se tímto chováním dospívajících zabývají lékaři, psychologové i sociologové je především riziko ohrožení zdraví, prospěchu, ale i celého života mladých lidí. (Hamanová, 2000, s. 15)

Rizikové chování adolescentů může být i ovlivněno mírou dosažení identity. Jak již víme, pro vytvoření identity je důležité pochopit a shrnout jednotlivé části osobnosti a akceptovat je. Akceptace a možná identifikace je důležitá nejen ze strany samotného jedince, ale i jeho okolí. Pokud není identita zcela utvořena či akceptována může jedinec na stresující či pouze nepříjemnou situaci reagovat nevhodně. Erikson uvádí, že tam kde syntéza rozličných prvků neuspěje, vyvolává to konflikt, často ve formě projevů neposlušnosti či delikvence. Pokud jedinec cítí, že je omezen v dalším jeho kroku a integraci v jeho identitě, bude se bránit překvapující silou. (Erikson, 2002, s. 217)

Obdobně vysvětluje výskyt rizikového chování Dolejš, který uvádí, že „*osobnost člověka je tvořena osobnostními rysy, které spoluurčují jeho chování a jednání. Tyto rysy či skupiny rysů mají jednoznačně vliv na výskyt různých forem rizikového chování (krádeže, závislosti či agresivní akty). Aktivita, které zařazujeme do obecné kategorie „rizikové chování“, jsou činnosti, které zapříčiňují prokazatelný nárůst sociálních, psychologických, zdravotních, vývojových, fyziologických a dalších rizik pro jedince, pro jeho okolí a/nebo pro společnost.*“ (Dolejš a kol., 2014, s. 5)

Novotná dokonce zmiňuje v období adolescence možné projevy s psychopatologickými symptomy, především neurotické projevy, obsedantní a hysterické poruchy. Dále se v tomto období mohou vyskytovat deprese, především u osob se sníženým sebevědomím a okolo 15. roku kulminují suicidální tendence. U dívek se setkáváme s poruchami příjmu potravy, především s mentální anorexií či bulimií. Velkým problémem je toxikománie a užívání návykových látek. (Novotná a kol., 2004, s. 57) Dnes bychom její výčet mohli jistě doplnit o nezdravý životní styl a závislosti především nelátkového charakteru.

K samotnému riziku se zajímavě vyjádřil Zdeněk Matějček, který pojem riziko vnímá jako mírnější vůči nebezpečí. Riziko jako „něco, co může a nemusí být uskutečněno, co může a nemusí dostat konkrétní podobu, co existuje zatím jen jako možnost, eventualita – a to v o něco menší míře než nebezpečí. Nebezpečí se mohu vyhnout, mám-li štěstí. Riziko mohu a nemusím podstoupit.“ (Matějček, 2013, str. 22) Tato jeho úvaha by se dala vztáhnout i k samotnému rizikovému chování, jeho příčinám, ale i preventivním či podpůrným opatřením, které mohou či nemusí mít vliv na jeho uskutečnění. Samotnou prevencí rizikového chování se v této práci více zabývat nebudeme, ale ještě jedna poznámka k ní „jestliže o nějakém riziku víme, znamená to, že jsme udělali první krok na cestě, jak se s ním vypořádat“. (Matějček, 2013, s. 31)

Jednání adolescentů je ovlivněno nedostatkem předchozích zkušeností a rychlostí, které ovlivňují posuzování reality i samotné rozhodování. Někdy jednání adolescentů můžeme definovat jako rizikové, ačkoliv nebezpečnost či rizikovost ze strany adolescenta zamýšlena nebyla. Bonino, Cattelino a Ciairano v několika bodech definují mechanismy rizikového chování, díky kterým adolescenti dokáží překonat období adolescence:

- Chovat se jako dospělý – tedy předčasné „dospělé“ jednání adolescenta, které je v dospělosti považováno za normální.
- Dosažení autonomie – snaha činit rozhodování, které není závislé na názorech rodičů či jiných dospělých.
- Identifikace a diferenciaci – odlišení se od dospělých (rodičů) spojená s výstředním/zvláštním chováním, oblékáním či uznáváním názorů.
- Sebepotvrzení a experimentování – spolu s rozumovým a sexuálním rozvojem jedince vznikají nové psychické, sociální i fyzické možnosti, které mohou být doprovázeny nebezpečnými aktivitami.

- Překračování limitů – především v rozvolňování rodinných vazeb, autonomii a volbě vlastního životního stylu.
- Vyhledávání nových zážitků – potřeba experimentovat a získávat nové zážitky a emoce související s užíváním návykových látek, sexuálním chováním nebo agresí.
- Vnímání vlastní kontroly – demonstrování kontroly nad situací, protože vyvstává potřeba vyšší vnitřní sebekontroly nad kontrolou dospělých.
- Zvládání a únik – využívání neadaptivních copingových strategií při zvládání neúspěchu např. užívání návykových látek či rizikové stravovací návyky.
- Komunikace – především povzbuzování komunikace ve vrstevnické skupině a pocity subjektivní pohody demonstrované rizikovým chováním.
- Sdílení jednání a emocí – ve vztahu s potřebou skupinové identity se skupinou do které jedinec patří či chce patřit.
- Sdílený rituál – vázanost adolescenta k vrstevníkům ritualizovaným chováním např. sdílení cigarety.
- Napodobování – nápodoba chování vrstevníků s iluzí vlastní motivace a kontroly v situacích nad kterými jedinec nemá opravdovou kontrolu.
- Zkoumání reakcí a limitů – překračování pravidel chování jako test reakce dospělých.
- Diferenciace a opozice – hledání alternativních modelů chování, jako vzpoura proti rodičovskému modelu. (Bonino, Cattelino a Ciairano, 2005 In: Hoferková a Pelcák, 2015, s. 50-52)

Nejen ve vztahu k samotnému rizikovému chování, ale k celkovému pochopení strastí adolescence a úvahou nad důležitostí kladných společenských vztahů je věta od dětského psychiatra George Orvina „*zranitelní bývají především ti, kdo touží po pozornosti nebo uznání*“. (Orvin, 2001, s. 136)

2 Nová média: internet a sociální sítě

Nová média, digitální média či masmédia, všude je obsaženo slovo médium. Termín médium znamená prostředník, zprostředkovatel. Pojem nová média je souhrnným označením pro elektronická média a jejich obsah. Jednotná definice nových médií tedy neexistuje, nejčastěji jsou pro nová média shrnuty principy, které jsou považovány za zásadní a novými médii se tedy rozumí média, která: jsou založena na elektronické/digitální platformě; využívají výpočetní techniku; jsou interaktivní (reagují na podněty uživatele) a podporují komunikaci či přinejmenším přímou zpětnou vazbu. (Pavlíček, 2010, s. 10-11) Dle Macka by měla definice pojmu nová média vycházet z jejich historického vývoje, tedy že vznikla slučováním řady technologických a teoretických konceptů z oblastí výpočetní techniky a mediální sféry. Jejich masové rozšíření připisuje především vzniku osobního mikroprocesorového počítače a otevření počítačových sítí univerzitám a následně široké veřejnosti během 70. a 80. let minulého století. Od 90. let se o expanzi digitálních technologií postaral internet. Ve vztahu k internetu se mluví o digitální revoluci, přičemž se stal běžnou součástí dnešního životního stylu. Proto si tento pojem dále blíže přiblížíme, především ve vztahu k dětem. (Macek, 2007 In: Pavlíček, 2010, s. 13-14)

Když mluvíme o internetu, měli bychom vědět alespoň základ o jeho vzniku. Ten je spojen s rokem 1962 a projektem počítačového výzkumu ARPA (Advanced Research Projects Agency) ve Spojených státech amerických. Díky jeho výzkumným programům, zkoumajících komunikaci mezi fyzicky oddělenými systémy, byla v roce 1969 vytvořena experimentální síť ARPANET. Připojení v této síti velmi rychle rostlo. V návaznosti na to mohli ARPANET využívat i běžní uživatelé – vývojáři a univerzity. V roce 1986 National Science Foundation (NSF) významně přispěla k rozvoji Internetu vytvořením vysokorychlostní sítě NSFNET, která propojila výzkumné ústavy celé země (USA). Samotný termín „Internet“ vznikl až roku 1987 a k síti bylo připojeno 27 000 počítačů. V roce 1989 byl navržen nový systém hypertextové databáze stránek propojených odkazy, tedy stránek WWW (World Wide Web). Konečně roku 1992 bylo k Internetu oficiálně připojeno i Československo a na přelomu roku 1992 a 1993 vznikla celorepubliková páteční síť CESNET. V roce 1994 se začal Internet komercializovat. Roku 1998 bylo síť Internet propojeno 80 zemí světa a měla přes milion uživatelů. Celosvětově měl Internet v roce 2000 už 250 milionů uživatelů, přičemž v roce 2010 to bylo již přes dvě miliardy. V České republice roku 2010 využívalo internetové připojení

přes 5,7 milionu lidí a podíl připojených domácností se oproti roku 2005 zvýšil z 19 % na 54 %. V roce 2015 měl internet již 3 miliardy uživatelů. (Houser, 2017, online)

Internet se postupně dostal do všech koutů světa. Dle Českého statistického úřadu ho v České republice v roce 2020 využívalo již 81,3 % Čechů starších 16 let což je zvýšení skoro o 20 % oproti roku 2010, kdy internet využívalo 61,8 % osob. Dále uvádí, že 99 % dětí má doma možnost připojení k internetu a skoro 98 % mladých lidí ve věku 16-24 používá chytrý telefon. Na chytré telefony se váže mobilní internet, který v roce 2010 využívala pouhá 4 % osob starších 16 let a v roce 2020 to bylo přes dvě třetiny osob, tedy 67,5 %. Využívání sociálních sítí se ve srovnání s rokem 2010 zvýšilo z 9 % na 54 % osob starších 16 let (více než 4,7 milionu osob), z toho osoby ve věku 16-24 využívají sociální sítě v 95 %. O víkendu dokonce skoro polovina patnáctiletých žáků stráví 4 a více hodin za den na internetu. Nejčastěji využívají internet k chatování a účasti na sociálních sítích u chlapců je také často využíván k hraní online her. (ČSÚ, 2021, s. 27-100, online)

Užívání internetu se dnes stalo běžnou součástí života dětí a mládeže. Máme tu generaci, která s internetem vyrůstala od útlého věku. Je využíván k učení, vyhledávání informací, online hrám, ale také komunikaci a navazování vztahů. Široké využití internetu zásadně proměnilo možnosti vzdělávání, komunikaci i trávení volného času (viz. kapitola 1.3). Přístup na internet je dnes dětem všude nablízku, ať doma, ve škole, tak na mobilním telefonu, který je vždy po ruce. Všechna média, a tedy i internet, se staly pro děti místem pro poznávání reálného světa. Většina společnosti si už snad ani nedokáže představit, že by nemohli zkontaktovat kamaráda přes instant messenger nebo jednoduše vyhledat informace přes Google...

Krčmářová definuje internet jako místo, kde je neuvěřitelně snadný přístup k informacím s možností zkontaktovat se s kýmkoliv a kdekoliv. Zároveň dodává, že s takovou otevřeností se můžeme s hledáním cíle dostat i do nezmapovaných či dokonce nebezpečných míst skrývajících se na internetu. (Krčmářová, 2010, s. 15) S nepostradatelností internetu v našich životech, a především u mládeže, souhlasí i Hulanová, která uvádí, že internet zastává důležitou roli v jakékoliv lidské aktivitě, kterou si jen dokážeme představit např. od nakupování po sex. Toto zajímavé, ale tajemné médium vstoupilo do našich životů závratným tempem. Nebyl zde prostor pro řádné „sprátelení se“ s internetem a prozkoumáním jeho možného vlivu, především na lidské

chování. Absolutní dostupnost internetu zapříčinila změny v sociálních i osobnostních oblastech a mnohé lidské aktivity se přesunuly do on-line světa, což vedlo ke změně zvyků a priorit. (Hulanová, 2012, s. 21-22) Vybíral uvádí, že internet je především „prostředím bez zábran“. Prostředí, které nám dává pocit neomezených možností jeho užívání. (Vybíral, 2002 In: Šmahel, 2003, s. 13) Šmahel ve svém výzkumu dospívajících specifikoval charakteristické rysy virtuálního prostředí, díky kterým je pro adolescenty velmi přitažlivé.

- Větší otevřenost, protože v prostředí internetu mizí bariéry, jedinci jsou odvážnější, odhalují svá tajemství, mají větší možnost projevení sebe sama, svých názorů a pocitů.
- Snížení úzkosti, strachu, mizí komplexy a bariéry, tudíž vede k větší otevřenosti.
- Absence sankcí ze strany jedince či skupiny, se kterou komunikují.
- Sexuální narážky, se kterými se častěji setkávají dívky, ale nehodnotí to záporně, přičemž se toto chování stává součástí online flirtování.
- Lži a přetvářky, možnost změnit svou identitu.
- Pocit fyzického bezpečí, protože komunikující osoby nejsou ve fyzické blízkosti.
- Absence sebe sama jako fyzického objektu, tedy absence obav a komplexů vůči jedincově tělovému schématu.
- Možnost kdykoliv přerušit komunikaci či ukončit kontakt, pokud je mu nepříjemná.
- Anonymita, jako základní proměnná ovlivňující chování jedinců v prostředí internetu. (Šmahel, 2003, s. 23-27)

Profesor psychologie John Suler je v souladu se Šmahelem ve vztahu ke specifickým psychologickým aspektům internetu. Proměny chování na internetu připisuje tzv. disinhibičnímu efektu. Disinhibici vysvětluje jako intenzivnější a odvážnější projevy chování v kyberprostoru na rozdíl od chování v realitě. Na internetu se jedinci často vyjadřují otevřeněji a říkají i to, co by tváří v tvář neřekli. Samotná disinhibice v kyberprostoru může jít pozitivním i negativním směrem. Za pozitivní disinhibici označuje odhalování běžně zatajovaných emocí, obav či přání a nazývá ji benigní. V tomto směru může disinhibice pomoci k lepšímu porozumění intrapsychických problémů či získat nové zkušenosti. Naopak může podpořit negativní projevy chování jako používání sprostých slov, ostrou kritiku či projevy nenávisti, takovou disinhibici popisuje jako toxickou. Tato disinhibice bývá bezohlednou katarzí či nutkáním opakovat nepříjemné potřeby bez jakéhokoliv osobního růstu. Zároveň

popisuje šest faktorů, které ovlivňují disinhibiční efekt, samozřejmě u každého jedince v jiné míře kvůli rozdílným osobním vlastnostem. Jsou to:

- Anonymita, která je jeden z hlavních faktorů podílejících se na disinhibičním efektu. Uživatelé internetu o sobě nemusí uvádět informace na základě kterých bychom odhalili, kdo doopravdy jsou. Často jsou využívány přezdívky, mohou zde měnit svou identitu a nemusí ani uvádět své skutečné jméno. Tyto faktory jim umožňují oddělit jejich aktivity na internetu od aktivit v reálném světě.
- Neviditelnost. Neviditelností je myšlena fyzická nepřítomnost komunikátora ve fyzické blízkosti komunikanta. Lidé se při běžné textové komunikaci navzájem nevidí. Tato neviditelnost dává odvalu navštěvovat stránky a dělat věci, za které by se třeba jedinci i styděli. Při textové komunikaci se lidé mohou dokonce znát, ale jejich chování je ovlivněno tím, že se nevidí a neslyší – grimasy, gesta či tón hlasu.
- Asynchronicita. Lidé se při online komunikaci nemusí setkat v reálném čase. Na odpověď může člověk čekat i hodiny či dny, což člověku umožňuje dostatečně promyslet odpověď na rozdíl od komunikace tváří v tvář.
- Solipsistická introjekce. Chybějící komunikace tváří v tvář společně s textovým obsahem může ovlivnit vnímání druhého jedince. Například zpráva může být čtena vnitřním hlasem, čímž psychická přítomnost druhé osoby může být jedincem zvnitřněna, interiorizována do vlastní psychiky.
- Disociativní imaginace, která znamená oddělování své imaginární postavy na internetu od sebe sama ve skutečném světě. Jedinci mohou mít vědomý či nevědomý pocit, že imaginární postavy, které vytvořili na internetu, existují v jiném prostoru a neplatí pro ně pravidla reálného světa. Online život vidí jako svět s vlastními pravidly a po vypnutí počítače opouští svou online identitu. Zříkají se tedy odpovědnosti za to, co udělají online.
- Minimalizace autority. V off-line světě jsou nám zřejmé osoby a instituce, které nám říkají, co je správné a za jaké chování můžou být sankce. Tyto jasné hranice se na internetu stírají a člověk má pocit, že není tolik kontrolován. (Suler, 2004, s. 321-324, online)

Kromě jistých negativních rysů má internet i pozitivní stránky, např. dává jedincům možnost osmělit se a dát veřejně najevo svou frustraci, když se stydí vyjít s pravdou ven v reálném světě. Také často nová média umožňují cítit pocit začlenění či příslušnosti ke společenství, které nemá hranice. Místo, které dává možnost navázat

spojenectví s těmi, kteří mají stejné názory, pocity či pohled na svět. (Jedlička a kol., 2015, s. 52-53) Krčmářová souhlasí s tím, že internet nejen usnadňuje komunikaci, ale podporuje i interakci a zlepšuje vztahy mezi lidmi, především, když je komunikace na internetu využívána jako doplněk skutečného setkávání. Je také pravdou, že internet jako „prostředí bez zábran“ má svá negativa, ale zároveň snižuje úzkost a obavy ze sociálního odsouzení, čímž zlepšuje sebeobraz samotného uživatele a zvyšuje sebevědomí. Tyto argumenty mohou být důvodem, proč je internet tak využívaným místem, tedy, že díky němu můžeme uniknout od problémů či saturovat potřeby, které nelze v reálném životě zcela naplnit. Zároveň se na ně váže jisté nadužívání internetu týkající se adolescentů, kteří mají potíže s komunikací a navazováním přátelských či partnerských vztahů. (Krčmářová, 2010, s. 20-23)

2.1 Sociální síť – sociální média

Pod pojmem sociální síť si každý může vybavit něco trochu odlišného. Tento pojem se využíval již před vznikem internetu a jednalo se o jednoznačně sociologický termín. Sociologie definuje sociální síť jako propojenou skupinu osob, kteří se vzájemně ovlivňují a tvoří se na základě rodinných vazeb, kamarádských vazeb, společných zájmů, náboženské či rasové příslušnosti nebo z jiných důvodů. S rozmachem informačních a komunikačních technologií dostal tento pojem nový „elektronický“ rozměr – myšleno internetové sociální sítě. Tento nový rozměr dává možnost komunikovat s přáteli odkudkoliv, zůstat v kontaktu s těmi, se kterými se nemůžeme stýkat či můžeme vyhledávat a sdílet informace i o přátelích. Zjednodušeně řečeno internetové sociální sítě umožňují přenést vazby s reálné světa do online prostředí. (Pavlíček, 2010, s. 125-127)

Od svého zavedení přilákaly stránky sociálních sítí (Social network sites – SNS) jako např. Facebook, Twitter či MySpace miliony uživatelů, kteří jejich využívání zařadili do svého každodenního života. Některé stránky uspokojují široké publikum, na jiných se lidé sdružují na základě něčeho jim společného. Užívání sociálních sítí se také liší díky možnostem využívání jejich informačních a komunikačních nástrojů např. sdílení fotografií či blogování. (Boyd a Ellison, 2007, s. 210, online)

Boyd a Ellison (2007, s. 211, online) definovaly stránky sociálních sítí jako webové služby, které jejich uživatelům umožňují:

- Vytvořit si veřejný nebo polo-veřejný profil uživatele na určité sociální síti.

- Vytvořit seznam ostatních uživatelů dané sociální sítě se kterými daný uživatel sdílí své připojení.
- Možnost zobrazit a procházet seznam uživatelů s nimiž uživatel sdílí své připojení a procházet tyto seznamy jiných uživatelů.

Také uvádí, že to, co dělá stránky sociálních sítí jedinečnými je možnost zobrazení sítě přátel daných uživatelů. Tyto seznamy bývají přístupné na osobním profilu každého uživatele, který si každý vytvoří „na míru“. Osobní profil bývá tvořen základními informacemi jako je jméno, věk, místo pobytu apod., s možností přidání popisku o sobě či profilové fotografie. Další službou sociálních sítí je možnost, jak zanechávat zprávy na profilech svých přátel tzv. komentáře, tak možnost zasílání soukromých zpráv. Dnes už také většina těchto platforem umožňuje nastavit určité soukromí účtu, pro omezení přístupu k informacím o daném uživateli. (Boyd a Ellison, 2007, s. 213, online)

První internetová sociální síť byla vytvořena americkým leteckým inženýrem Randym Conradem již v roce 1995. Motivem pro vytvoření byla neschopnost Conrada spojit se se svými spolužáky běžným způsobem, tak to vyzkoušel pomocí počítačové sítě. Z původně malého projektu se záhy stala velká a prosperující sociální síť classmates.com a fungovala jako určitý typ komunitní sítě. (Pavlíček, 2010, s. 132)

Ve vztahu ke komunitní sítím se vyjadřuje Hoadley, který vytvořil model C4P. Tento model popisuje požadavky, které musí každá fungující komunita obsáhnout. Tento rámec C4P předpokládá, že znalosti jsou vytvářeny a sdíleny, pokud dochází k účelové konverzaci ohledně obsahu v nějakém kontextu. Zkratka C4P znamená: obsah (content), konverzace (conversation), propojení (connections), informační kontext (information context) a účel (purpose). Každý z těchto prvků má svůj účel, jsou vzájemně propojené, doplňují se a měly by být přítomny v každé nejen online komunitě, která má být aktivní a přetrvat. Jako první obsah by měl být jasný, zřetelný a mít ustálený charakter (např. dokumenty, obrázky), druhou částí je konverzace, která spočívá v diskuzích s osobnější tematikou. Třetí propojení je důležité pro vztahy mezi samotnými členy a určuje vztahovou úroveň, informační kontext jako čtvrtá část umožňuje členům komunity posoudit, zda jsou pro ně informace relevantní a smysluplné, poslední pátý účel je samotným důvodem proč se členové scházejí, proč jsou zapojeni do komunity. Všech pět prvků je důležitých pro efektivní poznání v online komunitě. Například pokud bude chybět obsah, během konverzace bude problém určit účel komunity či pokud bude chybět

konverzace, informace se nedostanou mezi ostatní členy. (Hoadley a Kilner, 2005, s. 33, online)

Pro běžného uživatele je sociální síť důležitá především díky možnosti vytvoření osobního profilu, kde uživatel uvádí informace, které chce sdílet s ostatními – fotografie, videa, co se uživateli líbí, co má rád atd. Při užívání sociálních sítí se uživatel zároveň začíná socializovat v online prostředí. Socializace ve smyslu čtení profilů jiných uživatelů či dokonce přímou online komunikací s nimi nebo možností seznamování se s novými lidmi. Užívání sociálních sítí se dokonce stalo jednou z nejpoblárnějších aktivit na internetu. Mohou v jisté míře uspokojovat lidskou potřebu úcty a seberealizace na což navazuje rozpor mezi ochranou vlastního soukromí a potřebou být akceptován ostatními. Umožňují na sebe v online prostředí upozornit, být viděn mnohými „přáteli“. K popularitě sociálních sítí přispívá i fakt, že uživatelé mají rychlý přístup k informacím dalších uživatelů, přičemž tyto informace uživatelům pomáhají pochopit, jak jejich přátelé tráví volný čas, jaké mají problémy apod., což může vést ke snadnější komunikaci v reálném světě. Navíc ti, co nejsou zapojeni do komunity sociálních sítí se mohou cítit odstrčeni, když se uživatelé sociálních sítí baví o obsahu získaném právě z nich. Je ale velmi důležité nezapomínat současně budovat jak online, tak offline společenské vztahy. (Hulanová, 2012, s. 86-88)

2.2 Virtuální identita a sebe prezentace adolescentů na internetu

Samotným vývojem a důležitostí tvorby osobní identity jsme se zabývali v kapitole 1.1. Novým pojem týkající se identity, který vyvstává ve vztahu s užíváním internetu a sociálních sítí je virtuální identita. Samotný Šmahel pokládá otázku, jestli můžeme mluvit o prožívání vlastní identity ve virtuálním prostředí či jestli ve virtuálním prostředí dochází ke změně identity, a to během jeho používání nebo již při vstupu. (Šmahel, 2003, s. 39)

Ačkoliv je identita jedince úzce spojena s jeho psychikou, internet nabízí možnost osvobodit se od fyzické, skutečné identity a zároveň umožňuje stát se lepší online verzí sebe samého, tím, kým jedinec chce být. Mohli bychom to nazvat jako vědomou snahu kontrolovat vlastní sebe prezentaci. (Boyd, 2017, s. 53-55) S Boyd souhlasí Šmahel, který uvádí, že jedinec se na internetu neobjevuje ve fyzické podobě, ale manipuluje pouze s vlastními reprezentacemi, tedy neovlivňuje přímo sám sebe, ale působí na svou virtuální reprezentaci – shluk digitálních dat, poskytnutých informacích jedince o sobě. Zajímavé

je, že ačkoliv je samotná reprezentace utvářena jedincem, je tvořena pomocí volního vědomí jen z části, zbytek je tvořen pomocí fantazií, přání a jinými nevědomými tendencemi. Virtuální identita je pak výsledkem této reprezentace dle toho, jakou identitu ji sami přisoudíme, jak ji budeme vnímat. Tato reprezentace může být i blízká reálné identitě, ale nikdy s ní nemůže být totožná. (Šmahel, 2003, s. 39-41)

Samotná identita se dotváří celý život, proto se můžeme setkat s experimentováním s identitami jako součástí osobního růstu. V současné rychle se proměňující společnosti jsou jedinci často nuceni přehodnotit své hodnoty či životní cíle. Šmahel popisuje vzorec tohoto opakovaného hledání identity jako „MAMA“, tedy moratorium/achievement/moratorium/achievement (neboli moratorium/dosažení), kde jedinec během moratoria zkoumá své alternativní identity, aby následně mohl dosáhnou relativně stabilní identity. Na internetu je tento proces velmi jednoduchý, protože do stavu moratoria lze proniknout z pohodlí domova, anonymně ve hře či profilu na nějaké sociální síti. Experimentování s identitou na internetu je také snadnější, díky možnosti odpojit se z online světa a vrátit se do toho reálného. (Šmahel, 2003, s. 44-45)

Virtuální identita také umožňuje izolovat se od rolí, které máme v reálném světě. Zároveň si jedinec může vytvořit několik vzájemně na sobě nezávislých virtuálních identit. Tento jev Šmahel (2003, s. 48) porovnává s poruchou disociace osobnosti, tedy stavem *„kdy se v rámci psychiky jednoho člověka vyskytuje několik více méně odlišných dílčích osobností, které však tento člověk není schopen integrovat a tyto osobnosti se pak střídavě ujímají svých rolí“*. Na internetu je tento stav způsoben oddělenou podstatou online prostorů. Virtuální identita tedy umožňuje experimentovat, prožít něco nového či jiného, aniž by za to byl jedinec v reálném světě zahanben nebo s tím byl spojován. Virtuální identity jsou také často měněny dle aktuálních potřeb jedinců, ať ze strachu z odhalení, legrace, proměnou sexuální identity či vytváření svého vlastního ideálu. Mohou mít také vliv na formování reálné identity jedince. (Šmahel, 2003, s. 53-55)

Je jistě zajímavé se zmínit o sebe prezentaci na internetu, která se může velmi lišit od vlastního chování a sebe prezentace v reálném životě, především díky možnosti anonymity, jeho otevřenosti a vytváření online identit. Šmahel sebe prezentaci na internetu nazývá jako idealizaci sebe sama, kdy se jedinec ve virtuálním prostředí stává vlastním ideálem. Ideálem se může stávat z vlastní vůle i změnou „já“, která nemusí být plně uvědomována. Tato virtuální reprezentace mění jedince v osobu okouzující,

tajemnou, slavnou nebo v ideál ostatních. Dospívající může mít pocit, že se na internetu stává lepším, než je ve skutečnosti. Samozřejmě je to spíše o tom, jak si jedinec myslí, že ho ostatní vnímají a reálné vnímání online komunitou může být zcela jiné. (Šmahel, 2003, s. 59) Se Šmahelem souhlasí Blinka a kol. (2015, s. 186), kteří uvádí, že sebe prezentace je motivována snahou udělat dobrý dojem, což se na sociálních sítích přetváří k jedincově ideálnímu já. Sebe prezentace na sociálních sítích vzniká od výběru profilové fotografie, sdělených osobních informací po sdělení zájmů, oblíbené hudby, myšlenek a událostí.

Pospíšilová spojuje sebe prezentaci na internetu s možnostmi limitování obsahu a zároveň jeho podporování díky technickým možnostem komunikačního média. Toto umožňuje určité informace skrývat, upravovat či zpětně mazat. Sebe prezentace může být tedy explicitní, podle toho, co o sobě uživatel na svém profilu sděluje a zároveň implicitní neboli nepřímo vyjádřená např. „olajkované“ stránky či viditelný seznam přátel. Dále porovnává sebe prezentaci na internetu se sebe prezentací tváří v tvář. Uvádí, že se od sebe mohou navzájem lišit, přičemž významný vliv na online sebe prezentaci má internetové prostředí, ve kterém se uživatelé pohybují. V diskuzních fórech či anonymních chatech uživatelé většinou nechtějí, aby byla jejich online podoba spojována s reálnou. Naopak u profilů na sociálních sítích je sebe prezentace motivací až nutností pro „bytí“ ve virtuálním prostoru, možností svého zviditelnění a zvyšování sociálního kapitálu. Okolí líbivá sebe prezentace na internetu zvyšuje pravděpodobnost kladné odpovědi od „přátel“, jak ve virtuálním prostředí, tak i v reálném životě. (Pospíšilová, 2016, s. 23-29)

Suler uvádí, že digitalizace lidských vztahů změnila i vzájemné vnímání interakcí. Chování v kyberprostoru bývá odlišné od chování v reálném světě a s proměnou vnímání ostatních uživatelů internetu se mění i vnímání sebe sama. (Suler, 1998, online) Proměnou vnímání sebe sama, ale i okolí díky využívání internetu, se zabývá i Živko. Živko uvádí, že internet se ve vysoké míře podílí na utváření identity především u dětí a mládeže, přičemž tento děj nazývá „redefinicí identity“. Samotnou redefinicí vysvětluje díky širokým možnostem, které internet nabízí, manipulací se snahou určité konformity, a především častému nekritickému přejímaných informací kolujících na internetu. (Živko, 2011, s. 103, online)

2.3 Milostné vztahy adolescentů na internetu

Jak již bylo uvedeno mnoho jedinců nejen adolescentů hledá a nachází na internetu přátele. Internet může být zároveň místem, kde se navazují a udržují i vztahy

milostné. Díky internetu se snižuje míra intimity, především se snižují zábrany a zvyšuje pravděpodobnost komunikace o tématech, které bývají v reálném světě tabu. Sullivan uvádí, že moderní technologie změnila nejen způsob, jakým mezi sebou především mladá generace komunikuje, ale umožňuje i zjišťování jejich přitažlivosti, flirtování, experimentování či rané sexuální zážitky, které dříve probíhaly při osobním setkání. (Sullivan, 2016, online) To je jistě dalším důvodem, proč ubývá přímá komunikace „face to face“.

Pro hledání nových lásek adolescentů ve vztahu k internetu je důležité zmínit mimo sociálních sítí seznamky. Ano, je tu stále ta možnost seznámení se v restauraci, na diskotéce, koníčcích či při sportu, ale mnohem jednodušší je sednout k počítači nebo telefonu a otevřít Facebook nebo přímo stránky internetové seznamky jako lidé.cz či proslulý Tinder. Seznamky nabízejí možnost nastavení filtrů, uvést koho hledáme (vztah, sex, kamaráda na výlety), vytvořit si zajímavý a pozitivní profil a také umožňují hledat partnera stejného pohlaví. Přičemž nadšení při reálných schůzkách nebývá časté a pubescentům i adolescentům hrozí setkání s pedofilem. Otázkou je, proč seznamky – je málo času na seznamování či mizí tradiční příležitosti nebo i tahle část života se přesouvá do online prostředí? (Pilný a Kučerová, 2014, s. 225-226) Dle Kožíška a Píseckého lidé hledají partnera na internetu především kvůli nedostatku času, nedostatku jiných příležitostí a ostýchavosti, což je hlavním důvodem online seznamování především mladých lidí. Autoři ale poukazují na schopnost seznamovacích serverů vytipovat uživateli ideální protějšek na základě vyplněných informací a požadavků na partnera jako je vzdálenost, zájmy, vzhled, věk, výška či jiná kritéria. Díky tomu nemusí jedinec chodit na desítky schůzek, než objeví svůj ideál. (Kožíšek a Písecký, 2016, s. 12)

Dle Šmahela adolescenti hledají vztah na internetu především díky nepřebornému množství potencionálních partnerů, kteří jsou snadno dostupní a otevření ke komunikaci na rozdíl od lidí z reálného světa. Zároveň toto množství potencionálních partnerů v prostředí internetu lze zúžit jednoduchým zaměřením na společné zájmy. Hledání na internetu není také závislé na lokalitě a dospívající mohou hledat partnera ve všech koutech světa, poznávat jinou mentalitu. Navazování vztahů je také díky internetu mnohem jednodušší. Pro seznámení stačí jen „kliknout“. Jednoduché navázání kontaktu je také příležitostí pro sociálně handicapované. Pro někoho seznamování v reálném světě může být problémem, který ve virtuálním prostředí mizí. Nesmělost a úzkost se vytrácí a snadněji se vyjadřují emoce. Mnoho adolescentů také díky seznamování na internetu

získá virtuální sexuální zkušenost, což vede k hovorům o intimních věcech i uvědomování si své sexuality. (Šmahel, 2003, s. 89-91)

Někteří mohou věřit, že na internetu potkají svou spřízněnou duši a někomu se to může opravdu podařit. Na internetu člověk může potkat někoho, kdo přesně splňuje jeho představy o ideálním partnerovi. To je jistě velmi vzrušující zamilovat se na první pohled, realita ale bývá jiná. Při online komunikaci, především pokud je na internetu hledán možný ideální protějšek, může hledání ztroskotat díky faktorům, které právě umožňuje pouze online svět. Na svém profilu uživatel nemusí uvádět pravdivé informace o své osobě, před přidáním fotky ji může upravit, a dokonce si každý sám vybírá informace, které o sobě zveřejní – většinou to bývají ty kladné. Problém při online seznamování může být právě Sulerem popsaná solipsistická introjekce. Každý si svůj online protějšek vybaví ve svém intrapsychem světě – jeho hlas, vzhled či osobní vlastnosti na základě textové komunikace a osobních přání či očekávání. Místo reality se tedy často jedná o něčí představivost, fantazii, která může být hořkým zklamáním při konečném osobním setkání. (Suler, 2004, s. 323, online) Čím více se jedinci oddávají představám o svém internetovém protějšku, tím více mohou být zklamaní při reálném setkání. Díky strachu z této konfrontace mnoho virtuálních vztahů začne i skončí pouze na internetu. (Krčmářová, 2010, s. 25)

Kybervztahy, virtuální vztahy neboli on-line vztahy bývají často označovány za povrchní či pomíjivé. Takové označení mají především proto, že na internetu má uživatel přístup k neomezenému množství vztahů, které nelze najednou rozvíjet. Uživatel zužuje výběr a filtruje kybervztahy podle podobných zájmů, vědomých a nevědomých motivů i sympatií. V běžném životě hraje velkou roli při seznamování i fyzický vzhled. Na internetu bývá vzhled nahrazen atraktivitou myšlenek a fyzická blízkost nahrazena četností setkávání. Velkou roli hraje sdílení názorů, souhlasu i vzájemného doplňování. Pocit blízkosti vede k otevírání se internetovému protějšku, což může vést i k intimnostem. V souvislosti s pomíjivostí kybervztahů je pravda, že tyto vztahy se formují i končí mnohem rychleji než reálné vztahy. Čas je v kyberprostoru vnímán jinak, a to, co v realitě trvá třeba i rok je v kyberprostoru otázkou pár týdnů. Někteří mají zájem se setkat i v realitě, existuje ale mnoho jedinců, kterým právě limity online vztahů vyhovují. Někdo může vnímat online vztah jako předpověditelný, bezpečný, vyvolávající méně úzkostí, jiným zase můžou chybět verbální schopnosti a někteří mohou mít právě strach, že jejich očekávání nebude naplněno a raději zůstanou v online komunikaci se

svou fantazijní představou. (Divínová, 2005, s. 54-57) Griffiths (2001, In: Divínová, 2005, s. 59-60) rozdělil kybervztahy na tři typy dle motivace a jednání jejich aktérů:

- Online vztah, ve kterém se jedinci nikdy osobně nesetkali, ale často se zapojují do výměn sexuálně explicitních obsahů. Tento typ vztahu nebývá dlouhodobého charakteru a provozují ho i jedinci, kteří mají trvalý vztah v reálném životě.
- Rozvíjející se online vztah, ve kterém se jedinci seznámili online a v kyberprostředí se i intimně sblížili. Mají ale zájem přesunout tento vztah do reálného prostředí. Sdílená intimita zde vede k potřebě neustálé komunikace online, ale vztah bývá dlouhotrvající.
- Poslední typem je online vztah, ve kterém se jedinci nejprve seznámili osobně, ale nadále ho udržují online, nejčastěji kvůli zeměpisné vzdálenosti. Tento vztah může i nemusí být trvalý, závisí na míře emoční intimity.

Někdy může hledání partnera či zahánění nudy na internetu vyústit v dlouhodobou komunikaci nebo dokonce online milostný či důvěrný vztah. Ačkoliv dle Divínové má většina párů z kyberprostoru po nějaké době potřebu setkat se osobně, online vztahy mohou doplňovat to, co v reálných vztazích jedincům chybí. Pomocí internetu mohou páry provozovat i intimnosti, které se se vztahy pojí. (Divínová, 2005, s. 58) Milostné či eroticky zbarvené chování na internetu se nazývá kybersex (cybersex). Kybersex jako komunikační praktika v kyberprostoru, kterou můžeme definovat jako online komunikaci za účelem sexuálního vzrušení. Za kybersex bývá považováno i vzájemné posílání zpráv sexuálního charakteru. Může to být zajímavá nová zkušenost, okořenění vztahu či záliba. Na druhou stranu má samozřejmě i svá rizika, kterým může být například zveřejnění lechtivé konverzace či může být dokonce škodlivý, a to v případě, že je jednomu z partnerů nepříjemný. (E-bezpečí, 2008, online) Schneider a Weiss zahrnují mezi aktivity související s kybersexem i stahování a prohlížení pornografie spojené s masturbací, čtení a psaní sexuálně laděných zpráv a příběhů, domlouvání osobních schůzek na internetu za účelem sexuálních aktivit, vytváření inzerátů za účelem hledání sexuálního partnera, navštěvování sexuálně orientovaných chatů a vzájemné interaktivní chatování o sexu, zasílání sexuálně laděných obrázků i online sledování sexuálních aktivit pomocí kamer připojených k počítači v reálném čase. (Schneider a Weiss, 2021, online) Kybersex může být provozován mimo vztah – pro sexuální uspokojení bez partnera či při hledání partnera i ve vztahu pro jeho udržení, zpestření, ale může způsobit i jeho narušení. Zde je důležité si uvědomit, že kybersex a sexting mají k sobě relativně blízko.

2.4 Vybraná rizika spojená s užíváním internetu a sociálních sítí ve vztahu k sextingu

Internet je místem neomezených možností. Jeho dostupnost a všestrannost má své klady i zápory pro dospělé i děti. „*Na internetu se můžeme hodně naučit, ale také hodně ztratit.*“ (Hulanová, 2012, s. 14) Právě globální povaha internetu, jednoduchá výroba a distribuce rizikových či nelegálních materiálů mezi uživateli internetu ohrožuje nejen výchovu, ale i zdraví především mladých jedinců. Hulanová mezi nejrizikovější oblasti týkající se dětí a mládeže zařazuje především získávání osobních informací, fotografií či videí, vystavování nebezpečným nebo nevhodným materiálům (např. pornografii), agresivní chování, násilí různého druhu, pobízení k nevhodnému nebo dokonce nebezpečnému chování, kyberšikanu a za obrovský a narůstající celosvětový problém označuje online dětskou pornografii a kybergrooming. (Hulanová, 2012, s. 35)

O rizikovém chování na internetu pojednává Boyd, která uvádí, že existují souvislosti – vztah mezi rizikovým online chováním a psychosociálními potížemi, rodinnými problémy, problémy ve škole či abúzem návykových látek. Z toho vyplývá, že adolescenti, kteří mají problémy v běžném „offline“ životě, vyhledávají rizikové i online aktivity. Dále doplňuje, že sociální média nevystavují veškerou mládež zvýšenému riziku, ale vytváří novou platformu, kde se riziková mládež může zapojit do nových online rizikových aktivit. (Boyd, 2017, s. 140) Pozornost k náchylnosti adolescentů na rizikové osoby a aktivity na internetu upírá i Thorová, která uvádí, že „*snaha o únik z nepříjemné reality a křehká nerozvinutá identita je činí snadnou kořistí pro psychické manipulátory. Pokud se adolescent cítí osamělý a nemá oporu ve fungující rodině a zdravých vrstevnických vztazích, snáze podlehne psychické manipulaci.*“ (Thorová, 2015, s. 423)

Stěžejním tématem této práce je sexting, o kterém pojednává celá následující kapitola. Nejen, že samotný sexting je formou rizikového chování realizovaného prostřednictvím digitálních technologií, ale často se na něj váží další rizika ať v rámci kyberprostoru, či mimo něj. Szotkowski uvádí, že sexting skýtá mnohá rizika již ze své podstaty, především kvůli citlivému obsahu, který lze snadno zneužít. Upozorňuje ale na fakt, že sexting figuruje v řadě nebezpečných jevů. Příkladem je kyberšikana, ve které je využíván jako prostředek ke zesměšnění, ponížení, uskutečnění msty či pobavení „na cizí účet“. V rámci kybergroomingu je cílem útočnicka získat intimní materiály, kterými pak oběť vydírá nebo usiluje o osobní schůzku často za účelem sexuálního zneužití. Také

může posloužit jako nástroj získání moci u kyberstalkingu, kde útočník nutí svou oběť jednat dle jeho vůle. Je také zřejmá souvislost mezi sextingem a komerčním sexuálním zneužíváním. (Szotkowski, 2020, s. 41-42) V návaznosti na tuto spojitost mezi sextingem a dalšími rizikovými jevy jsou níže přiblíženy zmíněná online rizika.

Kyberšikana představuje opakovaný jev, který je charakteristický nevyvážeností sil mezi agresorem a obětí. Definice kyberšikany vychází z definic tradiční šikany – úmyslné, agresivní a opakované jednání proti jedinci či skupině, kteří se nemohou snadno bránit, kdy v kyberšikanu přechází, pokud se tak děje za pomoci informačních a komunikačních technologií. Hinduja a Patchin (2010, s. 208, online) definují kyberšikanu jako úmyslné a opakované ubližování skrze počítač, mobilní telefon či jiné elektronické zařízení. Portál E-bezpečí definuje kyberšikanu jako formu agrese, která je prováděna vůči jedinci či skupině osob za použití informačních a komunikačních technologií, ke které dochází opakovaně ať ze strany původního agresora, či dalších osob (sekundárních útočníků). Kyberšikana, také bývá dlouhodobá a ze strany oběti musí být vnímána jako ubližující, přičemž se oběť útokům nedokáže účinně bránit. (E-bezpečí, 2022, online) Nejčastějšími projevy kyberšikany jsou:

- Zasílání urážlivých, zastrašujících zpráv či pomluv skrz sociální sítě, diskuze, chaty, e-maily apod.
- Zveřejňování ponižujících fotografií, videozáznamů a audiozáznamů na internetu s cílem poškodit vybranou osobu.
- Vytváření webových stránek, které urážejí, pomlouvají či ponižují konkrétní osobu.
- Krádež identity – tvorbou falešných účtů nebo krádeží cizích účtů s jejich následnou manipulací s cílem dostat oběť do potíží.
- Odhalování cizích tajemství.
- Vydírání pomocí internetu či mobilního telefonu.
- Obtěžování a pronásledování psaním zpráv, voláním nebo prozváněním, které může přejít v kyberstalking.
- Vyloučení z online komunity jako forma šikany. (Policie ČR, 2009, online)

Kybergrooming je druhem psychické manipulace realizované v prostředí internetu. Označujeme tak chování uživatelů internetu tzv. predátorů, kteří se snaží v oběti vyvolat důvěru a přimět ji k osobní schůzce za účelem sexuálního zneužití či fyzického násilí na oběti apod. Psychická manipulace obvykle trvá delší dobu od 3 měsíců

po roky a obětmi jsou zpravidla děti a mládež od 11 do 17 let. Nejčastějšími obětmi jsou uživatelé, kteří tráví na internetu značnou část svého volného času a navazují virtuální kontakty – hledají přátele či partnery. Jako nejčastější oběti můžeme řadit:

- Děti a mládež s nízkou sebeúctou či nedostatkem sebedůvěry. Zde je snazší citová i fyzická izolace oběti.
- Děti s emocionálními problémy či děti v krizi, kteří hledají útěchu a pomocnou ruku.
- Děti naivní a přehnaně důvěřivé, které se nebojí a ochotně se zapojují do konverzace s neznámými lidmi.
- Adolescenti, které zajímá lidská sexualita a jsou ochotni o ni hovořit. (Kopecký a Szotkowski, 2015, s. 36-37)

Kopecký, Szotkowski a Dobešová (2021, s. 15-16) uvádí, že kybergroomeri často preferují věkovou skupinu starší 13 let, jedná se tedy o hebefily/efebofily neboli jedince sexuálně přitahované dospívajícími. Také se zde objevují tendence vyčkávat až oběť dosáhne státem stanovené věkové hranice pohlavní dospělosti. Briggs, Simon a Simonsen (2011, s. 72, online) tyto pachatele dělí do dvou skupin dle motivace jejich chování, a to na pachatele, jejichž cíl je setkat se s obětí v reálném světě (přimět jedince k osobní schůzce a následně ho/ji sexuálně zneužít) a ty, kteří jsou motivováni svou fantazií (nechtějí se s obětí setkat offline, jde jim o kybersex a sexuální uspokojování odehrávající se v online prostředí).

Kyberstalking neboli nebezpečné pronásledování znamená využívání informačních a komunikačních technologií k dlouhodobému, opakovanému a stupňovanému kontaktování a obtěžování oběti s cílem navázat či udržet kontakt i přes její nesouhlas. Záměrem je vyvolat v oběti pocit strachu o své soukromí, zdraví nebo život. Motivem pro kyberstalking bývá snaha demonstrovat svou sílu, vydírání oběti, snaha poškodit společenský status oběti či úsilí o opětovné navázání vztahu. (Internetem bezpečně, 2018, online)

3 Fenomén sexting: jeho vznik a terminologické vymezení

Sexting jako poměrně novodobý fenomén, který může být zajímavou zpestřením komunikace, pro někoho zábavou nebo možností, jak na sebe upoutat pozornost, a to s riziky, které si v první chvíli dotyčný ani nemusí uvědomovat. Za nový fenomén ho můžeme označit, protože dle Kopeckého a Szotkowského byly první případy sextingu zdokumentovány v roce 2005 s následným velkým rozšířením.

Sexting je novodobým fenoménem v oblasti rizikového sexuálního chování, který se váže na lidskou sexualitu. Toto téma je ve společnosti do jisté míry tabuizováno. Otevřená diskuze ve školním prostředí u nás do roku 1989 v podstatě neexistovala, sexuální výchova byla omezena na výklad o lidské hygieně, reprodukci a následné péči o dítě a erotické materiály byly potírány. Erotické materiály byly v tištěné či audiovizuální podobě distribuovány ze západních zemí, ale mimo oficiální distribuční sítě, takže kontakt dítěte s tímto materiálem byl velmi omezen. Po roce 1989 se na trh začaly dostávat erotické materiály ze zahraničí i z domácí produkce, přičemž velké množství se již distribuovalo na běžném trhu, což vedlo k častějšímu styku dětí a dospívajících s erotickým materiálem. S příchodem internetu dosáhla velkého rozmachu erotika a pornografie v online prostředí. Vznikly tisíce internetových stránek s erotickým obsahem, který se stal dostupný v podstatě zdarma a všem. Přístup na erotické webové stránky byl omezen věkovou hranicí 18 let, ale návštěvníkům erotických stránek stačilo pouze formálně potvrdit, že jsou starší 18 let a obsah jim byl zpřístupněn. Se stále se zvyšujícím počtem domácností připojených k internetu se zvyšovaly kontakty dětí a mládeže s erotickým a pornografickým materiálem. Zpočátku byla role dětí a mládeže pasivní, byly výhradně konzumenty erotického materiálu. Jeho aktivními tvůrci se staly s příchodem chytrých telefonů vybavených fotoaparátem či videokamerou. Děti a mládež se staly tvůrci i šířitelé vlastních intimních materiálů a postupně se začal objevovat fenomén, který dnes nazýváme sexting. (Szotkowski a kol. 2020, s. 29-30)

Poprvé se o tzv. „sextování“ zmínil americký deník Los Angeles Times právě v roce 2005. O popularitě rozesílání sexuálně laděných zpráv a fotografií mezi dětmi informovala až v roce 2008 The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy, která díky průzkumu zjistila, že jeden z pěti dospívajících se aktivně zapojil do této činnosti – že někomu odeslal svou vlastní poloobnaženou či obnaženou fotografii či video. (Szotkowski a kol., 2020, s. 30)

Samotný pojem sexting můžeme definovat jako rozesílání textových zpráv, vlastních fotografií či videí se sexuálním obsahem, ke kterému dochází v prostředí virtuálních elektronických médií, především internetu. (Kopecký a Szotkowski, 2015, s. 52) Ve shodě s několika jinými autory např. Hinduja, Patchin, Streichman či Morelli vytvořili Kopecký, Szotkowski a Dobešová (2021, s. 32) rozšířenou definici sextingu, kde ho vysvětlují jako „*elektronické rozesílání a šíření vlastních sexuálně sugestivních či explicitních materiálů (tj. textových zpráv, fotografií či videí), včetně přijímání materiálů této povahy, k němuž dochází prostřednictvím internetu a mobilních telefonů*“. Hinduja a Patchin sexting definují jako odesílání nebo přijímání sexuálně explicitních nebo sexuálně sugestivních obrázků či videí prostřednictvím mobilních zařízení. Přičemž dále uvádějí, že se termín nejčastěji používá k popisu incidentů vztahující se k teenagerům, tedy k popsání nahých či polonahých fotek sebe sama, které jsou následně distribuovány jiným lidem pomocí internetu či mobilních telefonů. (Hinduja a Patchin, 2018, s. 2, online) Cambridgeský slovník sexting definuje jako rozesílání textových zpráv týkajících se sexu, které mají za cíl sexuálně vzrušit jejich příjemce. (Cambridge Dictionary, 2022, online)

Kopecký a Szotkowski také uvádí, že dle některých autorů je sexting spojován právě především s mladou generací, která vytváří osobní sexuálně laděné materiály a následně je rozesílá či zveřejňuje. (Kopecký a Szotkowski, 2015, s. 52) Sullivan zmiňuje jako značný problém především to, že řada teenagerů považuje sexting za „normální součást moderního dospívání“. (Sullivan, 2016, online) Szotkowski ve vztahu k této problematice uvádí, že na internetu můžeme na nejrůznější projevy sexuality narazit zcela běžně. Jako příklad předkládá bulvární média, prostředí chatových místností, sociální sítě, hry a stránky této oblasti vyhraněné, tedy pornografické portály, které bývají vzhledem k nedostatečnému zabezpečení snadno dostupné všem. (Szotkowski a kol., 2020, s. 8)

Sexting dle některých autorů zahrnuje tři dimenze, a to přijímání, odesílání a postování neboli sdílení intimního materiálu, přičemž jsou tyto dimenze vzájemně propojeny a existují mezi nimi významné vztahy (ti kdo přijímají sexuálně laděné materiály je ve většině případů také šíří). (Szotkowski, 2020, s. 32) Dále sexting, tedy vytvořený textový či obrazový materiál může být buď sexuálně sugestivní povahy, tím je myšleno např. erotické spodní prádlo, smyslný výraz či erotické pózy, gesta nebo sexuálně explicitní povahy což zahrnuje např. obnažené fotografie a pornografické materiály. Tyto intimní materiály mohou vzniknout za pomoci mobilního telefonu,

smartphonu, digitálního fotoaparátu, digitální videokamery i webové kamery a následně jsou šířeny pomocí různých nástrojů a platform, především sociálních sítí. (Saleh, Grudzinskas a Judge, 2014 In: Szotkowski a kol., 2020, s. 31)

Sexting jako forma sexuálního rizikového chování dle Szotkowskiého a kol. (2020, s. 7) „představuje rozsáhlou problematiku, zasahující svou povahou zejména do oblasti sociální pedagogiky s přesahem do dalších vědních oborů, a to především informatiky, psychologie, sociologie a práva“. A vzhledem k navyšování počtu trestných činů spáchaných v kyberprostoru, s významným zastoupením mravnostní kriminality, kde roste počet pachatelů mladších 18 let (Policie ČR, 2022, online), je důležité navyšovat povědomí o sextingu u laické i odborné veřejnosti a tím zároveň přispívat k ochraně dětí před tímto fenoménem jak z hlediska primární prevence, tak i následné intervence.

3.1 Typologie sextingu a motivy k jeho realizaci

V předchozí kapitole jsme si přiblížili vznik a teoretické vymezení sextingu, které není zcela jednoznačné. Rozdílná je i typologie sextingu, která se u jednotlivých autorů liší a někdy zahrnuje i pohnutky k jeho realizaci. První typologie van der Hof a Koopse rozděluje sexting dle toho, zda se sdílený materiál týká osoby, která ho sdílí. Rozdělují ho na dva základní typy self-sexting a peer-sexting. Self-sexting zahrnuje zasílání vlastních sexuálně laděných materiálů. V rámci peer-sextingu jsou sdíleny či zasílány sexuálně laděné materiály někoho jiného, kdy ke sdílení dochází nejčastěji mezi vrstevníky. Největším rizikem sextingu je právě to, že původně soukromý materiál určený pouze někomu např. v rámci vztahu mezi partnery, se rozšíří mezi další osoby, tedy ze self-sextingu se stane peer-sexting. (van der Hof a Koops, 2011, s. 15, online) Wolak a Finkelhor dělí sexting na experimentální (experimental sexting) a přitěžující (aggravated sexting). Experimentální sexting autoři takto označují, protože neexistují důkazy, že by takové chování bylo normativní, přičemž je podmíněn touhou či potřebou dospívajících flirtovat, nacházet či utužovat romantické vztahy, experimentovat se sexem nebo si získat pozornost svých vrstevníků. Oproti tomu přitěžující sexting dělí podle toho, kdo je příjemcem adolescentních erotických materiálů – dospělý či jiný adolescent a zda je jeho cílem úmysl ublížit (např. poškodit pověst, kyberšikana či komerční sexuální zneužívání) nebo bezohledné zneužití (kde chybí přímý úmysl poškození oběti, ale materiál je šířen bez jejího souhlasu a vědomí). (Wolak a Finkelhor, 2011, s. 3-4, online) Hudson (2011 In: Szotkowski a kol., 2020, s. 36-37) rozděluje sexting na čtyři kategorie:

- Tzv. consensual sexting, kdy se obě strany do sextingu zapojují dobrovolně se vzájemným respektem, souhlasem a bez nátlaku či dalšího šíření třetím stranám.
- Sextbullying, kdy se sexting stává nástrojem útoku či šikany.
- Illegal sexting neboli nelegální sexting, který probíhá mezi dospělými a dětmi, tedy osobami mladšími 18 let. Tato kategorie by jistě zasloužila rozšířit, protože ilegální je sdílení intimního materiálu i mezi dětmi a dospívajícími viz. kapitola 3.2.
- Tzv. at-risk sexting, který je doprovázen negativními důsledky jako viktimizací, kyberstalkingem, ponižováním, propuštěním z práce či rozvodem.

Calvert (2009, s. 30, online) rozlišuje sexting na primární a sekundární. Primární provozuje osoba, která vytvoří vlastní intimní materiál a následně jej šíří. Nejčastější je sdílení mezi dvěma lidmi (partnery) bez sdílení mezi další osoby. Oproti tomu sekundární sexting znamená šíření intimního materiálu jiné osoby, mezi další osoby, bez jejího souhlasu. Reed, Salazar a Raj (2018 In: Szotkowski, 2020, s. 37) se zabývají sextingem z hlediska dobrovolnosti. Sexting může být provozován dobrovolně, jde o tzv. konsensuální sexting, který bývá formou komunikace v romantických a sexuálních vztazích. Může být ale provozován nedobrovolně, pod nátlakem, což označujeme jako nekonsensuální sexting, při němž je intimní materiál získáván pod nátlakem nebo dále distribuován bez souhlasu.

Další členění sextingu je podle motivace k jeho realizaci. Motivací pro realizaci sextingu může být mnoho a mohou se navzájem překrývat. Sexting může být realizován jako:

- Reakce na přijatý sex, tedy přijetí zaslání sextu na žádost druhého.
- Bývá vnímán jako součást romantického vztahu, stává se projevem vzájemných sympatií, intimity, důvěry, popřípadě snahou působit sexy a vyvolávat sexuální vzrušení. Může být využíván i k navazování vztahů nebo k flirtování.
- Potřeba se pobavit či zahnat nudu. Především momentální potřeba zábavy bez domyšlení následků plynoucí z tohoto jednání. Nemusí se jednat o jednání s cílem vyvolat sexuální vzrušení. Může se jednat o tzv. pre-sexting, tedy o výměnu sexuálně sugestivní či provokativních materiálů (nejedná se např. o nahé fotografie).
- Realizace podmíněná sociálním tlakem ze strany vrstevníků – spolužáků, partnera, kamaráda přes internet. Jedná se například o sexting, kdy dívka podlehne tlaku

partnera pod záštitou vzájemné důvěry, aby naplnila jeho očekávání nebo se vyhnula případnému konfliktu.

- Jako prostředek sebe prezentace nebo produkt konzumní společnosti, tzn. v současné společnosti je lidská sexualita otevřeně demonstrována, děti a mladiství se tedy po vzoru známých osobností snaží zviditelnit. Neméně obvyklé je i setkání s pornoherečkami, které veřejně prezentují na sociálních sítích svůj luxusní životní styl se sexy fotografiemi, což upoutává pozornost mládeže k bezstarostnému užívání si života odrážející se do jejich vlastní aktivity v tomto směru.
- Sexting jako nástroj pomsty, jedná se o útok na jinou osobu např. v rámci kyberšikany či využití materiálu k vydírání dítěte – u kybergroomingu. Často se objevuje u bývalých partnerů, kdy jedinec sdílí intimní fotografie bývalého partnera s cílem ho poškodit.
- Sexting jako nástroj uvolnění sexuální frustrace u jedinců, kteří chtějí mít sex, ale nemohou, protože nemají partnera či nejsou sexuálně aktivní, kde se jedná o sexuální experimenty dospívajících. (srov. Kopecký, Szotkowski a Dobešová, 2021, s. 33; Kopecký a kol. 2015, s. 45-46; Szotkowski a kol. 2020, s. 37-41)

3.2 Důsledky, právní rámec a prevence sextingu

Vzhledem k samotné definici sextingu je zřejmé, že takové chování může vést k řadě nežádoucích důsledků od posměšků po nebezpečné či ohrožující události. Dle Szotkowskiého může provozování sextingu „vést až k destruktivní kyberšikaně nebo k sexuálnímu či jinému zneužívání dítěte. Sexting s sebou totiž nese mnohá úskalí a rizika, pojící se s dalšími nebezpečnými jevy, jako jsou komerční sexuální zneužívání, tj. dětská pornografie, dětská prostituce a obchod s dětmi, kybergrooming, webcam trolling, kyberšikana a kyberstalking.“ (Szotkowski a kol., 2020, s. 6) Kopecký a Szotkowski považují sexting za rizikový především ze čtyř důvodů:

- Provozovatelé sextingu dávají potenciálním útočníkům k dispozici citlivý materiál, který mohou zneužít. Přičemž potenciálním útočníkem se může stát neznámý jedinec i známý či dokonce blízký člověk, často bývalý partner, který může následně oběť manipulovat nebo vydírat.
- Zveřejněný materiál intimního charakteru může po internetu kolovat několik let či být zneužit i po delší době od jeho vzniku. U materiálu zveřejněného na internetu je problém s jeho zpětným stažením, úplným smazáním. Je tedy možné, že ho po nějaké době někdo objeví např. šéf, soused, partner či děti, z čehož pak mohou vyvstat

problémy – sexuální obtěžování, kyberšikana, vydírání i ztráta společenské prestiže nebo postavení apod.

- Oběť sextingu může být vystavena tzv. harašení nebo sexuálním útokům.
- Šířitelé sextingu se mohou stát pachateli přestupku či trestného činu. (Kopecký a Szotkowski, 2015, s. 53)

Jakákoliv forma sextingu může vést u oběti k psychickým i fyzickým následkům, krátkodobého i dlouhodobého charakteru. Objevuje se strach, úzkost, znehodnocování sebevědomí, nízká sebeúcta, pocity hanby a viny i bezmoci cokoliv změnit. Často se oběť cítí stigmatizovaná, mohou se objevovat úzkosti a deprese, se kterými se společně objevují poruchy spánku, poruchy příjmu potravy či bolesti hlavy a břicha. Poznamenaný psychický a fyzický stav se promítá do vztahů s vrstevníky, vede k navazování nevhodných vztahů, promiskuitního chování, ovlivňuje i výkon a kázeň ve škole a v neposlední řadě může vést k rizikovému chování např. užívání alkoholu, drog či sebepoškození. (Dunovský, Dytrych a Matějček 1995 In. Szotkowski, 2020, s. 43)

Kožíšek a Písecký považují sexting za jedno z nejrizikovějších chování. Jeho důsledky podle autorů mohou být fatální, především v případech velkého tlaku na oběť, což může vést k dehonestaci, sebepoškození i sebevraždě. Rizika spatřují především ve ztrátě kontroly nad odeslaným materiálem, zejména obrazovým, který se může objevit kdekoliv na internetu či dokonce být zneužit k vydírání, což sexting pojí s dalším rizikovým či protizákonným chováním. Samotné provozování sextingu s nezletilými je považováno za zvláště závažné a je opatřené v trestním zákoníku. Přesto je o tento typ obsahu na internetu velký zájem a je často vyhledáván. (Kožíšek a Písecký, 2016, s. 83) Z výčtu možných rizik je důležité podotknout zřejmou provázanost sextingu s kybergroomingem, kdy útočník díky získaným citlivým materiálům získává nad obětí převahu, manipuluje ji a psychicky vydírá např. možným zveřejněním získaných materiálů a kyberšikanou, která nastává díky nekontrolovatelnému šíření sextingových materiálů prostřednictvím různých platforem, což může vést ke ztrátě společenské prestiže a poškození pověsti. (Kopecký, Szotkowski a Dobešová, 2021, s. 32-33)

Autoři a šířitelé sextingu - i ti adolescentní, si neuvědomují, že se dopouštějí trestněprávního jednání jako např: Šíření pornografie §191 trestního zákoníku, Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií §192 trestního zákoníku a v případě vyžádání si fotografie nátlakem i Zneužití dítěte k výrobě pornografie §193 trestního zákoníku,

protože materiály zařazené mezi dětskou pornografii, mohou být považovány materiály osob mladších 18 let, nikoli pouze 15 let. (Kopecký, 2013, s. 35-36) V České republice právní řád udává možnost osobě starší 15 let mít pohlavní styk (tedy nedopouští se trestného činu), ale nesmí se při tom nijak fotografovat, natáčet či vést deník (mohlo by se jednat o výrobu a držení dětské pornografie). Případy sextingu jsou v České republice právním řádem řešeny individuálně, především ve vztahu k druhu materiálu a způsobu jejich pořízení, jako přestupek nebo trestný čin. Důležité je ale zmínit následky, které to zanechá na psychice či sociálním statusu oběti. (Kopecký a Szotkowski, 2015, s. 60)

Jako u jakéhokoliv problému je i v rámci sextingu snazší mu předcházet primární prevencí než následně řešit jeho důsledky. Dle definice Miovského jsou prevencí „*jakékoli typy výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky*“. (Miovský a kol., 2015A, s. 29)

Prevence je prováděna ve školách a školských zařízeních na základě strategického dokumentu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pomocí Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2019-2027, dále na základě Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, především v části rizikové sexuální chování, kde je zahrnuta problematika předčasného začátku pohlavního života, zvýšená konzumace pornografie před 15. rokem života, vysoká frekvence pohlavních styků, prostituční chování, nechráněný sexuální styk i prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu např. zveřejňování intimních materiálů na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem, což může přinášet riziko i jiných než pouze zdravotních dopadů. (MŠMT, 2022, online) V neposlední řadě prevence probíhá v rámci zvyšování digitálních kompetencí – informatického myšlení a digitální gramotnosti žáků během výuky, což je zakotveno v Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ a díky průřezovým tématům např. Mediální výchova. Prevence na téma sexting také často probíhá díky Policii České republiky a jejím přednáškám či lektorům primární prevence, ale měla by probíhat i v rodinném prostředí. Dle Szotkowskiého je neopomenutelná role rodiče, protože ti dětem předají první informace o digitálních technologiích. Rodiče by měli být o digitálních technologiích dostatečně informováni, aby poučení o možných rizicích bylo přirozené a samozřejmé, stejně jako varování před komunikací s cizími lidmi na ulici či požadavek

rozhlednutí se před přechodem vozovky na obě strany. (Szołkowski a kol., 2020, s. 25) Kožíšek a Písecký uvádí několik preventivních projektů, které se zabývají různými tématy z internetového prostředí a jsou určeny všem skupinám uživatelů, které především dětem vštěpují správné chování ve virtuálním prostředí. Na těchto portálech lze nalézt informace k rizikovým jevům vyskytujícím se ve virtuálním prostředí, jejich předcházení, ale i pomoc s řešením internetových problémů a důležité kontakty. Jedná se o portály Seznam se bezpečně! (www.seznamsebezpecne.cz), jehož cílem je nabídnout prevenci dětem, rodičům i učitelům jednoduchou a „stravitelnou“ formou např. filmem či videi, na které navazují odborné konference či vzdělávání učitelů a žáků. Národní certifikovaný projekt E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz), který je zaměřený na nespécifickou primární prevenci v oblasti rizik vztahujících se k elektronické komunikaci, výzkumem, poradenstvím a intervencí v této oblasti. Dále se snaží zvyšovat informovanost o této problematice v rámci širší veřejnosti besedami, publikační činností a mediálními vstupy. V neposlední řadě projekt Bezpečný internet (www.bezpecnyinternet.cz), který se zabývá otázkou bezpečnosti. Věnuje se ukázce rizik spojených s používáním internetu a způsoby, jak se jim účinně bránit. (Kožíšek a Písecký, 2016, s. 144-149)

V rámci prevence je vhodné upozornit uživatele internetu na jedno pravidlo všech informačních a komunikačních technologií. Tyto nové technologie fungují tak, že cokoliv a kdykoliv se nahraje, přenese, zprostředkuje, jednoduše vloží do kyberprostoru, zůstane to tam navždy. Vždy bude existovat kopie vložených dat, ať vzniklá funkcionalitou počítačového systému či kopie uložená jiným uživatelem. A ačkoliv se vložená data dají odstranit k jejich skutečnému a trvalému odstranění nedojde. Proto je důležité věnovat pozornost své digitální stopě, především informacím, které za sebou uživatel zanechává v kyberprostoru. (Kolouch, 2016, s. 135) Provozovatelé sextingu také často znají jeho rizika a stejně v této aktivitě pokračují. Lze tedy sexting provozovat nějak bezpečněji? Kožíšek a Písecký (2016, s. 91) uvádí, že zasílání textových zpráv se sexuální podtextem není tak nebezpečné a v případě úniku může být jedinec konfrontován pouze tím, že použil příliš fantazie. Neměl by se ale ve zprávě vyskytovat popis detailů sebe sama ani partnera. Zasílání obrazového materiálu je ovšem rizikovější, ale pokud mají jedinci potřebu takovou fotografii či video zaslat, určitě by je neměli vytvářet s viditelným obličejem. Materiál, na kterém je identifikovatelná osoba, která ho vytvořila, jedince nejvíce poškodí při jeho zveřejnění. Snadnější rozpoznání také mohou vést specifické prvky na těle jako piercing, znaménka, tetování či šperky. Zároveň by na

materiálu nemělo být zachyceno vybavení bytu, pokojíčku či nadepsané diplomy za zády. A videa by měla být bez zvuků.

Sexting je velice rizikovou aktivitou, především mezi dětmi a lidmi, se kterými se neznáme. Samozřejmě není zcela bezpečný ani ve vztahu a je dobré nespoléhat, že si takový materiál partner neuchová, ačkoliv to slíbil. Intimní materiál je jednou z věcí, které po rozchodu může zhrzený partner proti jedinci použít. (Kožíšek a Písecký, 2016, s. 91) V návaznosti na možný únik materiálů s citlivým obsahem vytvořili Kožíšek a Písecký pokyny, jak vzniklou škodu minimalizovat. Při zjištění úniku citlivého materiálu je vhodné:

- Řešit situaci okamžitě, protože každé prodlení zvyšuje riziko dalšího sdílení.
- Kontaktovat správce stránek s žádostí o smazání příspěvku a do žádosti uvést co nejvíce podrobností např. důkaz, že se jedná skutečně o vás.
- Při úniku materiálů od lidí z blízkého okolí např. bývalého přítele či kamarádů je vhodné je nejprve slušně požádat, aby přestali sdílet vaše fotky či videa a tuto zprávu si uchovat pro případné oznámení policii.
- Pokud by druhá strana, šířící tento obsah, svolila k ukončení sdílení, pod podmínkou zaslání dalšího materiálu, nikdy další obsah nevytvářejte ani nezasílat. Při vyvíjení nátlaku ze strany šířitele kontaktovat specializované poradny nebo policii.
- Zálohovat veškerou komunikaci pro případné důkazní šetření.
- Nebát se obrátit na někoho blízkého, kterému je možné se svěřit a může pomoci v nastalé situaci.
- Pokud by byl citlivý obsah sdílený v takovém objemu, že již nejde vymazat, je vhodné o této situaci uvědomit blízké okolí.
- Neobracet se na subjekty, které slibují stažení obsahu z internetu a jsou placené. (Kožíšek a Písecký, 2016, s. 94-95)

Kromě preventivních projektů a policie se v případě jakékoliv rizikové či problémové situace můžou jedinci obrátit na Linku bezpečí (www.linkabezpeci.cz), která pomáhá dětem a mladým lidem nejen v obtížných situacích a poskytuje bezplatnou telefonickou pomoc či pomoc přes e-mail a chat. Má také zřízenou rodičovskou linku, na kterou se mohou obrátit rodiče, prarodiče, pedagogové, tedy kdokoliv, kdo má starost o dítě, kterým nabízí krizovou pomoc, rodinné a výchovné poradenství po telefonu. Dále na Dětské krizové centrum (www.dkc.cz), jejichž služby jsou určeny dětem a dospělým,

kteří se v nějaké podobě setkali s problematikou týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte nebo jsou v krizové situaci. Součástí služby je i sociálně-právní poradenství. Služby jsou poskytovány ambulantně, telefonicky na Lince důvěry i v rámci internetového poradenství. V neposlední řadě Bílý kruh bezpečí (www.bkb.cz), který poskytuje právní, psychologické a sociální poradenství prostřednictvím bezplatné nonstop linky a celostátní sítě poraden. (Kožíšek a Písecký, 2016, s. 149-152)

3.3 Sexuální výchova jako prevence sextingu

Sex, sexualita, sexuální výchova a další podobné pojmy ve většině lidí rozdmýchají spoustu pocitů. Weiss uvádí, že „*sexualita je jedním ze základních motivů pro jedince i pro mezilidské vztahy, neboť jeho pohlavnost ho provází celý život a ve větší či menší míře jeho život ovlivňuje*“. (Weiss, 2006 In: Stretti a Kaňák, 2014, s. 165) Stretti a Kaňák (2014, s. 165-166) doplňují, že lidskou sexualitu nemůžeme oddělovat od celého života, protože má nejen fyzický, ale i psychický rozměr, což ovlivňuje interpersonální vztahy i vlastní sebehodnocení. Je součástí každého člověka a vyvolává množství otázek. Řada odborníků např. Freud a Erikson se zabývali dětskou sexualitou již v raných fázích vývoje, kdy je velmi rozvinuta dětská fantazie a zvědavost. To otevírá otázku kdy, jak a kde začít mluvit s dětmi o sexualitě. Někteří odborníci se shodují, že dítě je na odpověď adekvátní jeho věku zralé ve chvíli, kdy se začne ptát, jinak se obrátí na jiné zdroje, kde odpověď získají.

Samotná sexuální výchova byla dlouhou dobu velké tabu jak v rodinách, tak ve vzdělávacích institucích. Postupem času se v moderní společnosti začala témata označovaná za tabu postupně dostávat „na světlo“ a začalo se o nich veřejně mluvit. Důležitost sexuální výchovy i v návaznosti na řešenou problematiku této práce vystihuje Hřivnová jen názvem kapitoly „*výchova ke zdraví jako prostor pro sexuální výchovu, sexuální výchova jako prostor pro prevenci nebezpečné elektronické komunikace*“. (Hřivnová, 2013, s. 5) Tato citace navazuje na téma práce, protože riziková elektronická komunikace – především problematika sextingu souvisí s oblastí sexuální výchovy. (Hřivnová, 2013, s. 5)

V současné společnosti se o sexuální výchově mluví i ve školství, a to především ve vztahu k Výchově ke zdraví. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se snaží o komplexní realizaci sexuální výchovy na základních školách. V návaznosti na kurikulární reformu z roku 2007, šetření a analýzy realizované v této oblasti byl zaveden

systematický přístup k řešení problematiky sexuální výchovy v několika vzdělávacích oblastech a zařazen do průřezových témat. Výsledky šetření poukázaly na zvyšující se počty nebezpečí hrozících v souvislosti s využíváním internetu, nárůst počtu HIV pozitivních osob, zvyšující se počet pohlavně přenosných chorob, sexuální zneužívání dětí zejména s ohledem na komercializaci sexu či nežádoucí otěhotnění. Tyto výsledky vedly právě k potřebě zdůraznit důležitost obecného slušného jednání, mravního chování a především bezpečného jednání v souvislosti se sexuálním chováním. Vzhledem k důležitosti problematiky by i ve školství měla být sexuální výchova pojímána komplexně a v širších souvislostech. Tedy neřešena pouze z biologického hlediska, ale i sociálního a psychologického. Kromě předávání informací by měla vštěpovat morální principy, formovat správné jednání a rozvíjet citovou oblast, aby si jedinci osvojili a utvářeli odpovědné chování související s reprodukčním zdravím, partnerskými vztahy a rodičovstvím. Protože pro učitele může být toto téma nepříjemné a nemusí jim být zřejmé, jak informace předat, vydalo i příručku sexuální výchovy pro učitele s tématy zpracovanými odborníky. (MŠMT, 2010, s. 1-3, online)

Vzhledem k citlivosti tohoto tématu se i odborníci na sexuální výchovu ve většině shodují na primární úloze rodiče ve výchově dětí, tedy i samotné sexuální výchově. Ve škole by pak měla být výchova z rodiny rozšířena a odborně podpořena. (Hřivnová, 2013, s. 13) Dle Epsteina a Warda ale rodiče nebývají vždy primárním zdrojem informací. Velmi časté je získávání informací o sexualitě z médií a rozhovory mezi vrstevníky, které jsou zaměřené na podporu sexuální vztahů. (Epstein a Ward, 2008 In: Kaňák a Stretti, 2014, s. 112) V rámci výzkumného šetření se Hřivnová dotazovala žáků odkud získávají informace o ochraně sexuálně reprodukčního zdraví. Výsledky ukázaly, že pro 77 % žáků byla primárním zdrojem informací škola a v 50 % internet, což vzhledem k otevřenosti a dostupnosti i neověřených informací nemusí být vždy vhodný zdroj. Pouze necelých 26 % získalo tyto informace od matky a 5 % od otce, což zdůrazňuje nezbytnost zařazení této problematiky do výchovně vzdělávacího procesu na základních školách. (Hřivnová, 2013, s. 15-16)

Nejen pro rodiče je toto téma ožehavé, dle Trojana jsou dospívající zvědaví na lásku, sex a mezilidské vztahy, chtějí znát podrobnosti jak, proč a kdy, mají plnou hlavu nejrůznějších otázek, ale málo kdy si dodají odvahu je vyslovit nahlas. Zároveň se nemusí cítit komfortně, když mají o intimních záležitostech mluvit s rodiči. (Trojan, 2009, s. 105) Proto velmi důležitou úlohu hraje otevřená komunikace a „první vlaštovky“ ohledně

sexuální výchovy od rodičů. Dle Kaňáka a Stretti je právě komunikace o sexu a sexualitě mezi rodiči a dětmi jedním z faktorů, které ovlivňují sexuální chování dospívajících. (Kaňák, Stretti, 2014, s. 107) Toto tvrzení podporuje Wyckoff, Miller a Forehand, kteří uvádí, že rodiče a další členové rodiny hrají zásadní roli při utváření sexuálního chování dospívajících. Také prostřednictvím otevřené komunikace o sexu zvyšují možnosti preventivního působení a snižují potenciaální rizika, ještě před začátkem sexuálního života adolescentů. (Wyckoff et al., 2008, s. 650, online) Důležité je se nebát na toto téma konverzaci začít, samozřejmě, že i rodiče se mohou cítit v koncích, být nervózní či v rozpacích nebo nemají o nějaké problematice dostatek informací, což je podle Trojana běžné a informace jsou vzhledem k možnostem internetu velmi jednoduše dohledatelné. (Trojan, 2009, s. 106)

Dle Kaňáka a Stretti je samotná sexuální výchova v rodině spojována s menší mírou prezentovaného souhlasu se sexuálním životem adolescentů, menší pravděpodobností výskytu rizikového chování v oblasti sexuality, menším počtem sexuálních partnerů, vyšší mírou používání kondomů a pozdějším začátkem sexuálního života. Autoři také považují za významné, jakou formou je komunikace vedena. Direktivní a expresivně zbarvená komunikace ze strany rodiče o této problematice vede spíše k vyšší míře sexuálních zkušeností, oproti tomu přátelská komunikace vede k nižší míře pohlavních styků. Je to jistě podmíněno citlivostí tématu, ale pokud se rodiče snaží vytvořit atmosféru podporující vzájemnou interakci – umí vyslechnout názor dítěte a snaží se vyhnout kritice, zvyšuje se pravděpodobnost, že dítě bude ochotné o této problematice komunikovat. (Kaňák a Stretti, 2014, s. 108-111)

Témat sexuální výchovy je poměrně velký počet, diskuze může být vedena ohledně partnerských vztahů (chození s někým), lásky, touhy, samotného dospívání, menstruace, sexuální zdrženlivosti, používání ochrany a antikoncepce, pohlavních chorob, homosexuality, pohlavního styku a jeho technik, jiných sexuálních aktivit, sdílení sexuálních zážitků či věkové hranice pro legální pohlavní styk. Je zřejmé, že prevence a otevřená komunikace je velmi důležitá, vzhledem k tomu, že postoje ohledně sexuality dospívajících jsou utvářeny nejen díky informování ve škole, preventivním programům a informacím získaných od rodičů, ale především komunikací mezi vrstevníky a médii – televizí a internetem, kde je obrovský počet nejrůznějších informací, který nemusí být pravdivý či vhodný. Ačkoliv by se o tomto tématu měli děti dozvědět od rodičů, je důležité, že se objevuje i v osnovách základních škol, protože někteří rodiče mohou

předpokládat, že se o tomto tématu děti dozvědí či poučí právě ve škole. Neinformovanost z rodiny a školy může vést následně k získávání neověřených informací například z médií či neodpovídat tomu, co by měli vědět.

Dle Lacinové, Michalčákové, Ševčíkové a Konečného (2011, s. 35-39, online) v jejich příspěvku *Love and Sex* uvádí, že 18,4 % třináctiletých a 73,2 % patnáctiletých již má zkušenost s romantickým vztahem, přičemž 19,4 % patnáctiletých má zkušenost se samotným pohlavním stykem. Kaňák a Stretti na základě tohoto výzkumu uvádí věk mezi 13. a 15. rokem jako jedno z posledních období, kdy může dospělý člověk předat důležité informace o sexu a oblasti sexuality, ještě před začátkem vlastního pohlavního života adolescentů. Také upozorňují, že je vhodné začít informovat o sexualitě dříve. (Kaňák a Stretti, 2014, s. 113) Již v mateřských školách si děti všímají rozdílů mezi chlapci a děvčaty, ptají se odkud přichází na svět děti a jakou funkci mají různé části těla. Komunikaci v tomto věku mohou usnadnit obrázkové knihy určené pro děti, kde je názorně naznačen rozdíl mezi pohlavími, jak vzniká a roste dítě v děloze a mohou rodičům napovědět, jak dále nastavit pravidla o osobních hranicích např. zakrývání a dotýkání intimních míst či jak odpovědět na otázky týkající se sexuality. Na počátku školní docházky přibližně do deseti let při potřebě navyšování sociálních vazeb se nejčastěji děti zajímají, co dělají ostatní kluci a holky a než po sexuálních otázkách se pídí po významu slov jako menstruace, antikoncepce nebo orální sex, které většinou zaslechnou ve svém okolí. S takovými otázkami se děti nejčastěji obrací na ty, kterým důvěřují, tedy rodiče. Ti by jim měli odpovědět na otázku a ujistit dítě, že je dobře, když se přijde zeptat, promluvit si i o tom, co mu není zcela příjemné. Mezi 10. a 12. rokem se děti začínají zajímat o genitálie své i druhých, začnou s někým „chodit“, líbat se, mluvit o sexuálních tématech s vrstevníky a zajímat se o nejrůznější erotické materiály. Může dojít i k první masturbaci. V tomto věku by měli rodiče dětem předat informace o tělesných změnách v rámci puberty, informování o reprodukci, těhotenství, rizicích sexuálních aktivit, informace o ochraně a antikoncepci a v neposlední řadě o masturbaci, jako normálním jevu, který je třeba realizovat o samotě. Vhodné je si promluvit i o pravidlech „chození s někým“ - co je patřičné, jak si zachovat bezpečí a osobní hranice v realitě i ve virtuálním prostoru a jak rozpoznat a vyhnout se rizikovým situacím. Od 12 do 15 let se rozvíjí sekundární pohlavní znaky, objevuje se menstruace a erekce. Vzrůstá potřeba blízkosti opačného pohlaví a navazování romantických vztahů. Je důležité v tomto období s dětmi mluvit o zdravé sexualitě, pohlavně přenosných chorobách,

těhotenství, právu říci ve vztahu partnerovi „ne“ k pohlavnímu styku i právních normách. Důležité je dítěti připomenout, že může za rodiči vždy přijít s otázkou nebo se svěřit a zopakovat pravidla bezpečného chování. Začínají se prolínat témata fyzické, psychické a vztahové intimity. Samozřejmě, že i po 15. roku věku je vhodné s prevencí pokračovat, ačkoliv už dle právních norem mohou mít dospívající pohlavní styk a mohou si o svém sexuálním životě rozhodovat sami. Žádoucí jsou témata doporučovaná v předešlých stádiích vývoje včetně práva říci „ne“ na jakékoliv sexuální aktivity i v partnerském vztahu, nepodléhat tlaku vrstevníků, bezpečném sexu, prezentaci sexuality v médiích (pornografie může zkreslit představy dospívajícího o pohlavním styku), nebát se přijít při potížích a hledat společně řešení situace i o představách romantického vztahu. (Stretti a Kaňák, 2014, s. 179-195)

Aby byl dospívající ochotný pozitivně komunikovat o sexualitě je vhodné dodržovat pět potřeb pro partnerskou komunikaci, které shrnuli Kaňák a Stretti (2014, s. 126-127). Je to potřeba důvěrnosti, především, že adolescentem sdělené informace nebudou použity proti němu a zároveň se o nich nikdo další nedozví; potřeba kladného vztahu, který je vzájemný a dlouhodobější; potřeba kladného emočního doprovodu, tedy prožívaný pocit pohody u dospělého i adolescenta a přesvědčení, že dospělý má zájem o komunikaci a názor adolescenta; potřeba autonomie adolescenta, jeho pocit, že nemusí komunikovat o tom, o čem nechce a konečné jednání bude z jeho vlastní vůle; nakonec potřeba vzájemnosti, kdy je dospívajícímu nechán stejný prostor pro komunikaci jako dospělému.

V návaznosti na potřeby dospívajících pro otevřenou kladnou komunikaci vytvořili také faktory usnadňující komunikaci o sexuálních tématech, které byly vytvořeny pro adolescenty, ale jistě by se daly použít i pro komunikaci s dítětem mladším 15 let:

- Ujišťovat, že to, co se od dospívajícího dozvíme nebudeme nikde dále šířit (pokud je to možné, tedy nejsme např. sociální pracovník a adolescent se nám nesevěřil, že ho/jí někdo sexuálně napadl).
- Zajímat se o to, co si dospívající o sexuálních tématech myslí, jaké mají názory a postoje.
- Dlouhodobě budovat dobré vztahy s dětmi a dospívajícími, otevřeně komunikovat o běžných tématech (škola, zájmy, přátelé).

- Snažit se nevyvozovat z komunikace s dospívajícími jakékoliv sankce.
- Snažit se o přátelskou komunikaci – nechat ji volně plynout, nenutit hovořit o nepříjemných tématech.
- V případě, že rozhovor či téma dospívajícímu nepříjemné a nechce odpovídat, zeptat se a dohodnout, jak s ním o tématu mluvit, aby mu to nebylo tolik nepříjemné.
- Pokud není vhodná doba či dostatek času, je žádoucí odložit komunikaci na jindy.
- Soustředit se na rozhovor, být pozorný/á k informacím sdělovaným dospívajícím či shrnovat získané informace, abychom věděli, jestli jsme dobře pochopili, co nám adolescent chtěl říci.
- Snaha ovlivnit či formovat adolescenta, by neměla být zcela zjevná. (Kaňák a Stretti, 2014, s. 157)

Důležité je také poznamenat, že jednou z nejlepších možností, jak dítě naučit správnosti sexuálního chování je být jako rodič zdravým a pozitivním vzorem. Děti se sledováním vztahu mezi rodiči naučí o lásce, sexu i intimnostech. Kromě varování je vhodné komunikovat o věrnosti, lásce, úctě a komunikaci. *„Kvalita rodičovské lásky a péče v dětském životě je jedna z nejvýznamnějších složek sexuální výchovy dítěte“*. (Trojan, 2009, s. 116)

4 Sexting jako forma online rizikového chování u adolescentů

Poslední část diplomové práce se zabývá výzkumným šetřením, které bylo zaměřeno na zjištění prevalence sextingu u studentů středních škol neboli adolescentů. Kapitola nejprve popisuje výsledky vybraných výzkumů z českého území i zahraničí na téma sextingu, ze kterých jsem následně vycházela při stanovení cílů výzkumného šetření a tvorbě dotazníku. Dále popisuje metodu a proceduru sběru dat a v neposlední řadě uvádí výsledky výzkumného šetření.

4.1 Provedené výzkumy zabývající se problematikou sextingu

Teoretická část přinesla zásadní informace o problematice sextingu, které mají základ ve studiích zabývajících se touto problematikou, jak na našem území, tak ze zahraničí. Z tohoto důvodu empirická část práce začíná pohledem na klíčová data vybraných výzkumů, kterými přiblížíme pohled na aktuální stav.

První výzkumné šetření zabývající se fenoménem sexting, které „odstartovalo“ zkoumání sextingových aktivit, proběhlo v roce 2008 ve Spojených státech amerických (USA) a s názvem Sex and Tech ho realizovala organizace The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy. Průzkumu se účastnilo celkem 1280 respondentů – 653 dospívajících ve věku 13-19 let a 627 mladých dospělých ve věku 20-26 let. Z průzkumu vyplynulo, že 20 % dospívajících někdy zaslalo svou polonahou či nahou fotku nebo video, zprávy se sexuálním podtextem poslalo 39 % dospívajících a 48 % dospívajících takovou zprávu obdrželo. Nejčastěji respondenti odesílali intimní obsah svému partnerovi/partnerce (71 % dívek a 67 % chlapců), dále někomu, s kým chtěli randit (21 % dívek a 39 % chlapců) a 15 % dospívajících poslalo zprávu s intimním obsahem někomu, koho znali pouze online. Vyšší výskyt sextingu byl zaznamenán u mladých dospělých – obrazový sexting v 33 % a textový v 59 % případů. (The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy, 2008, s. 1-2, online)

Kopecký a kolektiv v rámci výzkumu Nebezpečí internetové komunikace IV zjišťovali na vzorku 21 372 respondentů ve věku 11-17 let, z toho 31,11 % bylo ve věku 15-17 let zkušenosti s riziky na internetu. Na otázky z oblasti sextingu jim odpovědělo celkem 17 881 respondentů. Z výzkumu vyplynulo, že na internet umístilo svou „sexy“ fotografii, kde je jedinec skoro nahý či nahý 7,23 % respondentů (v 52,79 % dívky) a odeslalo tuto fotografii jinému uživateli 8,99 % respondentů, kdy v 65,93 % se jednalo o dívky. Dále bylo zjištěno, že nejčastější motivací pro realizaci sextingu je: realizace

z nudy, tedy jako forma zábavy; s cílem navázat intimní kontakt s jiným pohlavím; jako forma sebe prezentace – chlubení, sbírání lajků; vyprodukování pod vlivem skupiny – dělají to všichni; realizován s cílem vyvolat vzrušení u adresátů; na základě nabídky-poptávky; v rámci vztahu; jako dílo okamžiku, kdy intimní materiál neměl být zveřejněn. V neposlední řadě 75,32 % respondentů vnímá sexting jako rizikový a nejčastěji z důvodů: možného zneužití k vydírání, šikaně, ponižování či zesměšňování; zobrazená osoba může čelit sexuálními útokům od známých i neznámých osob; být sexuálně zneužita psychicky narušenými lidmi; ostuda ze zveřejněného materiálu; riziko dalšího šíření materiálu internetem; autor fotografie může být obviněn z výroby a šíření dětské pornografie; může dojít k únosu, vraždě či sebevraždě; sexting může být zneužit na produkci pornografie. (srov. Kopecký, 2013, s. 28-34; Szotkowski, Kopecký a Krejčí, 2013, s. 131-132)

Hinduja a Patchin ve svém výzkumu z roku 2016 na vzorku 5600 studentů studujících na středních a vysokých školách v USA ve věku 12 až 17 let zjistili, že 19 % respondentů obdrželo nahou či polonahou fotku někoho jiného a 12 % respondentů odeslalo nahou či polonahou fotografii sebe sama někomu jinému. Muži častěji dostávali sext v rámci romantického vztahu a ženy naopak častěji od cizí osoby. 17,5 % respondentů uvedlo, že byli požádáni o zaslání sexuálně explicitního obrázku, u 13,4 % je o to požádal současný partner/partnerka. Pouze 9 % uvedlo, že požádali o zaslání sexuálně laděných fotografií. Při ohledu na věk respondentů se s přibývajícím věkem respondentů zvyšovalo množství odeslaného intimního materiálu – u dvanáctiletých 5,5 %, u patnáctiletých 13,8 % a u sedmnáctiletých 18,5 %. (Hinduja a Patchin, 2018, s. 3-4, online)

Z výzkumu EU Kids Online IV – Česká republika z roku 2018 ze vzorku 2118 dětí a dospívajících ve věku 11-17 let vyplynulo, že 35 % respondentů obdrželo v posledním roce zprávu se sexuálním obsahem (v 53 % to byli respondenti ve věku 15-17 let), 25 % respondentů uvedlo, že po nich někdo požadoval intimní informace během posledního roku a 10 % respondentů odeslalo nebo zveřejnilo zprávu se sexuálním obsahem. (Bedrošová a kol., 2018, s. 23, online)

Dle hnutí adolescentů Do Something schraňující adolescenty zúčastňující se dobrovolnických akcí ze Spojených států amerických a dalších 131 zemí téměř 40 % všech dospívajících zaslalo někdy zprávu se sexuálním podtextem. Zasílání polonahých

či nahých fotografií již není tak časté, intimní fotografii zaslalo někomu 22 % dospívajících dívek a 18 % dospívajících chlapců. Nejčastěji se dospívající dívky účastní sextingu pro zábavu (40 %), aby se cítily sexy (34 %) a pod tlakem okolí (12 %). Až 70 % sextujících adolescentů tak činí se svou přítelkyní/přítelem. Dále uvádí poměrně vysoké číslo a to 15 % u adolescentů, kteří zaslali své intimní fotografie osobě, kterou znali pouze z internetu. (Do Something, 2021, online)

Szotkowski a kol. se ve svém výzkumu z roku 2020 zaměřeném na sexting dotazovali 5675 respondentů ve věku 11-17 let. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že 25,9 % provozuje sexting ve formě textu a 15,7 % ve formě rozesílání intimních fotografií z čehož se v 51,2 % jedná o dívky. Sexting může být nejen aktivní, ale i pasivní tzn. že uživatel je příjemcem zpráv se sexuálním obsahem. Dle výzkumu obdrželo erotickou textovou zprávu 44,2 % dětí a 40,6 % obdrželo erotickou fotografii.

Dále se zajímali, zda má na prevalenci sextingu vliv účast dětí na sexuální výchově ve škole, poučení dětí o sexu a účast dětí na besedě o nebezpečí na internetu. Na základě statického vyhodnocení uvádí, že děti, které se účastnily sexuální výchovy ve škole či byly poučeny o sexu vykazují větší ochotu k odesílání intimních materiálů v textové i obrazové podobě. Děti, které se účastnily besed o nebezpečí internetu vykazují stejnou ochotu k odesílání intimních materiálů, jako ty, které se besed neúčastnily. Dle výsledků děti nejčastěji provozují sexting v rámci partnerských vztahů – jako dárek pro přítele/přítelkyni (39,7 %), dále při flirtování (37,2 %), následně jako odpověď na obdržený sext (36,9 %). Autoři uvádí jako alarmující, že 6 % dětí bylo k sextingu donuceno, tedy, že intimní materiál neodeslali dobrovolně.

Zajímavé je také zjištění, že prevalence sextingu v podobě odesílání intimních materiálů má souvislost s věkem, přesněji s věkem roste ochota k odesílání intimních materiálů, kde největší nárůst je u 15-17letých jedinců. Autoři se také zajímali, zda respondenti šíří dál obdržené intimní fotografie. 9,2 % dětí uvedlo, že dále šířilo takový materiál a 2,64 % uvedlo, že někdo dále šířil jimi zaslano erotickou fotografii nebo video. V případě zneužití intimního materiálu by se děti v 39,7 % obrátily na rodiče a v 28,4 % na kamarády. 33,6 % dětí by se nesvěřilo nikomu. Pozoruhodné je také povědomí dětí o právní rovině sextingu, kdy si 31,6 % dětí myslí, že pořizování vlastních erotických fotografií a videí není osobám mladším 18 let nijak zakázáno, 30,1 % si myslí, že je to zakázáno pouze osobám mladším 15 let a 31,5 % se domnívá, že to zakázáno všem osobám mladším 18 let. (Szotkowski a kol., 2020, s. 146-209)

Na provozování sextingu měla také velký vliv pandemie Covid-19, především lockdown. Lehmiller (2020 In: Blanchi et al., 2021, online) uvedl nárůst online sexuálních aktivit během pandemie Covid-19, včetně sextingu. Blanchi uvádí, že fyzický distanc a narušení intimních vztahů kvůli lockdownu vedlo ke snaze udržení romantických vztahů a sociálních kontaktů online. A právě sexting mohl pomoci jedincům udržet si intimní vztahy a naplnit své sexuální touhy, přitom dodržet sociální izolaci. (Blanchi et al., 2021, online)

Maes a Vandebosch zkoumaly sextingové chování u 543 belgických adolescentů, ve věku 12 a 18 let, během lockdownu pandemie Covid-19. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že 40,9 % adolescentů odeslalo nějaký sext během lockdownu. Nejčastějším důvodem provozování sextingu během pandemie byla potřeba sexuálního uspokojení či vzrušení, následovala potřeba intimity, regulace stresu, regulace nudy, přijetí vlastního těla, vztahové ujištění, regulace osamělosti a v poslední řadě tlak partnera. Autorky také pro porovnání uvedly, že prevalence sextingu v Belgii v normálním kontextu je 6,3 % u adolescentů ve věku 12-15 let a 15 % u adolescentů ve věku 15-18 let. (Maes a Vandebosch, 2022, s. 4-7, online)

4.2 Cíle výzkumného šetření

Jak již z teoretické části víme, sexting je nebezpečné rizikové chování, které je provozováno pomocí digitálních technologií. Velmi ohroženou skupinou ve vztahu sextingu jsou právě dospívající, kteří objevují svou sexualitu a získávají první sexuální zkušenosti. Díky moderní době a využívání digitálních technologií od útlého věku je právě online komunikace běžnou součástí jejich života. V rámci online komunikace se objevují i sexuální témata a vyvstává pravděpodobnost provozování sextingu. V souvislosti se zjištěnou problematikou je hlavním cílem výzkumného šetření této práce **zjistit prevalenci sextingu u studentů středních škol**. Prevalence sextingu byla zkoumána z několika hledisek. Primárně jsme se zaměřili na zkušenosti adolescentů se sextingem, především na odesílání zpráv se sexuálním podtextem, kde byla hlavní otázka, zda respondenti někdy někomu zaslali takovou zprávu. Pro další přiblížení nás zajímalo, jakou formu měla jimi zasláná zpráva se intimním obsahem, komu byla adresována, co respondenty motivovalo k zaslání takové zprávy a jestli byla jejich zpráva někdy sdílena třetím stranám. Kromě odesílání jsme se dotazovali i na přijímání takových zpráv, což je druhá strana sextingu. Vzhledem k nedávné pandemické situaci jsme se zaměřili na otázky dotazující se, zda měla pandemie Covid-19 a nejrůznější opatření vliv na

prevalenci sextingu. Především, jestli omezení fyzických kontaktů mělo nějaký vliv na počet odesílaných či přijatých sextů mezi adolescenty. V teoretické části byly také dvě podkapitoly věnovány prevenci sextingu a sexuální výchově, kde byla zdůrazněna jejich důležitost, proto byly zahrnuty otázky týkající se vědomostí o této problematice, tedy poučení o sextingu, kde bylo předmětem zájmu, zda byli respondenti poučeni, od koho a jakou formou. V rámci prevence se také můžeme dozvědět o rizicích, které se pojí se sextingem, proto nás dále zajímalo, jestli ho vnímají respondenti jako rizikovou aktivitu, případně jaká rizika v něm spatřují a na koho by se obrátili, pokud by byl jimi zaslaný intimní materiál zneužit.

V návaznosti na hlavní cíl byly stanoveny čtyři dílčí cíle:

1. Zjistit, jestli souvisí odesílání intimního materiálu s pohlavím.
2. Zjistit, jestli prevalence odesílání intimního materiálu souvisí s preventivními aktivitami vztahující se k sextingu.
3. Zjistit, jestli existuje souvislost mezi věkem respondentů a ochotou zaslat sexuálně laděné materiály.
4. Zjistit, jestli se během pandemie Covid-19 u respondentů proměnilo provozování sextingu.

4.3 Výzkumné otázky a hypotézy

Uvedené cíle práce určily rámeček zkoumání. Pro zjištění cílů byly stanoveny výzkumné otázky. Protože se zajímáme o popis stavu výskytu sextingu a zjištění, zda existuje mezi zkoumanými jevy nějaký vztah, kde určité proměnné dáváme do souvislosti, byly dle Gavorovy typologie stanoveny dva druhy výzkumných otázek – deskriptivní a relační. (Gavora, 2000, s. 26-28)

Bylo stanoveno 17 deskriptivních (popisných) otázek:

1. Jaký počet respondentů někdy odeslal zprávu se sexuálním obsahem?
2. V jaké podobě respondenti nejčastěji zasílali zprávu se sexuálním obsahem?
3. Komu respondenti zasílali zprávy se sexuálním obsahem?
4. Jaké měli respondenti motivy k odesílání zpráv se sexuálním obsahem?
5. Kolik respondentů, kteří někdy zaslali zprávu se sexuálním obsahem má zkušenost se zveřejněním či odesláním jimi zaslaného intimního materiálu třetím stranám.
6. Zvýšil se během pandemie Covid-19 u respondentů počet odeslaných sextů?

7. Jaké měli respondenti důvody pro odesílání intimního materiálu během pandemie Covid-19?
8. Provozovali respondenti sexting během online výuky?
9. Jaký počet respondentů někdy obdržel zprávu se sexuálním obsahem?
10. Od koho respondenti obdrželi zprávu se sexuálním obsahem?
11. Zvýšil se u respondentů během pandemie Covid-19 počet přijatých sextů?
12. Byli respondenti poučeni o sextingu?
13. Kde respondenti získali informace o sextingu a jeho možných důsledcích?
14. Jakou formou byli respondenti poučeni o sextingu a jeho možných důsledcích?
15. Považují respondenti sexting za rizikový?
16. Jaká rizika se podle respondentů se sextingem pojí?
17. Na koho by se respondenti obrátili s žádostí o pomoc, pokud by byl jimi zaslaný intimní materiál zneužit?

Dále byly stanoveny relační (vztahové) výzkumné otázky:

1. Existuje statisticky významná souvislost mezi odesláním intimního materiálu a pohlavím?
2. Existuje statisticky významná souvislost mezi preventivními aktivitami vztahujícími se k sextingu a odesláním intimního materiálu?
3. Existuje statisticky významná souvislost mezi věkem respondentů a ochotou zaslat sexuálně laděné materiály?

Pro relační výzkumné otázky jsou formulovány věcné hypotézy. Dle Gavory je hypotéza vědecký předpoklad vyvozený z vědecké teorie a můžeme ji definovat jako tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou a na konci výzkumu musíme toto tvrzení přijmout nebo vyvrátit, dále vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými a musí se dát testovat. (Gavora, 2000, s. 50-53) Tyto hypotézy jsou vytvořeny na základě poznatků výzkumů zabývajících se problematikou sextingu. Pro každou věcnou hypotézu jsou stanoveny statistické hypotézy, a to hypotéza nulová (H_0), která tvrdí, že mezi sledovanými jevy žádná souvislost není a hypotéza alternativní (H_A), která naopak předpokládá souvislost mezi sledovanými jevy. (Chrásková, 2007, s. 69) K ověření hypotéz je využit test nezávislosti chí-kvadrát. Protože jsme se v rámci výzkumného šetření zaměřili i na provozování sextingu během pandemie Covid-19, byla pro tento případ stanovena čtvrtá deskriptivní hypotéza. Hypotézy jsou na základě výsledků výzkumného šetření ověřovány v podkapitole 4.7. Hypotézy znějí:

1. *Existuje statisticky významná souvislost mezi odesláním intimního materiálu a pohlavím respondentů.*

Tato hypotéza vychází z výzkumu Nebezpečí internetové komunikace IV, dle kterého odeslalo svou intimní fotografii necelých 9 % respondentů z čehož v 65,9 % případů to byly dívky. (Sztokowski, Kopecký a Krejčí, 2013, s. 131-132) Dle výzkumu Sztokowskiého sexting v textové podobě provozuje 25,9 % dětí z čehož je 54,8 % chlapců a 45,2 % dívek. Naopak sexting v podobě rozesílání vlastních intimních fotografií provozuje 15,7 % dětí z čehož 51,8 % dívek a 48,2 % chlapců. (Sztokowski a kol., 2020, s. 148-149)

2. *Existuje statisticky významná souvislost mezi preventivními aktivitami vztahujícími se k sextingu a prevalencí odesílání intimního materiálu.*

Druhá hypotéza je založena na výzkumném šetření provedeném Sztokowskim, ze kterého vyplynulo, že děti, které se účastnily besed o nebezpečí na internetu, mají stejnou ochotu ke sdílení vlastních intimních materiálů v podobě textu, fotografie i videa, jako děti, které se preventivních aktivit neúčastnily. (Sztokowski a kol., 2020, s. 191)

3. *Existuje statisticky významná souvislost mezi věkem respondentů a ochotou zaslat sexuálně laděné materiály.*

Třetí výzkumná hypotéza vychází z výzkumu Hinduji a Patchina (2018, s. 3, online), kteří zjistili, že ve vztahu ke zvyšujícímu se věku respondentů roste množství odeslaného intimního materiálu – u dvanáctiletých 5,5 %, u patnáctiletých 13,8 % a u sedmnáctiletých 18,5 %. Touto otázkou se zabýval i Sztokowski, který z výsledků výzkumu uvádí, že s věkem dětí roste ochota odesílat intimní materiály, jak v podobě textu, fotografií i videí. (Sztokowski a kol., 2020, s. 152)

4. *Během pandemie Covid-19 se u respondentů zvýšilo provozování sextingu.*

Poslední čtvrtá hypotéza vychází z výzkumu zabývajícím se provozováním sextingu během pandemie Covid-19 u adolescentů v Belgii. Autorky provedly výzkum během lockdownu a z výsledků vyplynulo, že 40,9 % belgických adolescentů (respondentů) během této výjimečné situace provozovalo sexting. Toto zjištění dávají do poměru s prevalencí sextingu v Belgii za normálního stavu, kdy je prevalence sextingu 6,3 % u adolescentů ve věku 12-15 let a 15 % u adolescentů ve věku 15-18 let. (Maes a Vandenbosch, 2022, s. 7, online)

4.4 Metoda výzkumného šetření

Pro toto výzkumné šetření, zabývající se zkušenostmi a vědomostmi o sextingu u studentů středních škol, byla zvolena metoda dotazníku vlastní konstrukce, která je jednou z metod kvantitativně orientovaného výzkumu. Dle Gavory kvantitativně orientovaný výzkum pracuje s číselnými údaji, pomocí kterých zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, které se dají matematicky zpracovat. (Gavora, 2000, s. 31) Metoda dotazníku umožňuje získat velké množství odpovídajících a Gavora (2000, s. 99) ji definuje jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“. Chráska doplňuje definici dotazníku jako soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny, a na které dotazovaná osoba neboli respondent odpovídá písemně. (Chráska, 2007, s. 163) Při sestavování dotazníku je také důležité dodržovat několik pravidel, především formulovat položky dotazníku jasně a srozumitelně, položky by měly zjišťovat nezbytné údaje, tudíž by dotazník neměl být příliš rozsáhlý a měl by obsahovat jasné pokyny k vyplňování. (Chráska, 2007, s. 169-170)

Dotazník obsahoval celkem 20 položek. Tři položky zjišťovaly demografické údaje o respondentech, zbylých sedmnáct se dotazovalo na problematiku sextingu. Pouze jedna položka dotazníku byla otevřená neboli nestrukturovaná. Ostatní položky byly strukturované. Jedenáct položek bylo uzavřených, z toho šest položek bylo dichotomických (v položce byly pouze dvě vzájemně se vylučující odpovědi) a pět polytomických (položky dávaly na výběr z více odpovědí). Osm položek bylo polouzavřených, respondenti měli možnost „jiné odpovědi“, tedy uvést vlastní odpověď, pokud jimi zvolená odpověď nebyla v nabídce možností.

Dotazník byl sestaven v on-line podobě v programu Microsoft Forms. Obsahoval průvodní dopis, ve kterém byli respondenti požádáni o jeho vyplnění, seznámení s tématem a jeho účelem. Také byli ujištěni o zachování anonymity, vzhledem k citlivosti tématu. Dotazník také obsahoval definice pojmu sexting a sext, které se objevily před několika položkami, které tyto pojmy obsahovaly, pro ujištění a pochopení položek v dotazníku. Pro přehlednější vyplňování dotazníku bylo také nastaveno tzv. větvení, které umožňuje respondentovi přeskočit na jinou než následující otázku v případě, že vzhledem k jeho odpovědi následující otázka není relevantní.

Před samotným sběrem dat byl proveden předvýzkum na 13 respondentech, kteří odpovídali charakteristice výzkumného vzorku. Na základě jejich zpětné vazby bylo pozměněno pořadí otázek a přenastaveno větvení. Také byly dvě otázky zabývající se prevalencí sextingu během pandemie Covid-19 doplněny o možnost, že respondenti během pandemie žádný sext nezaslali/neobdrželi, protože dle zkušeností respondentů mohlo jít o jednorázovou zkušenost, která proběhla před pandemií.

4.5 Procedura sběru dat a výzkumný soubor

Sběr dat probíhal od 14.2. 2022 do 19.3. 2022 pomocí on-line dotazníku vytvořeného v programu Microsoft Forms, který umožňuje jednoduché sdílení webového odkazu. Výběr respondentů byl záměrný. K účastní na výzkumu bylo pomocí emailu osloveno 34 středních škol v Královéhradeckém a Pardubickém kraji s žádostí o distribuci dotazníku mezi jejich studenty. Některé školy byly následně kontaktovány telefonicky. Souhlas s distribucí dotazníků mezi studenty dalo 1 gymnázium, 2 střední odborné školy a 2 střední odborná učiliště.

Celkem dotazník vyplnilo 679 respondentů. Při čištění dat bylo vyřazeno 36 dotazníků. Dotazníky byly vyřazeny kvůli uvedení jiného věku než 15-20 let a také ty, které obsahovaly nesrozumitelné či vulgární odpovědi. Průměrná doba vyplňování dotazníku byla 4 minuty. Výzkumný soubor tedy tvoří 643 studentů středních škol z Královéhradeckého a Pardubického kraje, kteří jsou ve věkovém rozmezí 15-20 let.

Po vyčištění dat, se tedy účastnilo výzkumného šetření 643 respondentů, z nichž bylo 247 mužů a 396 žen. Věkové zastoupení respondentů bylo v rozmezí 15-20 let. Zastoupení respondentů dle věku znázorňuje tabulka č. 2, kde nejvíce respondentů bylo ve věku 16 let (31 %), následoval věk 17 let (29 %) a nejméně bylo respondentů ve věku 20 let (1 %). Tabulka č. 3 dále ukazuje kolik respondentů, kteří vyplnili dotazník bylo, z jakého typu střední školy.

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž	247	38 %
Žena	396	62 %
Celkem	643	100 %

Tabulka č. 2: Věkové zastoupení respondentů

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost
15	87	14 %
16	199	31 %
17	186	29 %
18	114	18 %
19	48	7 %
20	9	1 %
Celkem	643	100 %

Tabulka č. 3: Respondenty studovaná střední škola

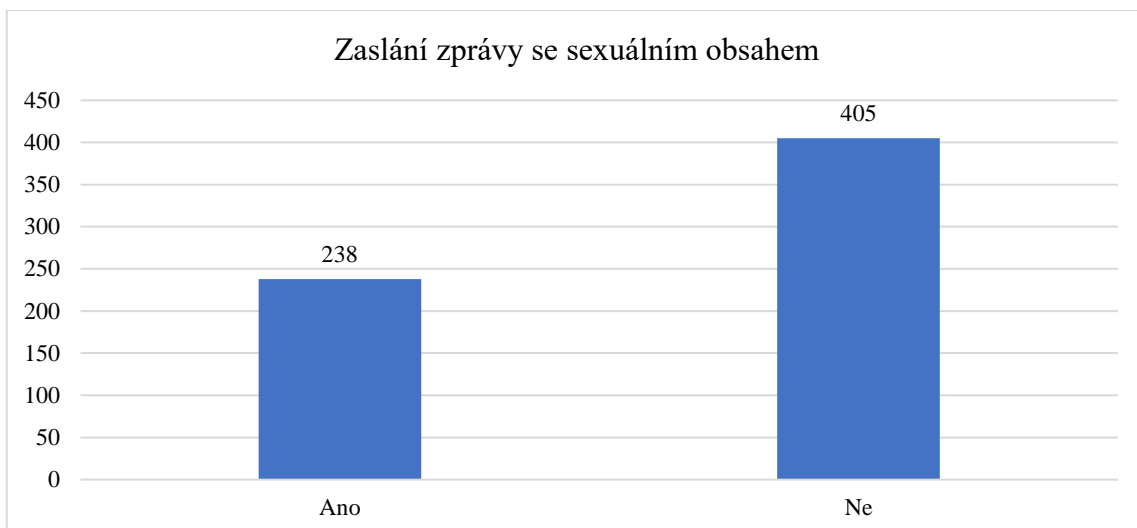
Typ školy	Absolutní četnost	Relativní četnost
Gymnázium	121	19 %
Střední odborná škola	438	68 %
Střední odborné učiliště	84	13 %
Celkem	643	100 %

4.6 Výsledky výzkumného šetření

Tato kapitola představuje sesbíraná data z výzkumného šetření. Data jsou nejprve zpracována pomocí deskriptivní statistiky a výsledky jsou graficky znázorněny pomocí grafů. Nejzásadnější a zajímavé výsledky jsou vždy zdůrazněny v popisu dat. Na každou deskriptivní otázku odpovídá jedna položka dotazníku.

Deskriptivní výzkumná otázka č. 1: **Jaký počet respondentů někdy odeslal zprávu se sexuálním obsahem?**

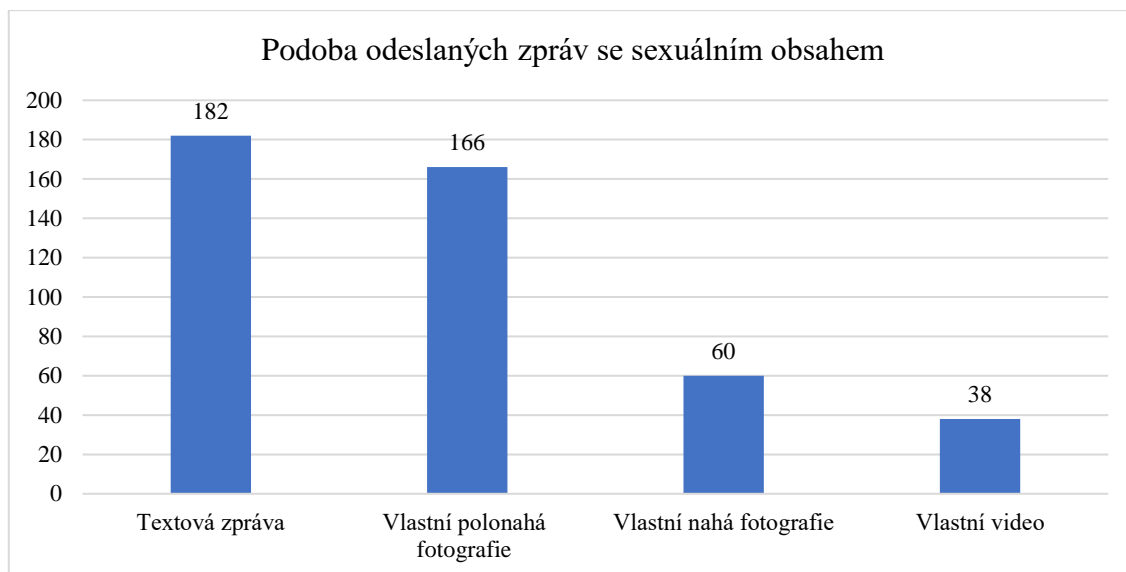
Na tuto otázku odpovídala položka dotazníku č. 4, která se ptala, zda respondenti někdy odeslali jiné osobě zprávu se sexuálním obsahem prostřednictvím internetu či jiného virtuálního média. Dle výsledků 238 respondentů (37 %) někdy odeslalo zprávu se sexuálním obsahem a 405 respondentů (63 %) sexting nikdy neprovozovalo. Ve výzkumném vzorku byl poměrně vysoký počet respondentů, kteří někdy odeslali zprávu se sexuálním obsahem, oproti výsledkům výše zmíněných výzkumů.

Graf č. 1: Zaslání zprávy se sexuálním obsahem

Deskriptivní výzkumná otázka č. 2: **V jaké podobě respondenti nejčastěji zaslali zprávu se sexuálním obsahem?**

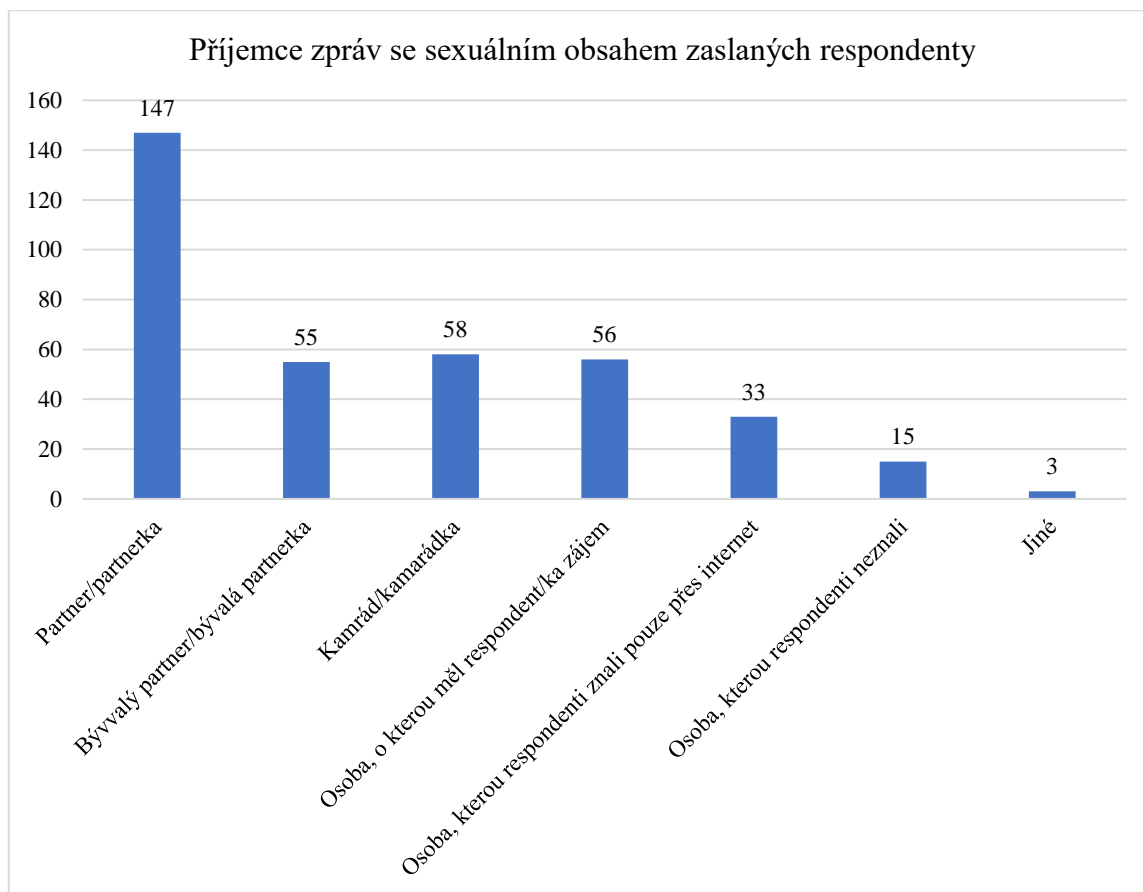
Tato otázka byla zodpovězena položkou č. 5, která se dotazuje, jakou podobu měla zasláná zpráva se sexuálním obsahem. Položka č. 5 navazuje na položku č. 4 a odpovídali na ni ti respondenti, kteří v položce č. 4 uvedli, že někdy zaslali zprávu se sexuálním obsahem, tedy 238 respondentů. Respondenti měli možnost vybrat více odpovědí. Nejčastěji byl sexuální obsah zaslán v textové podobě a to uvedlo 182 respondentů, dále v 166 případech zaslali respondenti svou vlastní polonahou fotografii (např. ve spodním prádle), 60 respondentů zaslalo svou vlastní nahou fotografii a 38 respondentů zaslalo vlastní video se sexuálním obsahem. Nejvyšší zastoupení odeslaných textových zpráv se sexuálním obsahem koresponduje i se zjištěnými daty výzkumů uvedených v kapitole 4.1. Nejčastější zasílání textových zpráv jistě souvisí i s nízkým rizikem jejich zneužití, které by se v případě zveřejnění mohlo označit za „divokou fantazii“.

Graf č. 2: Podoba odeslaných zpráv se sexuálním obsahem

Deskriptivní výzkumná otázka č. 3: **Komu respondenti zasílali zprávy se sexuálním obsahem?**

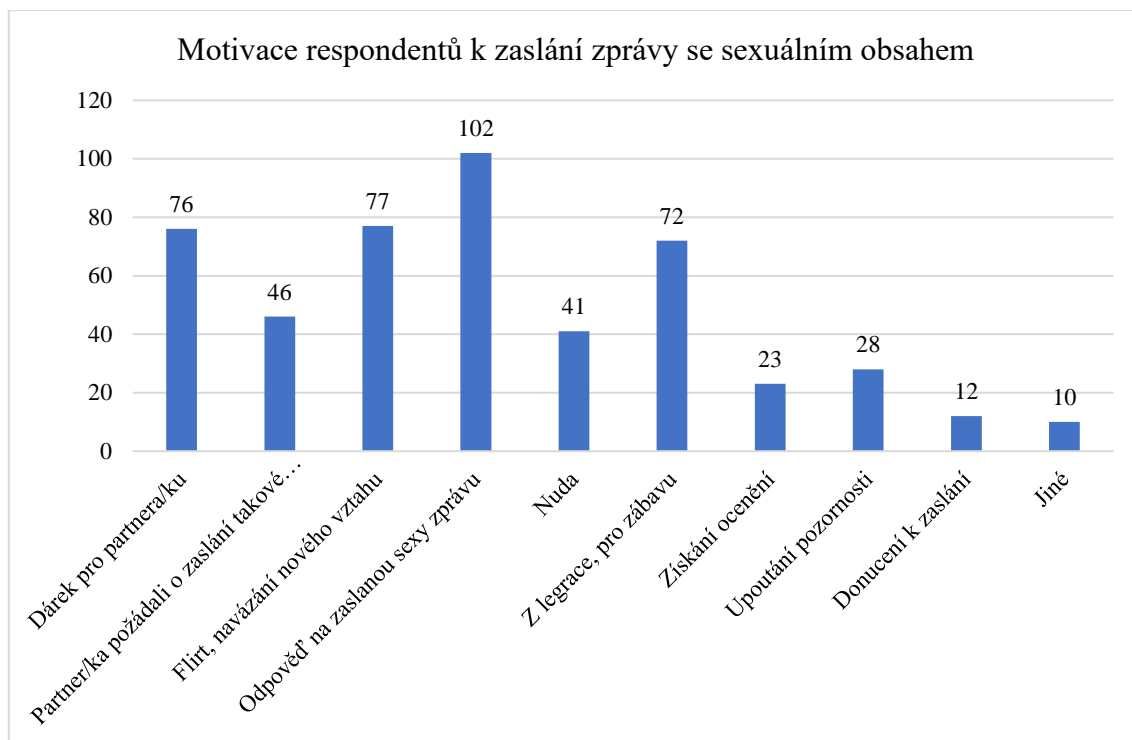
Na tuto otázku hledala odpovědi položka dotazníku č. 6. Opět na ni odpovídali ti respondenti, kteří uvedli, že někdy sexting provozovali. Respondenti nejčastěji provozují sexting v rámci vztahu, protože v 147 případech respondenti odeslali zprávu se sexuálním obsahem „partnerovi/partnerce“. Dále v 58 případech odeslali tuto zprávu „kamarádovi/kamarádce“ a početně podobné zastoupení měly odpovědi „osobě, o kterou jsem měl/a zájem“ a „bývalému partnerovi/bývalé partnerce“. 33 respondentů zaslalo zprávu se sexuálním obsahem osobě, kterou znali pouze přes internet a 15 respondentů dokonce zaslalo tuto zprávu osobě, kterou neznali. V možnosti jiné bylo respondenty uvedeno, že zaslali tuto zprávu „osobám, ze kterých jsem si dělal srandu“ či „kamarádovi“ v uvozovkách.

Graf č. 3: Příjemce zpráv se sexuálním obsahem zaslaných respondenty

Deskriptivní výzkumná otázka č. 4: **Jaké měli respondenti motivy k odesílání zpráv se sexuálním obsahem?**

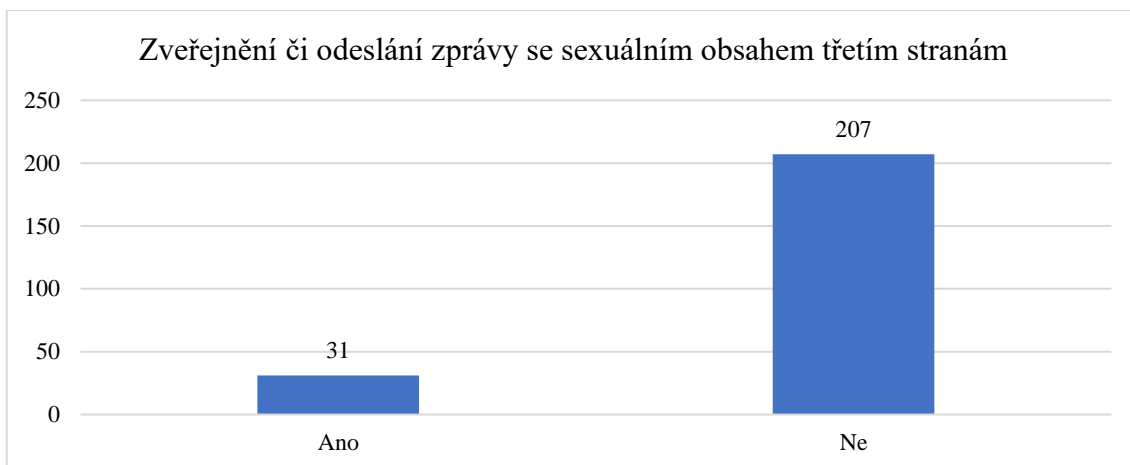
Sedmá položka dotazníku se dotazovala, co respondenty motivovalo k zaslání zprávy se sexuálním obsahem. Nejčastěji je zasílána jako odpověď na jim zaslano sexy zprávu (102 respondentů), jako flirtování, pro navázání nového vztahu (77 respondentů), jako dárek pro přítele/přítelkyni (76 respondentů) a z legrace, pro zábavu (72 respondentů). 12 respondentů uvedlo, že je někdo donutil zaslat takový materiál. Respondenti měli možnost uvést jinou odpověď, kde uvedli např. „*kvůli focení do kalendáře*“, „*chtěla jsem znát jeho názor na fotku*“, „*byla jsem mladší a přišlo mi, že tím budu zajímavá*“, „*cítila jsem se na fotce pohledná*“ či „*dlouho jsme se neviděli*“. Velmi zajímavá byla odpověď „*Je to normální ve vztahu?!*“. Zasílání sextů v rámci vztahu a hledání partnera potvrzuje slova Sullivena, který uvádí, že online komunikace dává možnost zjistit svou přitažlivost, flirtovat či mít rané sexuální zážitky (viz. kapitola 2.3).

Graf č. 4: Motivace respondentů k zaslání zprávy se sexuálním obsahem

Deskriptivní výzkumná otázka č. 5: **Kolik respondentů, kteří někdy zaslali zprávu se sexuálním obsahem má zkušenost se zveřejněním či odesláním jimi zasláního intimního materiálu třetím stranám?**

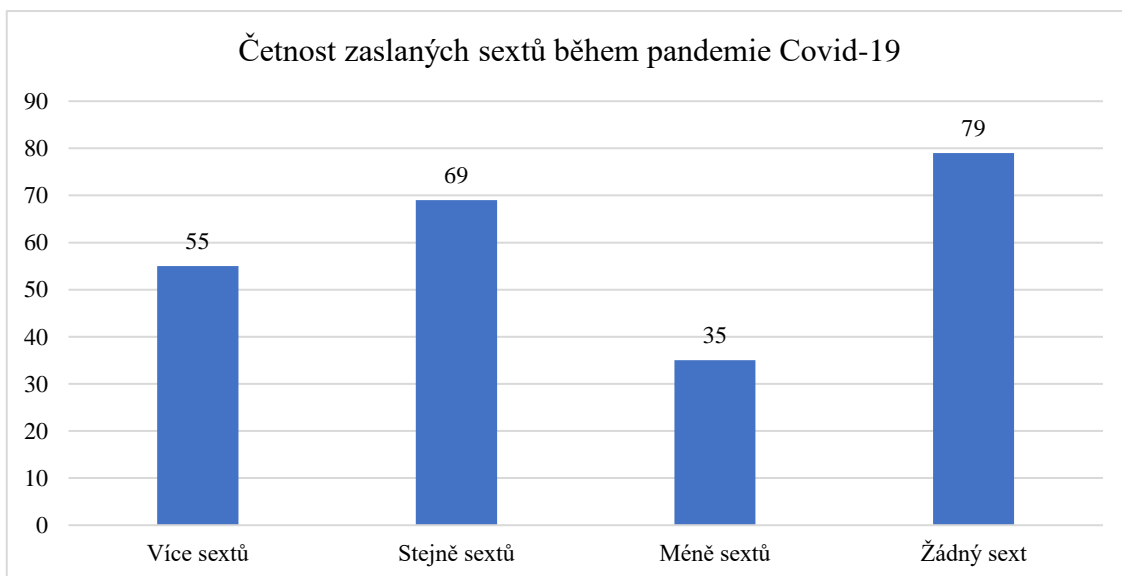
Na tuto otázku odpovídala položka dotazníku č. 8. Položka se dotazovala, zda byla respondenty odeslaná zpráva se sexuálním obsahem někdy zveřejněna či odeslána třetím stranám, tedy osobám, pro které nebyl obsah určen. Na tuto položku opět odpovídali pouze ti respondenti, kteří někdy zaslali takovou zprávu, tedy 238 respondentů z nich 31 (13 %) uvedlo, že jimi zaslání zpráva se sexuálním obsahem byla někdy zveřejněna či zaslání třetím stranám, 207 respondentů (87 %) s dalším sdílením či zveřejněním takové zprávy zkušenost nemají.

Graf č. 5: Zveřejnění či odeslání zprávy se sexuálním obsahem třetím stranám

Deskriptivní výzkumná otázka č. 6: **Zvýšil se během pandemie Covid-19 u respondentů počet odeslaných sextů?**

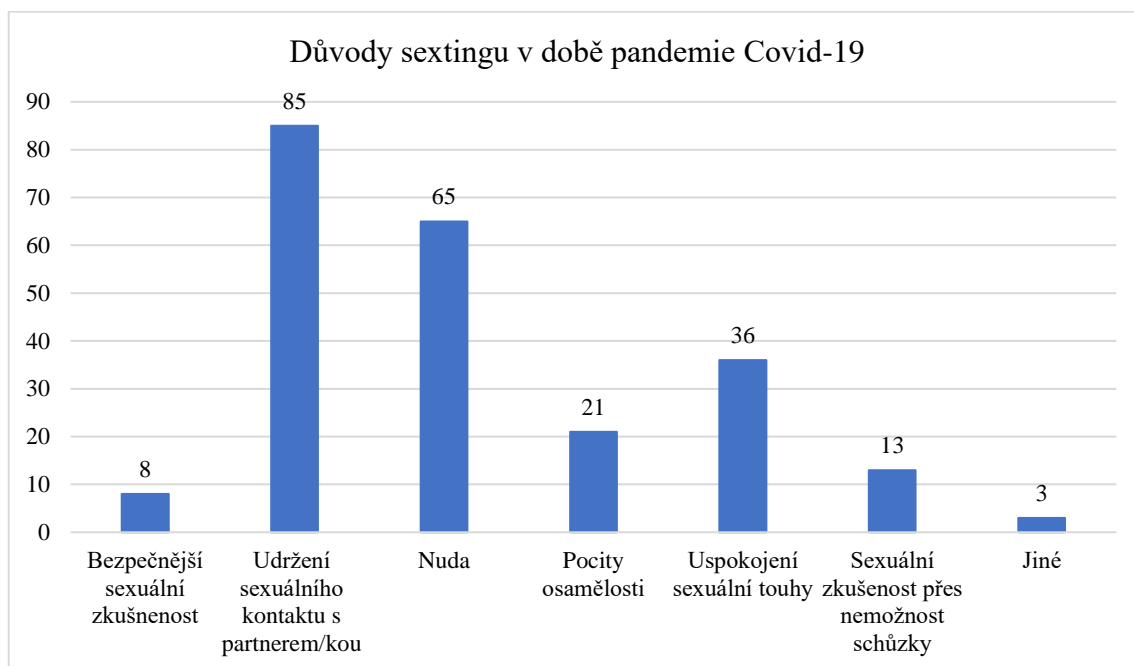
Na tuto otázku odpovídala položka dotazníku č. 9. Respondenti byli dotazováni, zda vnímají, že byli během pandemie Covid-19 aktivnější v rámci sextingu, tedy jestli se u nich zvýšil počet odeslaných sextů. Z celkem 238 respondentů 55 (23 %) odpovědělo, že zaslali více sextů během pandemie Covid-19, u 69 (29 %) zůstala frekvence odesílání stejná jako před pandemií a naopak 79 respondentů (33 %) odpovědělo, že během pandemie žádný sext nezaslali.

Graf č. 6: Četnost zaslaných sextů během pandemie Covid-19

Deskriptivní výzkumná otázka č. 7: **Jaké měli respondenti důvody pro odesílání intimního materiálu během pandemie Covid-19?**

Tato otázka bylo zodpovězena položkou dotazníku č. 10, která zjišťovala důvody provozování sextingu během pandemie Covid-19. Na tuto položku odpovídali pouze ti respondenti, kteří uvedli, že během pandemie zaslali nějaký sext, tedy 159 respondentů. Nejvyšší zastoupení mělo udržení sexuálního kontaktu s partnerem (85 respondentů) a provozování z důvodu nudy (65 respondentů). 36 respondentů odpovědělo, že provozovali sexting během pandemie pro uspokojení jejich sexuální touhy a 13 chtělo získat sexuální zkušenost a sexting byl alternativou při zákazu vycházení. Pouze 8 respondentů uvedlo, že provozovali sexting kvůli bezpečnější sexuální zkušenosti, tedy aby se nenakazili Covid-19. V možnosti jiné respondenti uvedli „chtěl to po mně“, „daná osoba mě o to požádala/donutila“ a také se objevila odpověď „Covid-19 na to neměl vliv“.

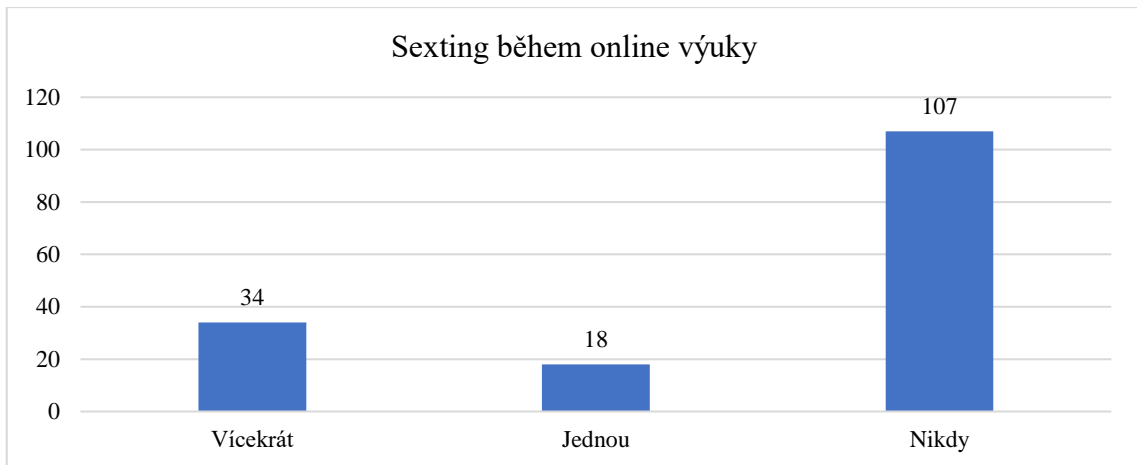

Graf č. 7: Důvody sextingu v době pandemie Covid-19

Deskriptivní výzkumná otázka č. 8: **Provozovali respondenti sexting během online výuky?**

Na tuto otázku odpovídala položka dotazníku č. 11. Vzhledem k tomu, že během pandemie Covid-19 byla po poměrně dlouho dobu zavedena online výuka, zajímalo nás, zda respondenti, kteří uvedli, že poslali nějaký sext během pandemie, zaslali nějaký

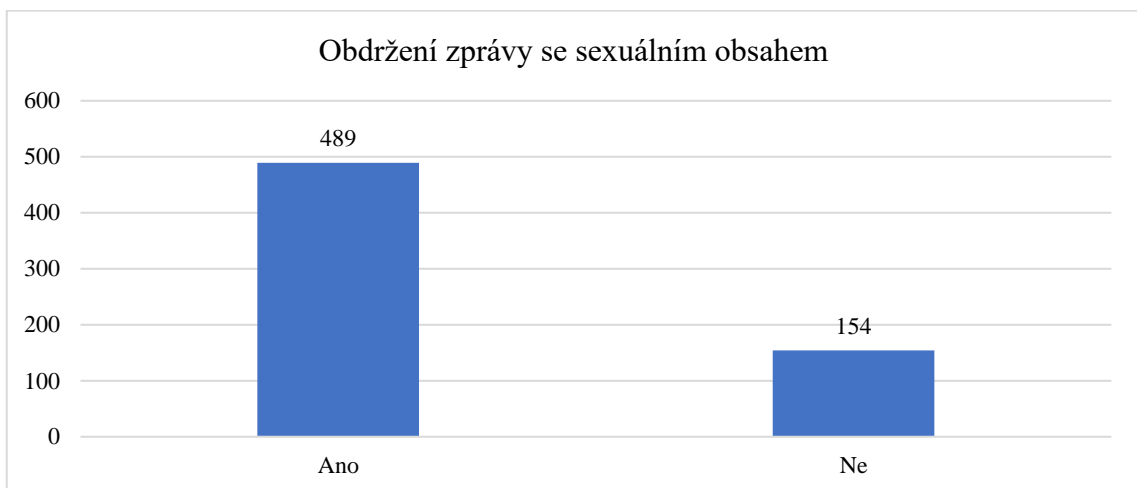
z těchto sextů během online výuky. 52 respondentů (32 %) odpovědělo kladně. Z toho 34 respondentů (21 %) zaslali nějaký sext opakovaně během online vyučování. Naopak skoro tři čtvrtiny respondentů sexty během online vyučování nezasílali.

Graf č. 8: Sexting během online výuky

Deskriptivní výzkumná otázka č. 9: **Jaký počet respondentů někdy obdržel zprávu se sexuálním obsahem?**

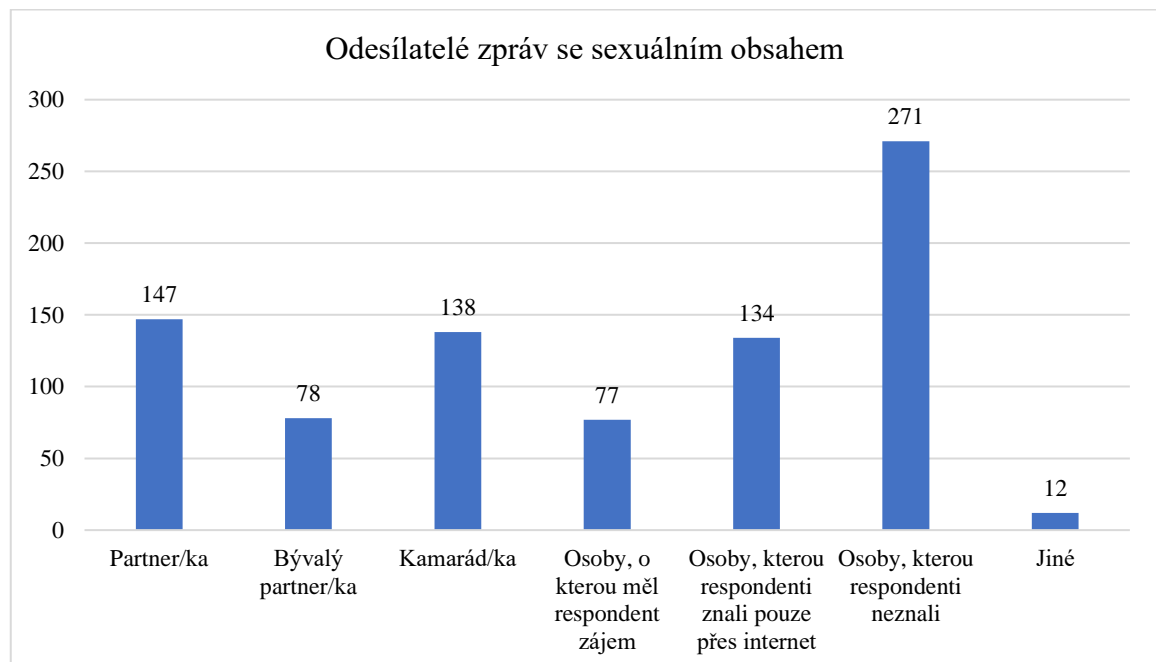
Tato otázka byla zodpovězena položkou dotazníku č. 12 a odpovídali na ni všichni respondenti – celkem 643. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že 154 respondentů (24 %) nikdy žádný sext neobdrželo, ale 489 (76 %) někdy obdrželo zprávu se sexuálním obsahem, což je více než tři čtvrtiny z dotazovaných.

Graf č. 9: Obdržení zprávy se sexuálním obsahem

Deskriptivní výzkumná otázka č. 10: **Od koho respondenti obdrželi zprávu se sexuálním obsahem?**

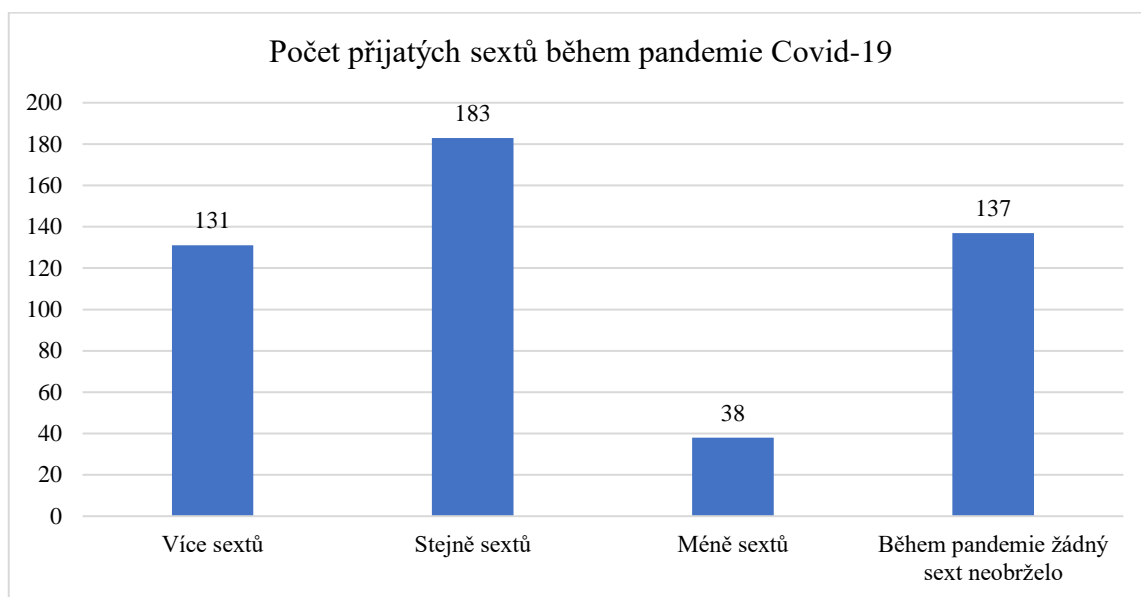
Tato otázka byla zodpovězena položkou dotazníku č. 13. Vyplněna byla respondenty, kteří v předchozí položce uvedli, že někdy obdrželi zprávu se sexuálním obsahem. Zajímavým zjištěním je, že více jak polovina respondentů (271 respondentů) obdržela někdy sext od osoby, kterou neznala. Dále nejčastěji obdrželi zprávu se sexuálním obsahem od partnera/partnerky (147) a kamaráda/kamarádky (138). V možnosti jiné respondenti často uváděli, že takovou zprávu obdrželi od náhodných lidí především v žádosti o zprávu na sociálních sítích, např. „*prostě mi ve zprávách občas přistanou nějaké fotky, hned blokuji uživatele*“ či „*random lidí, se kterými jsem si nikdy nepsala*“. Velmi často se objevovala odpověď „bot“ neboli robot. Internetoví boti (roboti) jsou velmi rozšíření na sociálních sítích. Dokáží vést několik účtů na sociálních sítích a ovládají i všechny jejich funkce. Boti jsou naprogramováni, aby lajkovali či komentovali příspěvky a tím je šířili dál, někteří sami příspěvky vytváří a jsou především nastaveni tak, aby nebyly příspěvky bota odlišné od příspěvků ostatních uživatelů. (Zehnalová, 2017, online) Tyto falešné spamovací zprávy a push oznámení (notifikace) respondenti obdrželi na různých sociálních sítích.

Graf č. 10: Odesílatelé zpráv se sexuálním obsahem

Deskriptivní výzkumná otázka č. 11: **Zvýšil se u respondentů během pandemie Covid-19 počet přijatých sextů?**

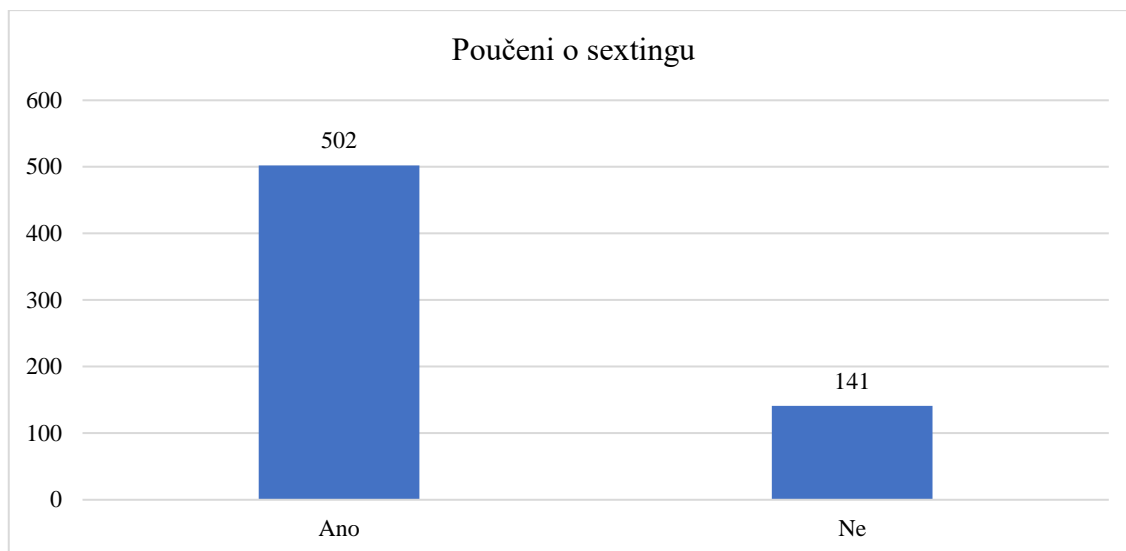
Jak již bylo zmíněno v rámci výzkumného šetření byly zařazeny i otázky, které se dotazovaly na provozování sextingu ve vztahu k pandemii Covid-19. Takovou otázkou je i tato, zda respondenti obdrželi během pandemie více sextů a odpovídala na ni položka dotazníku č. 14. Z 489 (ti, kteří odpověděli, že někdy obdrželi nějaký sext) odpovědělo kladně 131 respondentů (27 %). 183 respondentů (37 %) obdrželo stejný počet sextů jako před pandemií a 137 (28 %) během pandemie žádný sext neobdrželo.

Graf č. 11: Počet přijatých sextů během pandemie Covid-19

Deskriptivní výzkumná otázka č. 12: **Byli respondenti poučeni o sextingu?**

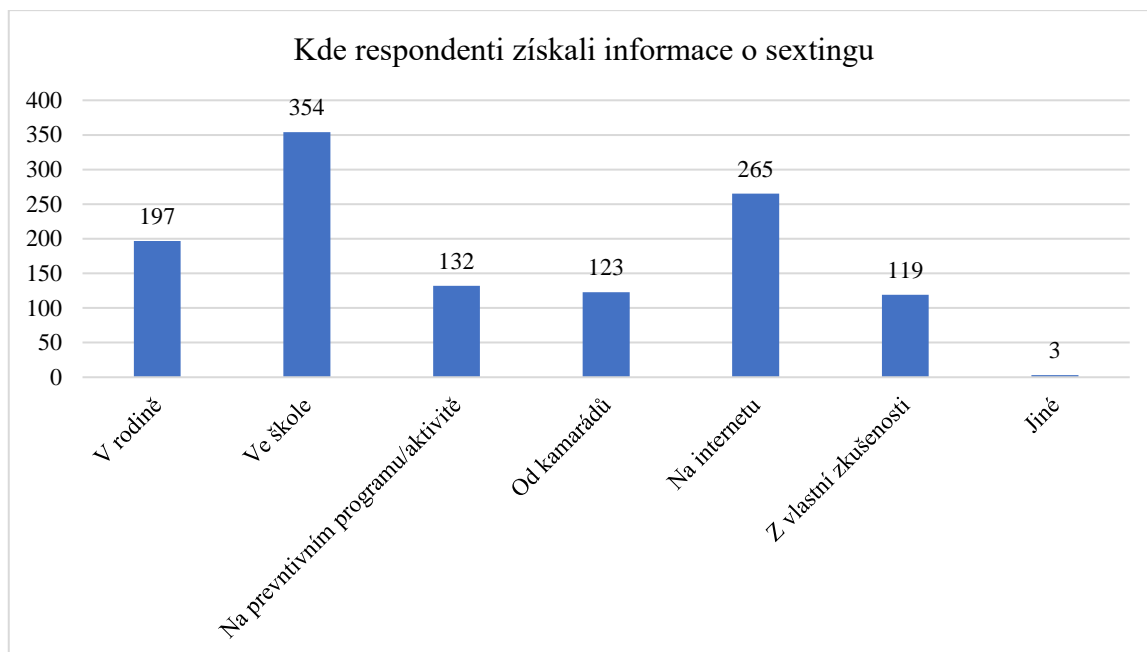
Dále nás zajímaly otázky zaměřující se na prevenci. Základní byla položka dotazníku č. 15, dotazující se, zda byli respondenti poučeni o sextingu a jeho možných důsledcích, která odpovídala na otázku č. 12. Tato položka byla zodpovězena všemi respondenty (643) z čehož více jak tři čtvrtiny (78 % celkem 502 respondentů) odpověděli, že poučeni byli.

Graf č. 12: Počet respondentů poučených o problematice sextingu

Deskriptivní výzkumná otázka č. 13: **Kde respondenti získali informace o sextingu a jeho možných důsledcích?**

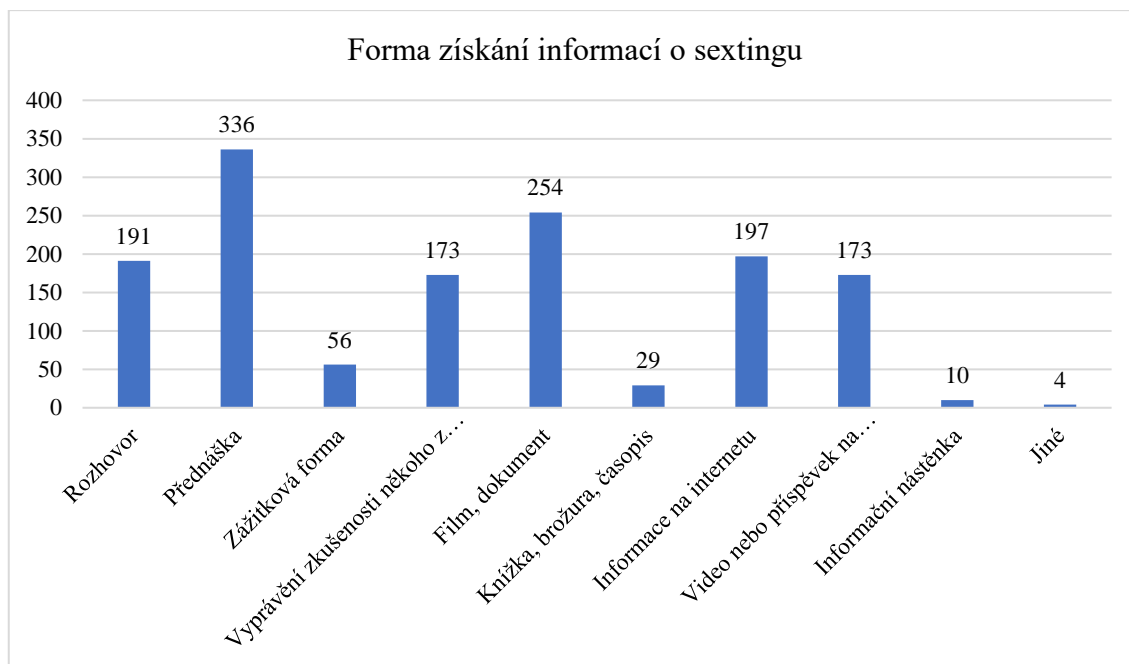
Na tuto otázku odpovídala položka dotazníku č. 16, která se dotazovala kde získali respondenti informace o sextingu a jeho možných důsledcích. Otázka byla zodpovězena respondenty, kteří odpověděli, že poučení byli. Nejvíce respondentů bylo poučeno ve škole (354 respondentů). 265 respondentů si informace hledalo na internetu, což sebou nese riziko zkreslených či nepravdivých informací, jak bylo zmíněno v kapitole 3.3, vzhledem k velkému obsahu falešných informací a neověřeným webům. 197 respondentů bylo poučeno v rodině a 119 respondentů má informace o sextingu díky vlastní zkušenosti. V možnosti jiné byla respondenty uvedena prevence v rámci volnočasového kroužku.

Graf č. 13: Kde respondenti získali informace o sextingu

Deskriptivní výzkumná otázka č. 14: **Jakou formou byli respondenti poučeni o sextingu a jeho možných důsledcích?**

V návaznosti na předešlou otázku byla sestavena otázka č. 14. Odpovídala na ni položka dotazníku č. 17, která se ptala respondentů, kteří byli poučeni o sextingu a jeho možných důsledcích, jakou formou byli poučeni. Nejčastěji probíhalo předání informací přednáškou, což uvedlo 336 respondentů. Velké zastoupení měla položka film či dokument a to 254 respondentů. Vzhledem k tomu, že více jak polovina poučených respondentů viděla preventivní film či dokument vztahující se k sextingu je vhodné zmínit např. film Víta Klusáka a Barbory Chalupové „V síti“ nebo Seznam se bezpečně od portálu Seznam.cz či videa jako „Desatero s Benem“, kde vystupuje známá osobnost Ben Christovao, který upozorňuje na rizika užívání internetu a sociálních sítí a i pro menší děti „Křečci v síti“, které jsou dostupné zdarma a právě audiovizuální obsah může být pro děti stravitelnější a jednodušší pro udržení pozornosti při snaze preventivně působit. Podobný počet zastoupení měl rozhovor, vyprávění zkušenosti někoho z okolí, informace na internetu a příspěvek na sociálních sítích. Malé zastoupení měla knížka, brožura a informace na informační nástěnce. V možnosti jiné byly uvedeny odpovědi „*máme v rodině příslušníky PČR*“, „*vlastní zkušenost*“ i „*vším co je zde napsané*“.

Graf č. 14: Forma získání informací o sextingu

Deskriptivní výzkumná otázka č. 15: Považují respondenti sexting za rizikový?

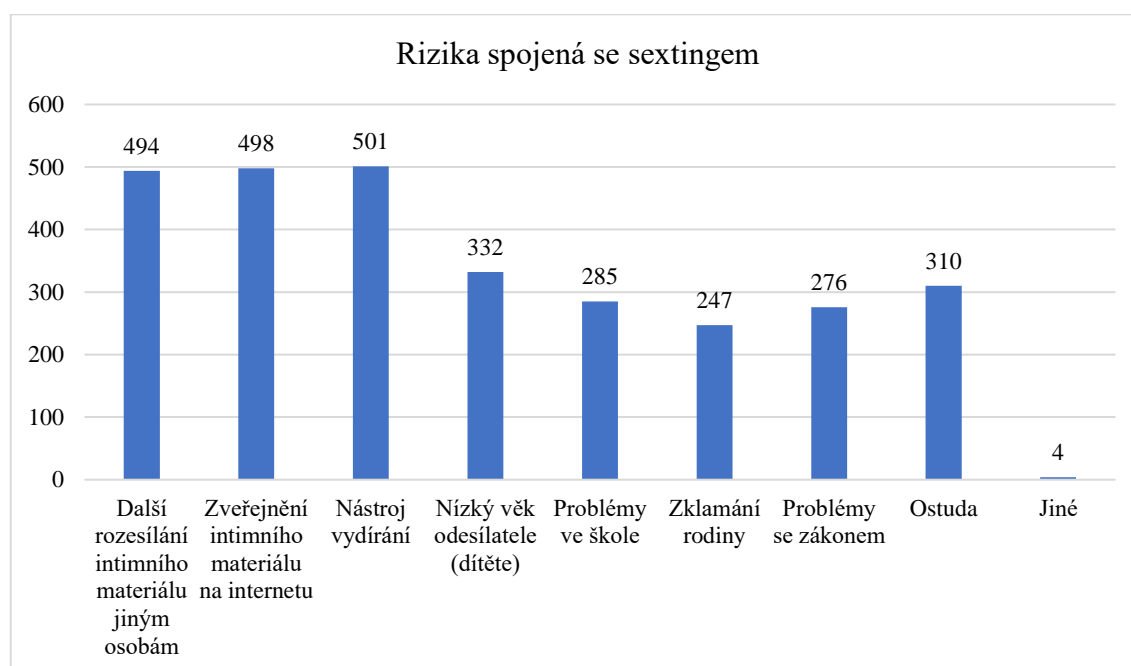
V rámci preventivních aktivit se často dozvídáme i rizika, která se s danou problematikou pojí. Proto byla vytvořena otázka, zda respondenti považují sexting za rizikovou aktivitu a odpovídala na ni položka dotazníku č. 18. Pro ucelenost se položka na rizikovost ptala všech respondentů. Naprostá většina respondentů, celkem 566 (88 %) považuje sexting za rizikový. Pouze 77 respondentů (12 %) vnímá sexting jako bezpečnou aktivitu, tedy že jeho provozování je bez rizika.

Graf č. 15: Považování sextingu za rizikovou aktivitu

Deskriptivní výzkumná otázka č. 16: **Jaká rizika se podle respondentů se sextingem pojí?**

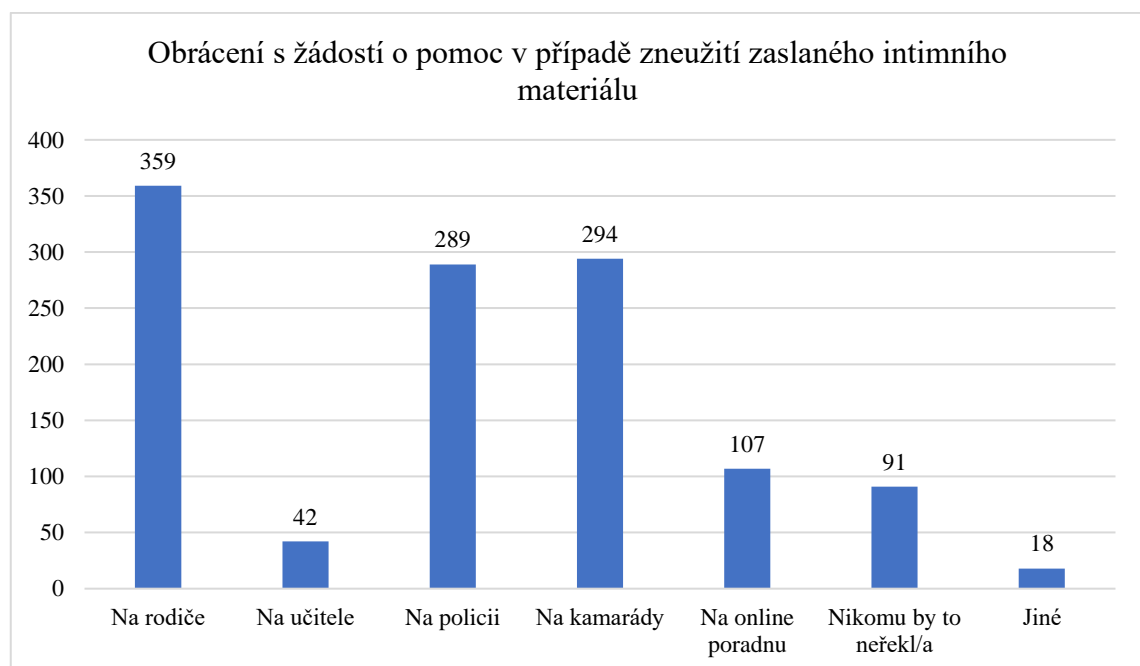
Na tuto otázku odpovídala položka dotazníku č. 19. Položka se respondentů dotazovala, jaké rizika jsou dle nich s provozováním sextingu spojená a odpovídaly na ni pouze ti respondenti, kteří považují sexting za rizikovou aktivitu. Nejvíce respondenti viděli rizika spojená s možností zneužití zasláného materiálu jako: nástroj vydírání, zveřejnění intimního materiálu na internetu a další rozesílání intimního materiálu třetím stranám. 332 respondentů vnímala rizikovost ve vztahu k nízkému věku odesílatele – dítěte a 276 možné problémy se zákonem. 247 respondentů vnímají spojitost provozování sextingu se zklamáním rodiny a 285 respondentů se obává i možných problémů ve škole. V možnosti jiné respondenti uvedli jako možné riziko „*smrt*“. Otázka zůstává, zda autoři mínili, že nátlak a posměšky za zaslání sextů budou tak velké, že to jedince dovede k sebevraždě či ve spojitosti například s kybegroomingem. Jiní respondenti uvedli, že rizika se váží na to, jestli na sextu (fotografii či videu) bude vidět obličej, což odkazuje buď na preventivní přednášku, která byla úspěšná či jako velmi zajímavý úsudek adolescentů.

Graf č. 16: Rizika spojená se sextingem

Deskriptivní výzkumná otázka č. 17: Na koho by se respondenti obrátili s žádostí o pomoc, pokud by byl jimi zaslaný intimní materiál zneužit?

Poslední výzkumná otázka se zajímala, na koho by se respondenti obrátili v případě, že by byla jimi zaslaná zpráva se sexuálním obsahem zneužita. Na tuto otázku odpovídala položka dotazníku č. 20 a dotazovala se všech respondentů. Nejčastěji by se respondenti obrátili na rodiče (359 respondentů), což poukazuje na kladný vztah adolescentů s rodiči, 294 by se obrátilo na kamarády a 289 na policii. Pouze 42 respondentů by se obrátilo na učitele a 91 by to nikomu neřeklo. V možnosti jiné se často objevovaly odpovědi na sourozence či prarodiče. Další častou odpovědí bylo „*nikdy bych nic takového neposlal/a*“. Dále se objevily odpovědi „*podle formy zneužití*“ a „*podle toho, zda bych byl zletilý*“. Několik respondentů uvedlo, že by si to vyřešili sami, a někteří nevědí na koho by se obrátili. Zajímavé byly odpovědi „*za svůj penis se nestydím...*“ a „*na nikoho, jsem pyšný na svůj penis*“. Odpověď, kterou bych označila vykřičníkem je „*na oprátku, kterou bych si umotal za barákem*“.

Graf č. 17: Obrácení s žádostí o pomoc v případě zneužití zaslaného intimního materiálu

4.7 Verifikace hypotéz

V této podkapitole jsou ověřovány stanovené hypotézy. Získaná data jsou zpracována pomocí statistických testů významnosti, což jsou procedury, pomocí nichž ověřujeme, jestli mezi proměnnými existuje nějaký vztah, tedy závislost, souvislost či rozdíl. (Chráška, 2007, s. 70) První dvě hypotézy byly statisticky ověřeny pomocí testu nezávislosti chí-kvadrátu pro čtyřpolní tabulku. Čtyřpolní tabulka se vyznačuje dvěma řádky a dvěma sloupci a je zvláštním typem kontingenční tabulky. Čtyřpolní tabulka se využívá v případech, kdy zkoumané jevy, mezi kterými ověřujeme vztah, mají pouze dvě alternativy. Pro ověření validity hypotéz je nutné nejprve vypočítat tzv. testové kritérium χ^2 . Vzoreček pro výpočet testového kritéria v případě čtyřpolní tabulky je:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a + b) \cdot (a + c) \cdot (b + d) \cdot (c + d)}$$

Význam písmen ve vzorci je patrný ze schématu čtyřpolní tabulky:

	α	non α	
β	a	b	a + b
non β	c	d	c + d
	a + c	b + d	n

Výpočet testového kritéria probíhal v Microsoft Excel. Dále byla zvolena hladina významnosti $\alpha = 0,01$ a stupeň volnosti, který je v případě čtyřpolní tabulky 1. V případě hladiny významnosti 0,01 a stupni volnosti 1 je tabulková hodnota $\chi^2_{0,01}(1) = 6,64$. Následně je porovnávána vypočítaná hodnota χ^2 s tabulkovou hodnotou. (Chráška, 2007, s. 82-83)

H1: Existuje statisticky významná souvislost mezi odesláním intimního materiálu a pohlavím respondentů.

První hypotéza se zajímá, zda existuje souvislost mezi pohlavím respondentů a prevalencí odesílání zpráv se sexuálním obsahem. Pro ověření hypotéz jsou použity položky dotazníku č. 1 – zjišťující jaké je zastoupení mužů a žen ve výzkumném šetření a položka č. 4 – která se zajímala, zda respondenti někdy někomu odeslali zprávu se sexuálním obsahem.

Statistické hypotézy k H1 znějí:

- H_{10} : Prevalence odesílání intimního materiálu nezávisí na pohlaví respondentů.
- H_{1A} : Prevalence odesílání intimního materiálu má statisticky významnou závislost na pohlaví respondentů.

Tabulka č. 4: Očekávané četnosti H1

Odeslání zprávy se sexuálním obsahem				
Pohlaví respondentů		Ano	Ne	Četnosti
	Muži	75	172	247
	Ženy	163	233	396
	Četnosti	238	405	643

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 7,61$

Tabulková hodnota $\chi^2_{0,01}(1) = 6,64$

Z výsledků výpočtů vyplývá, že vypočítaná hodnota χ^2 je vyšší než hodnota kritická (tabulková), proto odmítáme nulovou hypotézu H_{10} a přijímáme hypotézu alternativní H_{1A} . **Prevalence odesílání intimního materiálu závisí na pohlaví respondentů.** Výsledná data můžeme interpretovat následovně: ženy (dívky) častěji odesílají zprávy se sexuálním obsahem.

H2: Existuje statisticky významná souvislost mezi preventivními aktivitami vztahujícími se k sextingu a prevalencí odesílání intimního materiálu.

Druhá hypotéza řeší, zda je souvislost mezi preventivními aktivitami vztahujícími se k problematice sextingu a prevalencí odesílání zpráv se sexuálním obsahem. Pro ověření hypotéz jsou použity položky dotazníku č. 15, která se zajímala, kolik respondentů bylo poučeno o problematice sextingu a jeho možných důsledcích a položka č. 4 zjišťující, kolik respondentů někdy někomu zaslalo zprávu se sexuálním obsahem.

Statistické hypotézy k H2 znějí:

- H_{20} : Prevalence odesílání intimního materiálu nezávisí na preventivních aktivitách vztahujících se k sextingu.
- H_{2A} : Existuje statisticky významnou závislost mezi prevalencí odesílání intimního materiálu a preventivními aktivitami o sextingu.

Tabulka č. 5: Očekávané četnosti H2

Poučení o sextingu				
Odesílání zpráv se sexuálním obsahem		Ano	Ne	Četnosti
	Ano	191	47	238
	Ne	311	94	405
	Četnosti	502	141	643

Vypočítaná hodnota testového kritéria $x^2 = 1,05$

Tabulková hodnota $x^2_{0,01}(1) = 6,64$

Z výsledků výpočtů vyplývá, že vypočítaná hodnota testového kritéria x^2 je nižší než kritická hodnota. Je tedy odmítnuta alternativní hypotéza H_{2A} a přijímá se nulová hypotéza H_{20} . **Prevalence odesílání zpráv se sexuálním obsahem nezávisí na preventivních aktivitách vztahujících se k sextingu.** Vzhledem k zjištěným datům můžeme říci, že se vyskytuje stejná prevalence odesílání zpráv se sexuální obsahem u poučených i nepoučených respondentů v rámci prevence.

Třetí hypotéza je ověřena pomocí testu nezávislosti chí-kvadrátu pro kontingenční tabulku. Tento test významnosti se využívá v případech, kde se rozhoduje, zda existuje souvislost nebo závislost mezi dvěma zkoumanými jevy, které byly zachyceny pomocí nominálního případně ordinálního měření. Výsledky z výzkumného šetření je nutné nejprve zapsat do tzv. kontingenční tabulky, kam zapíšeme očekávané četnosti. Očekávané četnosti jsou v kontingenční tabulce uvedeny v závorkách a vypočítáme je tak, že násobíme vždy odpovídající marginální (okrajové neboli celkové) četnosti v tabulce a následně tento součin vydělíme celkovou četností. Pro ověření hypotéz je nutné opět vypočítat testové kritérium, které je součtem všech hodnot uvedených v kontingenční tabulce. Vzorec pro výpočet:

$$x^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

P zde značí pozorovanou četnost a O očekávanou četnost. (Chráška, 2007, s. 76-77) Test významnosti je proveden na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ se stupněm volnosti 5. V případě hladiny významnosti 0,05 a stupněm volnost 5 je tabulková hodnota $x^2_{0,05}(5) = 11,07$.

H3: Existuje statisticky významná souvislost mezi věkem respondentů a ochotou zaslat sexuálně laděné materiály.

Třetí hypotéza se zajímala, zda je nějaká souvislost mezi věkem respondentů a prevalencí odesílání zpráv se sexuálním obsahem. Pro ověření této hypotézy byly použity položky dotazníku č. 2, která se respondentů dotazovala, kolik jim je let a opět položka č. 4 dotazující se, zda někdy někomu zaslali zprávu se sexuálním obsahem.

Statistické hypotézy k H3 znějí:

- H3₀: Prevalence odesílání sexuálně laděného materiálu nezávisí na věku respondentů.
- H3_A: Existuje statisticky významná souvislost mezi věkem respondentů a prevalencí odesílání sexuálně laděného materiálu.

Tabulka č. 6: Očekávané četnosti H3

		Věk respondentů						
		15	16	17	18	19	20	Četnosti
Odesílání zpráv se sexuálním obsahem	Ano	16 (32,20)	53 (73,66)	81 (68,85)	57 (42,20)	24 (17,77)	7 (3,33)	238
	Ne	71 (54,80)	146 (125,34)	105 (117,15)	57 (71,80)	24 (30,23)	2 (5,66)	405
	Četnosti	87	199	186	114	48	9	643

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 43,68$

Tabulková hodnota $\chi^2_{0,05}(5) = 11,07$

Z výsledků výpočtů vyplývá, že vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je vyšší než kritická (tabulková) hodnota. Je tedy odmítnuta nulová hypotéza H3₀ a přijata hypotéza alternativní H3_A. **Existuje tedy statisticky významná souvislost mezi věkem respondentů a ochotou zaslat materiály se sexuálním obsahem.** Zjištěná data můžeme interpretovat následovně: s rostoucím věkem se zvyšuje prevalence sextingu, tedy ochota k odesílání zpráv se sexuálním obsahem.

H4: Během pandemie Covid-19 se u respondentů zvýšilo provozování sextingu.

Poslední čtvrtá hypotéza je zkoumána a vyhodnocena pomocí deskriptivy. Na tuto hypotézu odpovídá položka dotazníku č. 9, která se dotazovala, zda byli respondenti během pandemie Covid-19 aktivnější v počtu odeslaných sextů. Na tuto položku odpovídali pouze ti respondenti, kteří uvedli, že někdy nějaký sext zaslali, celkem 238 respondentů. A položka č. 14, která se zajímala, jestli respondenti během pandemie Covid-19 obdrželi více sextů, která byla zodpovězena těmi respondenty, kteří uvedli, že někdy nějaký sext obdrželi, celkem 489 respondentů.

Tabulka č. 7: Odesílání sextů během pandemie Covid-19

Odeslání sextů během pandemie covid-19	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více sextů	55	23 %
Stejně sextů	69	29 %
Méně sextů	35	15 %
Žádný sext	79	33 %
Celkem	238	100 %

Tabulka č. 8: Přijímání sextů během pandemie Covid-19

Přijímání sextů během pandemie Covid-19	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více sextů	131	27 %
Stejně sextů	183	37 %
Méně sextů	38	8 %
Žádný sext	137	28 %
Celkem	489	100 %

Z výsledků výzkumného šetření vyplynulo, že pouze 23 % respondentů odeslalo během pandemie Covid-19 více sextů a 77 % odesílalo sexty ve stejné míře jako před pandemií, méně nebo nezaslali žádný sext. Zvýšený počet přijatých sextů během pandemie uvedlo 27 % respondentů a u 73 % zůstal počet přijatých sextů stejný jako před pandemií, menší či neobdrželi žádný sext. Zvýšení frekvence odesílání a přijímání zpráv

se sexuálním obsahem během pandemie Covid-19 se prokázalo pouze u jedné čtvrtiny respondentů.

4.8 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo pomocí dotazníku zjistit, jaká je prevalence sextingu u adolescentních studentů středních škol. Na otázky dotazníku odpovědělo celkem 643 respondentů ve věkovém rozmezí 15-20 let s největším zastoupením šestnáctiletých a sedmnáctiletých. Vyšší zastoupení v rámci výzkumného šetření měly ženy a to celkem 369 (62 %) oproti 247 mužům (38 %). Nerovnoměrné zastoupení obou pohlaví se dalo očekávat vzhledem k dobrovolné účasti respondentů. Elektronické dotazníky byly distribuovány mezi studenty 1 gymnázia, 2 středních odborných škol a 2 středních odborných učilišť, přičemž většina respondentů – 438 (68 %) studuje střední odbornou školu.

Dílní cíle práce se zaměřovaly na prevalenci sextingu ve vztahu k pohlaví respondentů, věku, preventivním aktivitám a pandemii Covid-19. Jednotlivé položky dotazníku byly vytvořeny v souladu s cíli práce a rozšiřovaly pohled na zkoumanou problematiku. Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že 238 respondentů (37 %) někdy provozovalo sexting. Takový výsledek je rozdílný oproti zjištěným datům z jiných výzkumů prováděných v ČR, kde se počet provozovatelů sextingu pohyboval okolo 10 % (Nebezpečí internetové komunikace IV z roku 2013 a EU Kids Online z roku 2018). Vyšší počet byl však zjištěn Szotkowskim ve výzkumu z roku 2020, kdy byl ve formě textu provozován skoro 26 % a ve formě odesílání intimních fotografií 16 % respondentů. V návaznosti na odesílání zpráv se sexuálním obsahem bylo zjištěno, že nejčastěji jsou respondenty zasílány textové zprávy se sexuálním obsahem a vlastní polonahé fotografie nebo fotografie ve spodním prádle, což koresponduje se zjištěnými daty jiných výzkumů. Odesílání sextů nejčastěji probíhá v rámci vztahu, kdy svému partnerovi/partnerce odeslala zprávu se sexuálním obsahem více než polovina sextujících respondentů. Motivací pro odesílání sextů byla nejčastěji uvedena odpověď jako reakce na zaslanou „sexy“ zprávu, jako flirt, pro zábavu a jako dárek pro partnera/ku. Motivy respondentů jsou ve shodě se zjištěnými motivy z výzkumu Nebezpečí internetové komunikace IV z roku 2013 i výzkumu Szotkowského z roku 2020. 13 % ze sextujících respondentů uvedlo, že byla jimi zaslaná zpráva se sexuálním obsahem zveřejněna či odeslána třetím stranám. Vzhledem k tomu, že zprávy se sexuálním obsahem sextující nejen odesílají, ale i přijímají, byly zařazeny i položky dotazující se na tuto formu sextingu. Z výzkumného

šetření bylo zjištěno, že více jak třičtvrtě respondentů, tedy 489 (76 %) někdy obdrželo zprávu se sexuálním obsahem. Časté bylo přijetí sextu od partnera/partnerky a kamaráda/kamarádky. Velký počet respondentů také obdržel sext od osoby, kterou znali pouze přes internet a více jak polovina obdržela sext od osoby, kterou vůbec neznali. Zajímavé je také zjištění, že zprávy se sexuálním obsahem často obdrželi od „bota“ tedy robota. Na základě těchto dotazníkových položek byly vyhodnoceny hypotézy H1 a H3. H1 se zajímala, zda existuje statisticky významná souvislost mezi odesíláním intimního materiálu a pohlavím. Z výsledků výpočtů vyšla kladná odpověď. Přijmuli jsme tedy H1_A – prevalence odesílání intimního materiálu souvisí s pohlavím. A můžeme říci, že sexting provozuje více dívek. H3 se dotazovala, zda existuje statisticky významná souvislost mezi věkem respondentů a ochotou zaslat sexuálně laděné materiály. I v tomto případě z výsledků výpočtů vyplynula statisticky významná závislost mezi věkem respondentů a prevalencí odesílání materiálu se sexuálním obsahem, byla tedy přijata H3_A. Zde můžeme říci, že s rostoucím věkem adolescentů se míra odesílání zvyšuje.

Z teoretické části práce víme, jaký význam mají preventivní aktivity a také, že je lepší problémům předcházet než se posléze snažit zmírnit jejich důsledky. Proto i v rámci této práce byly zařazeny do dotazníku položky dotazující se na preventivní aktivity ve vztahu k sextingu. Z výzkumného šetření vyplynulo, že 78 % respondentů bylo poučeno o problematice sextingu. Nejčastěji získali respondenti preventivní informace ve škole. Následovalo získávání informací pomocí internetu a třetí v pořadí bylo nabytí informací v rámci rodiny. Předávání informací probíhalo nejčastěji v podobě přednášek, velký počet zastoupení mělo také shlédnutí preventivně informativního filmu či dokumentu. Častá byla informovanost právě díky hledání informací na internetu či shlédnutí preventivních příspěvků na sociálních sítích. V návaznosti na preventivní aktivity, kde mohou respondenti získat informace i o důsledcích sextingu, byly zařazeny položky dotazující se na vnímání jeho rizikovosti. Naprostá většina (88 %) považuje sexting za rizikovou aktivitu. Za největší riziko sextingu respondenti spatřují rozesílání intimního materiálu dalším osobám, zveřejnění intimního materiálu na internetu a sexting jako nástroj vydírání. Tyto nejčastěji vybraná rizika se právě pojí s dalšími rizikovými jevy, se kterými se můžeme na internetu setkat např. kyberšikana či komerční sexuální zneužívání. Zveřejnění a šíření intimního obsahu může způsobit ztrátu společenské pověsti a prestiže. Kromě aktuální možné ostudy ohrožuje i budoucnost oběti svou trvalou dostupností na internetu. Zajímalo nás také, na koho by se respondenti obrátili v případě,

kdyby byl jimi zasláný intimní materiál zneužit. Nejčastěji by o pomoc požádali rodiče, následně kamarády a také by se obrátili na Policii České republiky. V rámci položek zabývající se prevencí byla vyhodnocena hypotéza H2, které zjišťovala, zda existuje statisticky významná souvislost mezi preventivními aktivitami vztahujícími se k sextingu a prevalencí odesílání intimního materiálu. Z výsledků výpočtů vyplynulo, že prevalence odesílání intimního materiálu nezávisí na preventivních aktivitách, proto byla přijata H2₀. Můžeme tedy říci, že intimní materiál zasílají ve stejné míře ti, co jsou i nejsou poučení preventivní aktivitou o sextingu a jeho možných důsledcích.

Musíme zmínit, že i za normální situace je vysoké procento dospívajících (dovolila bych si říct, že skoro všichni dospívající) připojeno na internet a komunikují s okolním světem skrze sociální sítě. Tráví upoutání k displeji telefonu či počítače několik hodin denně. O to se situace zhoršila během pandemie Covid-19, především během lockdownu, tedy nejpřísnějším opatření proti nákaze, kdy byly uzavřeny školy, kroužky, obchodní centra (vyjma obchodů s potravinami) a vzájemné setkávání a fyzické kontakty s přáteli byly nedoporučovány a následně zakázány. Dle Blanchi a kolektivu, kteří zkoumali sexting v Itálii během jara 2020, byli nejvíce postiženi stresem z pandemie mladiství a mladí dospělí. Kvůli fyzické distanci a sexuální abstinenci se mnoho mladých obrátilo na online svět. A vzhledem k těmto potřebám byl právě sexting jednou z možností, jak je naplnit. (Blanchi et al., 2021, online) Zvýšený počet sextujících zaznamenaly v Belgii Maes a Vandebosch (2022, s. 4-7, online), kde se odeslání sextů během pandemie objevilo skoro u 41 % respondentů, přičemž prevalence sextingu v Belgii bývá okolo 15 %. Na základě těchto zjištění nás zajímalo, jestli měla pandemie Covid-19 spojitost s provozováním sextingu u nás. Dotazovali jsme se, zda sextující respondenti vnímají, že se u nich během pandemie zvýšil počet odeslaných sextů. S vyšším počtem odeslaných sextů během pandemie se ztotožnilo pouze 23 % sextujících, ale naopak 33 % respondentů uvedlo, že během pandemie nesextovali. Takové zjištění by se dalo vysvětlit tím, že sextování pro ně není běžné nebo nějaký sext zaslali pouze výjimečně – jen jednou či párkrát a nestala se tato online praktika pro ně běžnou. Jako u motivů bylo během pandemie nejčastějším důvodem k sextování udržení sexuálního kontaktu s partnerem a dále nuda. Vzhledem k tomu, že v České republice bylo distanční vzdělávání jedno z nejdélších, zajímalo nás, zda někteří respondenti zaslali nějaký sext během online výuky. 32,7 % odpovědělo kladně, z čehož někteří sextovali během online výuky vícekrát. I ve vztahu k pandemii nás také zajímalo, zda se během ní

zvýšil počet přijatých sextů. Vyšší počet přijatých sextů během pandemie obdrželo 27 % respondentů a také bylo 28 % respondentů, kteří během pandemie Covid-19 žádný sext neobdrželi. Tato zjištění odpovídala na H4, která zjišťovala, zda se během pandemie Covid-19 zvýšilo provozování sextingu. Pomocí deskriptivního popisu bylo zjištěno, že se zvýšil počet odeslaných i přijatých sextů u jedné čtvrtiny respondentů.

4.9 Limity výzkumného šetření

Každý výzkum má své určité limity. Pro toto výzkumné šetření je prvním limitem samotná metoda dotazníku. Ačkoliv byl dotazník konstruován tak, aby byl srozumitelný a položky se dotazovaly přímo, mohlo vzhledem k individuálnímu lidskému vnímání dojít v nějakých případech k jistému zkreslení. Také respondenti nemusí odpovídat zcela upřímně, pravdivě či záměrně zkreslovat odpovědi. Těmto problémům jsme se snažili předejít pomocí předvýzkumného šetření a následnému čištění dat. Dalším limitem samotného dotazníku je nemožnost dalšího doplňujícího dotazování. Pro návrh jiného či doplňujícího výzkumného šetření by bylo zajímavé se doptat například či příspěvky se preventivní tematikou na sociálních sítích respondenti viděli, zda jim zaslané zprávy se sexuálním obsahem byly chtěné či nechtěné nebo vzhledem k počtu sextujících, kteří zasílají sexty v rámci partnerského vztahu, zda jsou či nejsou sexuálně aktivní. Přestože jsem si vědoma těchto limitů, tato metoda byla vybrána kvůli zvolenému tématu práce. Problematika sextingu je intimní záležitost a nemusí být pro respondenty příjemné sdílet tyto osobní informace a zkušenosti, kde právě metoda dotazníku mohla zajistit anonymitu, čím snížit ostýchavost a stud při jeho vyplňování.

Dalším limitem práce je retrospektiva u otázek dotazující se na provozování sextingu během pandemie Covid-19. Retrospektivní dotazování je limitováno především díky zapomínání. V těchto případech nemusí respondenti odpovídat zcela pravdivě, protože si zpětně situaci nemusí řádně vybavit či ji již zapomněli. Zároveň si každý jedinec může pod časovým vymezením pandemie Covid-19 představit jiný časový údaj. Také se respondentům mohou vzájemně překrývat položky, které se dotazují na sexting obecně a pak se zaměřením na dobu pandemie. Zde bych podotkla, že zabývat se sextingem během pandemie Covid-19 je vhodné a může to přinést nová zjištění, ale pokud by se pro to někdo rozhodl, zaměřila bych tak celé výzkumné šetření.

4.10 Doporučení pro praxi

Dle našeho výzkumného šetření bylo zjištěno, že respondenti, kteří absolvovali i neabsolvovali preventivní aktivitu vztahující se k sextingu vykazují stejnou ochotu k odesílání zpráv se sexuálním obsahem. Szotkowski takovou situaci vysvětluje možností využití nevhodných programů všeobecné primární prevence, kterých se adolescenti účastnili. Dále uvádí možnost nevhodného či nedostatečného působení pedagogických pracovníků škol v oblasti prevence rizikového chování v online prostředí. (Szotkowski, 2020, s. 156) Döring (2014, s. 7, online) uvádí pět typů sextingových rizik, které by měly obsahovat všechny preventivní aktivity, což by mělo vést ke zvýšení povědomí o rizikosti sextingu a snížení jeho výskytu. Upozornovat by měly na rizika:

- právní, tedy rizika spojená s legalitou např. trestní stíhání v případě výroby, přechovávání a distribuci dětské pornografie;
- sociální např. šikana ze strany vrstevníků v případě zveřejnění zaslaného intimního materiálu;
- spjatá se vzděláváním např. zhoršení přístupu ke vzdělávání;
- související s kariérou, poškozující pracovní uplatnění např. ukončení pracovního poměru na základě intimních fotografií kolujících po internetu;
- i riziko sexuálního obtěžování např. cizími osobami v případě zveřejnění materiálu.

Vzhledem k tomu, že většina respondentů považuje sexting za rizikovou aktivitu, v rámci prevence bych se nezaměřovala pouze na represi a negativa sextingu. Zajímavé by mohlo být vést diskuzi a dotazovat se na jejich přístup k dané problematice s jeho odůvodněním. Jak Kaňák a Stretti uváděli ve vztahu k sexuální výchově, pokusila bych se o otevřenou a přátelskou komunikaci i v preventivních aktivitách týkající se sextingu (viz. 3.3). Také se domnívám, že v rámci prevence je důležité dětem i adolescentům neustále opakovat, aby se nebáli v případě nouze svěřit či říci si o pomoc, čím mohou předejít určitým důsledkům jejich jednání. Někteří se mohou bát nebo se stydět svěřit se rodičům, přátelům, proto bych jako důležitou informaci předávala i kontakty na koho se mohou obrátit např: neziskové organizace poblíž škol či online poradny (E-bezpečí: www.napisnam.cz).

Vhodná by jistě byla spolupráce rodiny a školy v předávání informací o preventivních aktivitách ohledně rizikové online komunikace i sexuální výchově. Během povinné školní docházky děti získávají informace o rizikové online komunikaci

a v rámci osnov i základy ze sexuální výchovy, ale velmi důležitou úlohu v prevenci těchto problematik hrají rodiče. Rodiče jsou ti, kteří by se od útlého věku dítěte měli snažit o prevenci týkající se rizik internetu, především jeho bezpečného užívání a předávání informací ohledně sexuální výchovy. Vzhledem k výsledkům výzkumného šetření, ze kterých vyplynulo, že mimo školní preventivní aktivity, více jak polovina respondentů získala informace o problematice sextingu na internetu, bylo by vhodné doma, ve škole i na jakékoliv preventivní aktivitě dětem sdělit, na jakých webových stránkách získají pravdivé informace. Jsou to například portál O2 Chytrá škola (www.o2chytraskola.cz), který se snaží naučit děti, rodiče a učitele, jak správně využívat technologie, a přitom být v bezpečí. Dotýkají se veškeré problematiky, se kterou se můžeme na internetu setkat. Nebo projekt E-bezpečí (www.e-bezpeci.cz), který je podporovaný Ministerstvem vnitra České republiky, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy i Policií České republiky a zaměřuje se na vzdělávání, osvětu i intervenci spojenou s rizikovým chováním na internetu. Na těchto portálech mohou i rodiče naleznout inspiraci k prevenci či získávat o problematice informace společně s dětmi. Kromě předávání nezbytných informací by měli děti naučit, jak zabezpečit své účty na sociálních sítích. Důležité je nejen nastavení hesla, ale i soukromí účtů, kde lze nastavit, kdo může uživatele účtu označit v příspěvku, komentovat jeho příspěvky i zasílat soukromé zprávy. Případně jak takového uživatele zablokovat či smazat zprávu. Řádným nastavením soukromí lze předcházet přijímání zpráv od osob, které uživatelé sociálních sítí vůbec neznají. V našem případě to byla víc jak polovina respondentů, kteří obdrželi sext od osoby, kterou vůbec neznali.

Neměli bychom opomenout filmy a dokumenty týkající se problematiky sextingu, které měly poměrně velké zastoupení v rámci prevence. Jistě by bylo vhodné je zařadit do preventivních aktivit v rámci školy i rodiny, protože pro děti i adolescenty je tato forma záživnější. Díky audiovizuální povaze si mohou více informací zapamatovat, mohou vzbudit i vlnu emocí a většina těchto videí, filmů i dokumentů je volně dostupná na internetu např: Seznam se bezpečně 1, 2, 3; Křečci v síti; krátký film Na hory; #martyisdead; dokument V Síti či videa od E-bezpečí na portálu YouTube. Kromě filmů měly také početné zastoupení příspěvky na sociálních sítích. Vzhledem k tomu, že adolescenti jsou na sociálních sítích jako doma, mohou narazit na příspěvek či video týkající se prevence. Velký přínos by v tomto směru mohla mít větší propagace účtů na

sociálních sítích zabývajících se prevencí a případná spolupráce se známými influencery, kteří jsou sledováni především dětmi a mladistvými.

Nejúčinnější ochranou proti zneužití intimního obsahu je takový obsah nevytvářet a nezasílat... Ačkoliv je toto zřejmé, stejně jedinci sexting provozují, v našem případě jde o 37 % respondentů. V některých případech, spíše u adolescentů a mladých dospívajících, bych do prevence zahrnula informace o „bezpečném“ sextingu. Tedy, že pokud budou pociťovat potřebu sexty zasílat, měli by být alespoň obezřetnější. Döring uvádí tři tipy sdílené mezi mladými „sextery“ jak bezpečněji provozovat sexting. Zaprvé vzájemnost a důvěra, tedy nepouštět se do jednostranného sextingu, kdy intimnosti zasíláte pouze vy, ale provozovat to vzájemně s důvěryhodným partnerem. Zadruhé anonymita. Jak již bylo zmíněno Kožíškem a Píseckým (viz. kapitola 3.2) fotografie a videa anonymizovat tím, že na nich nebude viditelný obličej ani jiné identifikační znaky (tetování, znaménka). Zatřetí provést právní kroky proti nežádoucímu šíření zasláného intimního materiálu, který byl zneužit. Vyhrožování týkající se sdílení nebo zveřejnění již zasláného intimního materiálu je trestným činem. Nenechat se tedy zastrašit a upozornit druhou stranu, že budou podniknuty právní kroky. (Döring, 2014, s. 9, online) Mohli bychom tyto tipy doplnit o zasílání pouze textových zpráv se sexuálním obsahem, které mohou v případě zveřejnění způsobit nejmenší škody.

Závěr

Diplomová práce se zabývala problematikou sextingu, přičemž hlavním cílem bylo zjistit prevalenci tohoto fenoménu u studentů středních škol. Právě tato doba, která umožňuje a doslova nabádá k neustálému upírání pohledu na obrazovky telefonu nebo počítače s sebou přináší i rizika spojená s užíváním těchto technologií. Právě sexting jako novodobý rizikový fenomén online komunikace se v rámci této práce dostává do popředí zájmu v souvislosti se zvyšujícím se počtem mravnostních trestných činů v kyberprostoru a zároveň rostoucím počtem pachatelů této činnosti mladších 18 let (viz. kapitola 3). Je velmi důležité zvyšovat povědomí o sextingu nejen u odborné, ale i laické veřejnosti a snažit se co nejlépe preventivně působit, tedy předcházet takovému jednání a rizikům z něj plynoucích.

První kapitola teoretické části nejprve definovala studenta střední školy neboli adolescenta z hlediska vývojové psychologie, popisovala změny a úkoly, které dospívající v tomto období čekají. Následně se zabývala formováním identity a sebehodnocením v adolescenci. Pro další přiblížení tohoto období vysvětlila význam nových médií i roli a proměny sociálních vztahů pro samotné adolescenty a dotkla se i rizikového chování, kde definovala syndrom rizikového chování v dospívání. Druhá kapitola se zaměřila na nová média, především sociální sítě, které jsou nejčastějším místem pro provozování sextingu. K doplnění první kapitoly se i tato zabývala identitou, ale virtuální a sebe prezentací na internetu. Zaměřila se i na milostné vztahy adolescentů na internetu a v neposlední řadě na rizika užívání internetu, zejména online komunikace, tedy kyberšikanu, kybergrooming a kyberstalking, které mohou vzniknout na základě provozování sextingu. Poslední kapitola teoretické části se zabývala samotným sextingem, kde se snažila o jeho vymezení. V rámci podkapitol se zaměřila na dělení a motivace k jeho provozování. Dále se zabývala možnými důsledky takového počínání a především prevencí, která je velmi důležitá ve vztahu k jakémukoliv potenciálně rizikovému jednání.

Empirická část práce si kladla za cíl zmapovat prevalenci sextingu u studentů středních škol, tedy adolescentů. Dále v rámci dílčích cílů zjišťovala, zda má na tuto prevalenci vliv pohlaví, věk, účast na preventivní aktivitě a pandemie Covid-19. Výzkumné šetření bylo provedeno kvantitativní metodou, pomocí techniky dotazníku a účastnilo se ho celkem 679 respondentů. Po vyčištění dat bylo použito 643 získaných

odpovědí respondentů ve věku 15-20 let. Pro získání respondentů byly osloveny střední školy z Královéhradeckého a Pardubického kraje, kde souhlasilo s distribucí mezi studenty 1 gymnázium, 2 střední odborné školy a 2 střední odborná učiliště. Z výsledků výzkumného šetření vyplynulo, že 37 % respondentů někdy provozovalo sexting alespoň v jedné formě (textu, fotografie, videa) a nejčastější je odesílání sextů v rámci partnerského vztahu. Zároveň bylo zjištěno, že 76 % někdy obdrželo „sexy“ zprávu, nejčastěji od partnera/partnerky, kamaráda/kamarádky, dále osoby, kterou neznali či „bota“, což může poukazovat na slabé nastavení zabezpečení a soukromí. Poučeno o této problematice bylo 78 % respondentů, nejčastěji ve škole a dále pomocí internetu. Zároveň je sexting jako rizikový vnímán 88 % respondentů. Na základě výsledků výzkumného šetření byly verifikovány hypotézy, pro jejichž sestavení byla východiskem zjištěná data provedených výzkumů o sextingu a korespondovaly s dílčími cíli práce. První hypotéza dotazující se na souvislost mezi odesláním intimního materiálu a pohlavím byla přijata, pohlaví tedy má souvislost s odesláním intimního materiálu a odesílá ho více dívek. Druhá hypotéza zjišťující, zda existuje souvislost mezi absolvováním preventivních aktivit ohledně sextingu a prevalencí odesílání intimního materiálu, se nepotvrdila. Ve stejné míře odesílají intimní materiál ti, co poučení o této problematice jsou i nejsou. Třetí hypotéza, která se zajímala o souvislost mezi věkem respondentů a ochotou zaslat intimně laděné materiály byla také přijata, přičemž bylo zjištěno, že s rostoucím věkem adolescentů se ochota odesílání zvyšuje. Poslední čtvrtá hypotéza zjišťovala, zda se během pandemie zvýšila prevalence sextingu. Dle výsledků ke zvýšení počtu odeslaných i přijatých sextů došlo u čtvrtiny respondentů. Vzhledem ke zjištění zvýšené prevalence tohoto fenoménu mezi adolescenty byla v závěru empirické části uvedena kapitola s doporučeními k prevenci sextingu. Zde bylo zdůrazněno především komplexní předávání informací, tedy nezaměřovat se pouze na rizika, ale i místa (webové stránky), kde mohou adolescenti nalézt pravdivé informace, důležité kontakty a samozřejmě preventivní filmy či dokumenty, kterými se preventivní působení jistě více prohloubí. Také v rámci rodiny dbát na otevřenou a přátelskou komunikaci ohledně rizik online komunikace, která by měla začínat s první odemčením telefonu či notebooku dítětem. A v neposlední řadě těm, kteří se rozhodnou přesto všechno sexting provozovat, alespoň dát tip na jeho „bezpečné“ provozování.

Použitá literatura

BLINKA, Lukas a kol. Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba. Vydání 1. Praha: Grada, 2015. 198 stran. Psyché. ISBN 978-80-210-7975-5.

BOYD, danah. *Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Překlad Lukáš Novák. Vydání první. Praha: Akropolis, 2017. 301 stran. ISBN 978-80-7470-165-8.

CAKIRPALOGLU, Panajotis. Osobnost adolescenta. In: DOLEJŠ, Martin a kol. *Protektivní a rizikové osobnostní rysy u adolescentů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 7-19. Monografie. ISBN 978-80-244-4181-8.

DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: forma internetové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2005. 167 s. ISBN 80-7254-636-8.

DOLEJŠ, Martin a kol. *Protektivní a rizikové osobnostní rysy u adolescentů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 153 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4181-8.

ERIKSON, Erik H. *Dětství a společnost*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2002. 387 s. ISBN 80-7203-380-8.

FELDMAN, Robert S. *Development Across the Life Span*. 4th edition. Prentice Hall, 2005, 800 pp. ISBN 9780131925380.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HAMANOVÁ, Jana. Rizikové chování v dospívání. In: *Rizikové chování dospívajících a jeho prevence*. Praha: Free Teens Press, 2000, s. 15-29. ISBN 80-902898-0-0.

HOFERKOVÁ, Stanislava a PELCÁK, Stanislav. *Budoucí časová perspektiva pubescenta*. Vydání první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 153 stran. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-630-8.

HŘIVNOVÁ, Michaela. Výchova ke zdraví jako prostor pro sexuální výchovu, sexuální výchova jako prostor pro prevenci nebezpečné elektronické komunikace. In: KOPECKÝ,

Kamil a kol. *Rizika internetové komunikace v teorii a praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 5-24. ISBN 978-80-244-3571-8.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. 1. vyd. Praha: Triton, 2012. 217 s. ISBN 978-80-7387-545-9.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

JEDLIČKA, Richard a kol. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Vydání 1. Praha: Grada, 2015. 544 stran. Psyché. ISBN 978-80-247-5447-5.

KABÍČEK, Pavel a kol. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2014. 343 s. ISBN 978-80-7387-793-4.

KAŇÁK, Jan a Sylvie STRETTI. Faktory ovlivňující komunikaci o sexualitě a její obsah: zkušenosti z výzkumu u klientů a klientek NZDM. In: *Děti a jejich sexualita - rádce pro rodiče a pedagogy*. Brno: CPress, 2014, s. 105-162. ISBN 978-80-264-0290-9.

KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. 1. vydání. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. 522 stran. CZ.NIC; 14. publikace. ISBN 978-80-88168-15-7.

KOPECKÝ, Kamil. Rizika sextingu u českých pubescentů a adolescentů. In: KOPECKÝ, Kamil a kol. *Rizika internetové komunikace v teorii a praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 25-40. ISBN 978-80-244-3571-8.

KOPECKÝ, Kamil a kol. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 169 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOPECKÝ, Kamil a SZOTKOWSKI, René. *Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT pro ředitele základních a středních škol*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 62 stran. Studijní opora. ISBN 978-80-244-4555-7.

KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René a DOBEŠOVÁ, Pavla. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. 111 stran. ISBN 978-80-244-5914-1.

- KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. 175 stran. ISBN 978-80-247-5595-3.
- KRČMÁŘOVÁ, Barbora. Děti a internet. In: *Děti a jejich problémy III*. Sdružení Linka bezpečí, 2010, s. 13-35. ISBN 978-80-254-6840-1.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
- MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. 108 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-262-0398-8.
- MCDOWELL, Josh a HOSTETLER, Bob. *Poradenství dospívajícím: snadno srozumitelný a moderní zdroj pomoci k padesáti hlavním problémům, jimž v současnosti čelí mladí lidé*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, ©2013. 558 s. ISBN 978-80-7255-282-5.
- MIOVSKÝ, Michal a kol. *Prevence rizikového chování ve školství*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015A. 328 stran. Monografie. ISBN 978-80-7422-391-4.
- MIOVSKÝ, Michal a kol. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. 272 stran. Monografie. ISBN 978-80-7422-391-4.
- NOVOTNÁ, Lenka, HŘÍCHOVÁ, Miloslava a Jana MIŇHOVÁ. *Vývojová psychologie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2004. 82 s. ISBN 80-7043-281-0.
- ORVIN, George H. *Dospívání: kniha pro rodiče: adolescenti, rodiny a rodiče, normálnost a adolescence, riskantní chování adolescentů, přechod do dospělosti*. Překlad Jan Roubal. 1. vyd. Praha: Grada, 2001. 180 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0124-3.
- PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální síť*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2010. 181 s. ISBN 978-80-245-1742-1.

PILNÝ, Ivan a KUČEROVÁ, Tereza. *Manéž informačního věku: kdo uvízl v síti internetu*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014. 230 s. ISBN 978-80-265-0169-5.

POSPÍŠILOVÁ, Marie. *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. První vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. 136 stran. ISBN 978-80-246-3306-0.

ROZEHNALOVÁ, Marcela. Úvod. In: *Rizikové chování dospívajících a jeho prevence*. Praha: Free Teens Press, 2000, s. 7-10. ISBN 80-902898-0-0.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované vydání*. 3. vyd. Praha: Portál, 2014. 390 s. ISBN 978-80-262-0772-6.

STRETTI, Sylvie a Jan KANĀK. Jak s dětmi mluvit o sexualitě. In: *Děti a jejich sexualita - rádce pro rodiče a pedagogy*. Brno: CPress, 2014, s. 163-200. ISBN 978-80-264-0290-9.

SZOTKOWSKI, René a kol. *Sexting u českých dětí*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. 264 stran. ISBN 978-80-244-5793-2.

SZOTKOWSKI, René, KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 177 s. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. V Praze: Triton, 2003. 158 s. Psychologická setkávání; sv. 6. ISBN 80-7254-360-1.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2015. 575 s. ISBN 978-80-262-0714-6.

TROJAN, Ondřej. *Jak mluvit s dětmi o sexu: rádce pro rodiče a učitele*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2009. 152 s. ISBN 978-80-253-0833-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2012. 531 stran. ISBN 978-80-246-2153-1.

VAŠUTOVÁ, Maria a kol. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. Vyd. 1. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013. 137 s. ISBN 978-80-7464-125-1.

Použité internetové zdroje

BEDROŠOVÁ, Marie, Renata HLAVOVÁ, Hana MACHÁČKOVÁ, Lenka DĚDKOVÁ a David ŠMAHEL. České děti a dospívající na internetu: Zpráva z výzkumu na základních a středních školách: Projekt EU Kids Online IV – Česká republika. [online]. Brno: Masarykova Univerzita, 2018, 34 s. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3115505/eu_kids_online_report.pdf.

BIANCHI, Dora et al. Love in Quarantine: Sexting, Stress, and Coping During the COVID-19 Lockdown. *Sex Res Social Policy* [online]. 2021 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13178-021-00645-z>.

BOYD, Danah a Nicole ELLISON. Social Network Sites: Definition, History and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* [online]. John Wiley, 2007, 13(1), 210-230 [cit. 2021-11-18]. ISSN 1083-6101. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>.

BRIGGS, Peter, Walter T. SIMON a Stacy SIMONSEN. An Exploratory Study of Internet - Initiated Sexual Offenses and the Chat Room Sex Offender: Has the Internet Enabled a New Typology of Sex Offender? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* [online]. 2011, 23(1), 72-91 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/publication/47429278_An_Exploratory_Study_of_Internet-](https://www.researchgate.net/publication/47429278_An_Exploratory_Study_of_Internet-Initiated_Sexual_Offenses_and_the_Chat_Room_Sex_Offender_Has_the_Internet_Enabled_a_New_Typology_of_Sex_Offender)

[Initiated_Sexual_Offenses_and_the_Chat_Room_Sex_Offender_Has_the_Internet_Enabled_a_New_Typology_of_Sex_Offender](https://www.researchgate.net/publication/47429278_An_Exploratory_Study_of_Internet-Initiated_Sexual_Offenses_and_the_Chat_Room_Sex_Offender_Has_the_Internet_Enabled_a_New_Typology_of_Sex_Offender).

CALVERT, Clay. Sex, Cell Phones, Privacy, and the First Amendment: When Children Become Child Pornographers and the Lolita Effect Undermines the Law. *CommLaw Conspectus* [online]. 2009, 18(1), 1-66 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://scholarship.law.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1446&context=commlaw>.

Cambridge Dictionary. Sexting. *Cambridge University Press* [online]. 2022 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sexting>.

ČSÚ. *Informační společnost v číslech - 2021* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021, 118 s. [cit. 2021-11-25]. ISBN 978-80-250-3083-7. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/143060187/06100421.pdf/e115d5fc-ea3f-4c4e-a4fd-e789648e6615?version=1.14>.

Do Something. 11 Facts about Sexting. *Do Something* [online]. 2021 [cit. 2021-12-17]. Dostupné z: <https://www.dosomething.org/us/facts/11-facts-about-sexting#fnref1>.

DÖRING, Nicola. Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting?. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace* [online]. 2014, 8(1), 16 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/272852535_Consensual_sexting_among_adolescents_Risk_prevention_through_abstinence_education_or_safer_sexting.

E-Bezpečí. Kybersex. *E-Bezpečí* [online]. 2008 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kybergrooming/105-67>.

E-Bezpečí. Co je kyberšikana?. *E-Bezpečí* [online]. 2022 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/kontakt/71-trivium/1418-co-je-kybersikana>.

HINDUJA, Sameer a Justin W. PATCHIN. Bullying, Cyberbullying, and Suicide. *Archives of Suicide Research* [online]. 2010, 14(3), 206-221 [cit. 2022-03-11]. ISSN 1543-6136. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/45289246_Bullying_Cyberbullying_and_Suicide.

HINDUJA, Sameer a Justin W. PATCHIN. Teen Sexting: A Brief Guide for Parents and Educators. *Cyberbullying Research Center* [online]. 2018, 8 s. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://cyberbullying.org/sexting-research-summary.pdf>.

HOADLEY, Christopher a Peter KILNER. Using Technology to Transform Communities of Practice into Knowledge-Building Communities. *ACM SIGGROUP Bulletin* [online]. 2005, 25(1), 31-40 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/234802599_Using_technology_to_transform_communities_of_practice_into_knowledge-building_communities.

HOUSER, Pavel. Historie Internetu v datech. *SCIENCE mag* [online]. 2017 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/historie-internetu-v-datech/>.

CHOMYNOVÁ, Pavla, Ladislav CSÉMY a Viktor MRAVČÍK. Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD). *Zaostřeno* [online]. 2020, s. 1-20 [cit. 2021-10-24]. ISSN 2336-8241. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33292/1057/Zaostreno%202020-05_ESPAD%202019.pdf.

Internetem bezpečně. Kyberstalking. *Internetem bezpečně* [online]. 2018 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.internetembezpece.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kyberstalking/>.

LACINOVÁ, Lenka, Radka MICHALČÁKOVÁ, Anna ŠEVČÍKOVÁ a Štěpán KONEČNÝ. Love and sex. In: JEŽEK, Stanislav, Lenka LACINOVÁ a Petr MACEK (EDS.). *Adolescent psychosocial development in Brno: An ELSPAC study 2005 – 2011* [online]. Brno: Masaryk University, 2011, s. 33-42 [cit. 2022-02-21]. ISBN 978-80-210-5682-4. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275037080_Adolescent_psychosocial_development_in_Brno_An_ELSPAC_study_2005_-_2011.

MAES, Chelly a Laura VANDENBOSCH. Physically distant, virtually close: Adolescents' sexting behaviors during a strict lockdown period of the COVID-19 pandemic. *Computers in Human Behavior* [online]. 2022, (126), 12 pp. [cit. 2022-02-21]. ISSN 0747-5632. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563221003563>.

MARCIA, James. Identity in Adolescence. In: Adelson, Joseph (ed.). *Handbook of Adolescent Psychology* [online]. New York: John Wiley, 1980, 159-187 pp. [cit. 2021-6-09]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/233896997_Identity_in_adolescence.

MŠMT. *Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy na základních školách*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Praha, 2010 [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporučení-msmt-k-realizaci-sexualni-vychovy-v-zakladnich>.

MŠMT. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022. Dostupné také z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporučení-a-pokyny>.

MIOVSKÝ, Michal a Jana ZAPLETALOVÁ. Systém primární prevence rizikového chování na rozcestí: specializace versus integrace. In: *Konference Primární prevence rizikového chování III*. [online]. Praha, 27. - 28. listopadu 2006 [cit. 2021-10-20]. Dostupné z:

http://www.pprch.cz/d/doc_file_231_6bae31606b330e305fe10cae920e1914___pdf/Mio vsky-M-Zapletalova-J-System-PPRCH-na-rozcesti-specializace-versus-integrace.pdf.

Policie ČR. Kyberkriminalita. *Policie České republiky*. [online]. 2022 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kyberkriminalita.aspx>.

Policie ČR. Víte co je kyberšikana? *Policie České republiky* [online]. 2009 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana.aspx>.

SCHNEIDER, Jennifer P. a Robert WEISS. Understanding Addictive Cybersex. *Oxbow Academy* [online]. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://oxbowacademy.net/educationalarticles/add_cyber/.

SULER, John. The Online Disinhibition Effect. *Cyberpsychology & behavior: the impact of the Internet, multimedia and virtual reality on behavior and society* [online]. 2004, **7**(3), 321-326 [cit. 2021-11-19]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/8451443_The_Online_Disinhibition_Effect.

SULER, John. Transference Reactions to Computers. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 1998 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/comprtransf.html>.

SULLIVAN, Karen. Sexting: Tackling a growing problem. *SecEd: The Voice for Secondary Education* [online]. 2016 [cit. 2021-12-17]. Dostupné z: <https://www.sec-ed.co.uk/best-practice/sexting-tackling-a-growing-problem/>.

The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy. *Sex and Tech: Results from a Survey of Teens and Young Adults*. [online]. 2008, s. 17 [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://apo.org.au/sites/default/files/resource-files/2008-12/apo-nid17127.pdf>.

VAN DER HOF, Simone a Bert-Jaap KOOPS. Adolescents and Cybercrime: Navigating between Freedom and Control. *Polici & Internet* [online]. 2011, **3**(2), 28 s. [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=26509200210109011300709009810112411103205206100600400910212508912008900209902307001004804512704110710002306907000512300711608011705203606508510409212300307102308903701712011>

3118023091001123102105097075011028026113064026003071021119016088000029
113&EXT=pdf&INDEX=TRUE.

VESELÁ, Martina a David ŠMAHEL. Online komunity v České republice: Analýza členů a jejich sociálního kontextu. *Sociální studia/Social Studies* [online]. Masarykova univerzita, 2009, 6(2), 55-72 [cit. 2021-11-14]. ISSN 1803-6104. Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5723/4817.

WOLAK, Janis a David FINKELHOR. Sexting: A typology. *Crimes against Children Research Center* [online]. New Hampshire, 2011, 11 s. [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: <https://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1047&context=ccrc>.

WYCKOFF, Sarah C. et al. Patterns of Sexuality Communication Between Preadolescents and Their Mothers and Fathers. *Journal of Child and Family Studies* [online]. 2008, 17(5), 649-662 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/225392706_Patterns_of_Sexuality_Communication_Between_Preadolescents_and_Their_Mothers_and_Fathers.

ZEHNALOVÁ, Natálie. Člověk, nebo stroj? Internetoví boti zaplavují sociální síť. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/clovek-nebo-stroj-internetovi-boti-zaplavuji-socialni-site-6523710>.

ŽIVKO, Maja. Psychological Aspects of Cyberspace. In: *The Future of Information Sciences: Information Sciences and e-Society* [online]. Zagreb: Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, 2011, s. 99-108 [cit. 2021-11-25]. ISBN 978-953-175-408-8. Dostupné z: <http://infoz.ffzg.hr/INFuture/2011/papers/INFuture2011.pdf>.

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů.....	69
Tabulka č. 2: Věkové zastoupení respondentů	70
Tabulka č. 3: Respondenty studovaná střední škola	70
Tabulka č. 4: Očekávané četnosti H1	86
Tabulka č. 5: Očekávané četnosti H2	87
Tabulka č. 6: Očekávané četnosti H3	88
Tabulka č. 7: Odesílání sextů během pandemie Covid-19	89
Tabulka č. 8: Přijímání sextů během pandemie Covid-19.....	89

Grafy

Graf č. 1: Zaslání zprávy se sexuálním obsahem.....	71
Graf č. 2: Podoba odeslaných zpráv se sexuálním obsahem	72
Graf č. 3: Příjemce zpráv se sexuálním obsahem zaslanych respondenty	73
Graf č. 4: Motivace respondentů k zaslání zprávy se sexuálním obsahem.....	74
Graf č. 5: Zveřejnění či odeslání zprávy se sexuálním obsahem třetím stranám.....	75
Graf č. 6: Četnost zaslanych sextů během pandemie Covid-19	75
Graf č. 7: Důvody sextingu v době pandemie Covid-19	76
Graf č. 8: Sexting během online výuky	77
Graf č. 9: Obdržení zprávy se sexuálním obsahem	77
Graf č. 10: Odesílatelé zpráv se sexuálním obsahem	78
Graf č. 11: Počet přijatých sextů během pandemie Covid-19	79
Graf č. 12: Počet respondentů poučených o problematice sextingu	80
Graf č. 13: Kde respondenti získali informace o sextingu.....	81
Graf č. 14: Forma získání informací o sextingu	82
Graf č. 15: Považování sextingu za rizikovou aktivitu.....	82
Graf č. 16: Rizika spojená se sextingem.....	83
Graf č. 17: Obrácení s žádostí o pomoc v případě zneužití zaslaneho intimního materiálu	84

Příloha – dotazník „Fenomén sexting u studentů středních škol“

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Petrová a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského studia oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Hradec Králové. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který poslouží jako podklad pro mou diplomovou práci na téma „Fenomén sexting u studentů středních škol“. Pro ty, kteří zcela nevědí, co si pod pojmem sexting představit přidávám krátké shrnutí tohoto pojmu: sexting znamená rozesílání intimních materiálů, zejména pak fotografií, videí nebo textových zpráv se sexuálním obsahem. K tomuto jevu dochází ve virtuálním prostředí, především prostřednictvím mobilních telefonů a jiných informačních a komunikačních technologií.

Dotazník Vám zabere pouze pár minut Vášeho času a je zcela anonymní.

Předem děkuji za vyplnění.

ODDÍL 1 – ZÁKLADNÍ INFORMACE

1. Jaké je Vaše biologické pohlaví?
 - Muž
 - Žena
2. Kolik je Vám let?
3. Jakou střední školu studujete?
 - Střední odborné učiliště
 - Střední odbornou školu
 - Gymnázium

ODDÍL 2 - SEXTING

4. Zaslal/a jste někdy jiné osobě zprávu se sexuálním obsahem prostřednictvím internetu či jiného virtuálního média?
 - Ano
 - Ne
5. Jakou podobu měla Vámi zasláná zpráva se sexuálním obsahem?
 - Zaslal/a jsem textovou zprávu se sexuálním tématem (např. „chtěl/a bych se s tebou pomilovat, koukám na porno, ležím na posteli nahý/ý“).

- Zaslal/a jsem svou vlastní polonahou fotografii (např. ve spodním prádle).
 - Zaslal/a jsem svou vlastní nahou fotografii.
 - Zaslal/a jsem své vlastní video se sexuálním obsahem.
6. Komu jste zaslal/a Vámi vytvořenou zprávu se sexuálním obsahem?
- Partnerovi/partnerce.
 - Bývalému partnerovi/bývalé partnerce.
 - Kamarádovi/kamarádce.
 - Osobě, o kterou jsem měl/a zájem (líbil/a se mi).
 - Osobě, kterou jsem znal/a pouze přes internet.
 - Osobě, kterou jsem neznal/a.
 - Jiné:
7. Co Vás motivovalo k zaslání zprávy se sexuálním obsahem?
- Byl to dárek pro mého přítele/mou přítelkyni.
 - Můj přítel/má přítelkyně mě požádal/a o zaslání této zprávy.
 - Flirtování, pro navázání nového vztahu.
 - Byla to odpověď na zasloupanou „sexy“ zprávu, fotografii nebo video, kterou jsem obdržel/a.
 - Nudil/a jsem se.
 - Z legrace, pro zábavu.
 - Chtěl/a jsem získat ocenění.
 - Chtěl/a jsem upoutat pozornost.
 - Někdo mě donutil zaslat tento materiál.
 - Jiné:
8. Byla Vámi zasláná zpráva s intimní obsahem někdy zveřejněna či odeslána třetí straně (někomu jinému, pro koho obsah nebyl určen)?
- Ano
 - Ne
9. Vnímáte, že jste během pandemie Covid-19 byl/a aktivnější v rámci sextingu – zvýšil se u Vás počet odeslaných sextů?
- Poslal/a jsem více sextů.
 - Poslal/a jsem stejně sextů.
 - Poslal/a jsem méně sextů.
 - Během pandemie jsem žádný sext nezaslal/a.

10. Jaké byly Vaše důvody pro provozování sextingu v době pandemie Covid-19?
- Pro bezpečnější sexuální zkušenost (abych se nenakazil/a Covid-19).
 - Udržení sexuálního kontaktu s partnerem.
 - Nudil/a jsem se.
 - Cítil/a jsem se osaměle.
 - Pro uspokojení své sexuální touhy.
 - Chtěl/a jsem sexuální zkušenost, ale nemohl/a jsem na rande.
 - Jiné:
11. Provozoval/a jste sexting během online výuky?
- Udělal/a jsem to vícekrát.
 - Udělal/a jsem to jednou.
 - Neudělal/a jsem to nikdy.
12. Obdržel/a jste někdy zprávu se sexuálním obsahem prostřednictvím internetu či jiného virtuálního média?
- Ano
 - Ne
13. Od koho jste obdržel/a zprávu se sexuálně laděným obsahem?
- Partnera/partnerky.
 - Bývalého partnera/bývalé partnerky.
 - Kamaráda/kamarádky.
 - Osoby, o kterou jsem měl/a zájem (líbil/a se mi).
 - Osoby, kterou jsem znal/a pouze přes internet.
 - Osoby, kterou jsem neznal/a.
 - Jiné:
14. Vnímáte, že jste během pandemie Covid-19 obdržel/a více sextů?
- Dostal/a jsem více sextů.
 - Dostal/a jsem stejně sextů.
 - Dostal/a jsem méně sextů.
 - Během pandemie jsem žádný sext neobdržela/a.
15. Byl/a jste poučen/a o sextingu a jeho možných důsledcích?
- Ano
 - Ne

16. Kde jste získal/a informace či byl/a poučen/a o sextingu a jeho možných důsledcích?

- V rodině.
- Ve škole.
- Na preventivním programu/aktivitě.
- Od kamarádů.
- Na internetu.
- Z vlastní zkušenosti.
- Jiné.....

17. Jakou formou jste byl/a informován/a či poučen/a o sextingu a jeho možných důsledcích?

- Rozhovorem.
- Přednáškou.
- Zážitkovou formou (např. řešení modelové/vzorové situace na téma sexting).
- Vyprávění zkušenosti někoho z okolí.
- Film, dokument.
- Knížka, brožura, časopis.
- Četl/a jsem si o tom na internetu.
- Viděl/a jsem video nebo příspěvek na sociálních sítích.
- Informační nástěnka.
- Jiné:

18. Považujete sexting za rizikový?

- Ano
- Ne

19. Jaká rizika jsou podle Vás se sextingem spojená?

- Další rozesílání intimního materiálu jiným/třetím osobám.
- Zveřejnění intimního materiálu na internetu.
- Nástroj vydírání.
- Nízký věk odesílatele (dítěte).
- Problémy ve škole.
- Zklamání rodiny.
- Problémy se zákonem.
- Ostuda.
- Jiné:

20. Na koho byste se obrátil/a s žádostí o pomoc, pokud by byl Vámi zaslaný intimní materiál zneužit?

- Na rodiče.
- Na učitele.
- Na policii.
- Na kamarády.
- Na online poradnu.
- Nikomu bych to neřekl/a.
- Jiné: